

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINĖS GEROVĖS IR NEGALĖS STUDIJŲ FAKULTETAS
SOCIALINĖS PEDAGOGIKOS IR PSICHOLOGIJOS KATEDRA

Socialinės pedagogikos (Specializacija: Socioedukacinių projektų koordinavimas) studijų programa,
II kursas

Indrė Kulbienė

**INDIVIDUALIOS SOCIALINIO PEDAGOGO VEIKLOS SU PAKITUSIOS
MOKYMOŠI MOTYVACIJOS PAAUGLIAIS MODELIAVIMAS**

Magistro darbas

*Magistro darbo vadovas –
prof. Adolfas Juodraitis*

2015

Magistro darbo santrauka

Magistro darbe atlikta *teorinė* individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais *analizė*. Suformuluotas tikslas – modeliuoti individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais socioedukacinio poveikio būdus. Kiekybiniame tyrime dalyvavo 112 Šiaulių, Radviliškio, Pakruojo bei Panevėžio miestų mokyklose besimokančių paauglių. Kokybiniame tyrime dalyvavo 7 socialiniai pedagogai ir 5 pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliai, kurie dirba ir mokosi skirtingo tipo ugdymo įstaigose.

Empirinėje dalyje parengta mišraus tipo anketa bei pusiau struktūruoto interviu klausimai pagal projekto „Gera mokykla“ idėjas ir magistro darbo tyrimo tikslą bei uždavinius. Paaugliams skirtą anketą sudarė 25 klausimai, kuriais norėta išsiaiškinti mokyklos lankymo ir nelankymo priežastis; veiksnius, turinčius įtakos mokymosi motyvacijai stiprėti bei silpnėti; pagalbos gavimo galimybes mokykloje bei pasiūlymus, ką tikslinga keisti, kad stiprėtų paauglių mokymosi motyvacija. Socialiniams pedagogams parengta 19 interviu klausimų. Pakitusios mokymosi motyvacijos paauglių interviu sudarė 17 klausimų. Jų pagalba siekta atskleisti mokykloje patiriamų sunkumų priežastis, mokymosi motyvacijos silpnėjimo ir stiprėjimo priežastis, pagalbos metodus, formas, būdus, individualios pagalbos teikimo galimybes. Taip pat siekta gauti respondentų pasiūlymų, kaip reikėtų tobulinti socialinio pedagogo veiklą, ką būtina keisti ugdymo(si) procese, kad paaugliai susigrąžintų norą mokytis.

Svarbiausios empirinio tyrimo *išvados*:

1. Silpną mokymosi motyvaciją lemia paauglių nepasitikėjimas savo jėgomis. Pagrindiniai veiksniai, lemiantys mokymosi motyvacijos kaitą, - paauglių nuotaika, nuobodžios pamokos, prasti santykiai su mokytojais, jų pamokos dėstymo ypatumai. Mokyti nesiseka, kadangi pedagogai negeba gerai išsiaiškinti pamokos medžiagos, patys paaugliai negali sukaupti dėmesio ir ramiai išsėdėti pamokoje. Įtakos turi ir neobjektyvi pedagogų taikoma vertinimo sistema.
2. Individuali socialinio pedagogo veikla prasideda nuo pokalbių. Jie konsultuoja paauglius ir kitus pedagogus, klasės auklėtojus, tėvus, jiems aktualiais klausimais, atlieka savęs pažinimo testus, pasirašo su paaugliais trumpalaikius susitarimus iškilusiems sunkumams bei problemoms įveikti. Individualių darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais metodų ir formų pasirinkimą lemia asmeninės charakterio savybės, konkreti problema, dėl kurios kreipiamasi socialinio pedagogo pagalbos.
3. Respondentai pakitusią mokymosi motyvaciją siūlo kelti taikant naujus mokymosi metodus, būdus ir formas, atnaujinant mokymosi priemones, atsisakant dalies namų darbų, dėstant daugiau praktiškų, gyvenime pritaikomų mokomųjų dalykų, užtikrintant mokomosios medžiagos įsisavinimą. Socialinių pedagogų nuomone, būtina keisti visą švietimo sistemą, atnaujinti dabartines ugdymo(si) programas. Aktualu keisti pasenusius mokymosi metodus, būdus ir darbo formas, taikyti daugiau šiuolaikinių technologijų. Itin svarbu plėtoti bendradarbiavimo santykius tarp pedagogų ir tėvų, ieškant efektyvių kelių jų įtraukimui į paauglių ugdymo(si) procesą.

Esminiai žodžiai: socialinis pedagogas, individualus darbas, pakitusi mokymosi motyvacija, nenoras mokytis.

Turinys

Magistro darbo santrauka	2
Įvadas	4
Žodynėlis	7
Projekto „Gera mokykla“ kontekstas Lietuvos švietimo sistemoje	8
1 skyrius. SOCIALINIO PEDAGOGO DARBAS SU PAKITUSIOS MOKYMOŠI MOTYVACIJOS PAAUGLIAIS	11
1.1. Švietimo reformų įtaka socialinio pedagogo profesiniam darbui mokykloje	11
1.1.1. Socialinio pedagogo veiklos mokykloje prioritetai	13
1.1.2. Individuali socialinio pedagogo veikla su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais	15
2 skyrius. PAAUGLYSTĖS LAIKOTARPIO PROBLEMOS MOKYKLOJE	17
2.1. Paauglystės iššūkiai ir jų įtaka mokymosi problemoms mokykloje	17
2.2. Mokymosi motyvacijos reikšmė ugdymo(si) procese	18
2.2.1. Pakitusios mokymosi motyvacijos priežastys	23
2.2.2. Mokymosi motyvacijos stiprinimo galimybės ugdymosi procese	24
3 skyrius. INDIVIDUALIOS SOCIALINIO PEDAGOGO VEIKLOS SU PAKITUSIOS MOKYMOŠI MOTYVACIJOS PAAUGLIAIS MODELIAVIMAS	28
3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas	28
3.2. Kiekybinio tyrimo respondentų charakteristika	30
3.3. Kiekybinio tyrimo rezultatų analizė	31
3.4. Kokybinio tyrimo respondentų charakteristika	51
3.5. Kokybinio tyrimo turinio (kontent) analizė	52
Išvados	62
Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimo projektinė dalis	64
Literatūra	67
Summary	73
Priedai	74

Ivadas

Mokslinė problema ir tyrimo aktualumas.

Itin sparčiai vykstant technologijų, ekonomikos ir vertybių kaitai, atsiranda poreikis skatinti bei tobulinti jaunosios kartos gebėjimus, leidžiančius ne tik prisitaikyti prie kintančių sąlygų, bet ir patiems tapti pokyčių iniciatoriais, kuriant naujas žinias, formuojant naujus kultūrinius, socialinius, ekonominius procesus. Šiame tobulėjimo ir kaitos kontekste švietimas atlieka vieną iš pagrindinių vaidmenų (Robinson, 2006).

Besikeičianti aplinka suteikia jauniems žmonėms daugiau galimybių plėsti savo bendravimo ir bendradarbiavimo ryšius, kurti išsilavinusią, iššūkius priimančią kartą, tačiau esminių reformų švietimo sistemoje reikalauja abejingas besimokančiųjų požiūris į mokslą, ryškėjanti socialinė atskirtis tarp gyventojų, didėjantis įvairių rūšių smurtą šeimoje ir visuomenėje patiriančių vaikų skaičius.

Akcentuojant asmens išsilavinimo reikšmę institucinis ugdymas - vienas svarbiausių švietimo sistemos prioritetų. Švietimas turi būti modernus, kokybiškas, orientuotas į savarankiško ir atsakingo asmens, aktyvios pilietinės bendruomenės, žinių visuomenės ugdymo tikslus, sudarantis sąlygas visiems įgyti žinių, socialinių įgūdžių bei praktinio veikimo galių, leidžiantis puoselėti ir tobulinti asmeninius gebėjimus (Revenkienė, 2010, Kvieskienė, Indrašienė ir kt., 2006).

M. Knowles (2003) teigia, kad ugdymas, kaip visuomeninis reiškinys, atsirado kartu su žmogumi. Ugdymo procese siekiama perduoti svarbiausią visuomenės patirties dalį – žinias, vertybes, intelektinės ir praktinės veiklos įgūdžius, elgesio bruožus ir t.t. Kadangi jaunų žmonių asmenybės formavimosi procese veikia daugybė ugdomųjų veiksnių (žmonės, įvykiai, masinės komunikacijos priemonės, bendraamžių subkultūrinės grupės), mokykla yra pagrindinė vieta paauglio gyvenime, kurioje vyksta ugdymo(si) procesas.

XX amžiuje pedagogas ugdymo procese buvo pagrindinis veikėjas, kurio užduotis - perteikti žinias ir nurodyti mokymo(si) instrukcijas. Dabartiniu laiku mokykloje pagrindinis dėmesys skiriamas mokiniui, kuriam pamažu suteikiama laisvė būti ugdymo proceso kūrėju, mokomojo turinio formuotoju ir vertintoju. Bendrosios ugdymo programos pamažu keičiamos į individualias, vaikų poreikius atitinkančias programas. Mokinys tampa savo paties darbo rezultatas – nuolat tobulėjantis, plečiantis savo pomėgius, ugdantis gebėjimus, vystantis asmenybę ir charakterį (Kokybiškai dirbančių mokyklų vertinimo modelio sukūrimo studija, 2012).

Šiomis dienomis viena aktualiausių mokykloje vykdomų ugdymo proceso problemų yra pakitusi paauglių mokymosi motyvacija, kuri pasireiškia nenoru mokytis, blogu lankomumu, interesų siaurumu. Mokyklos nelankymas dažnai turi ilgalaikių pasekmių. Laisvą laiką mokiniai gali išnaudoti narkotikų vartojimui, nusikalstamai veikai vykdyti. I. Saukienė (2008) bei C. A. Ames (žiūrėta 2014-07-13) teigė, kad pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliai nenori įgyti pagrindinio

išsilavinimo, todėl tampa bedarbiais, nekvalifikuotais darbininkais. Ši situacija kelia rūpestį tėvams, pedagogams, visuomenei. Lietuvoje kaip ir visame pasaulyje pakitusios mokymosi motyvacijos problema nėra nauja, bet pradėjus įgyvendinti privalomojo pagrindinio mokymo iki tam tikro amžiaus politiką, ji tapo aktuali.

Norint sukurti tinkamą paauglių socialinę gerovę mokykloje buvo pradėti kurti socialinio pedagogo etatai mokyklose. Socialinis pedagogas - tai vaiko gerovės atstovas, gebantis dirbti ugdymo funkcijas atliekančiose įstaigose, vykdamas ankstyvosios prevencijos, pagalbos prevencijos ir rehabilitacijos programas, teikiantis veiksmingą pagalbą probleminio elgesio ar kitų sunkumų turintiems mokiniams (Petrie, 2011, Kvieskienė, 2003, Leliūgienė, 2002, Revenkienė, 2010).

R. Civinsko, V. Levickaitės, I. Tamutienės (2006), LR švietimo ir mokslo ministerijos parengtos „Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencija“ tyrimo ataskaitos (2007) duomenimis, paauglių pakitusi mokymosi motyvacija bendrojo lavinimo mokykloje yra sudėtinga socialinė, šiuolaikinio ugdymo problema, kuriai spręsti visame pasaulyje skiriamas didelis dėmesys. Kadangi mokymasis tampa vis sudėtingesnė, įvairių gebėjimų reikalaujančia veikla, pastebima, kad Lietuvoje nėra daug mokslinių tiriamųjų darbų, atskleidžiančių, kaip mokyklų socialiniai pedagogai dirba su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais. Temos mokslinis aktualumas leido iškelti keletą probleminių klausimų: *Kokius darbo būdus ir metodus reikia taikyti socialinio pedagogo veikloje, kad pakitusios mokymosi motyvacijos mokiniai susigrąžintų norą mokytis? Kas, paauglių ir pedagogų nuomone, galėtų pakelti jų susilpnėjusią mokymosi motyvaciją?*

Tyrimo objektas – individualaus socialinio pedagogo darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais socioedukacinio poveikio būdai.

Tyrimo tikslas – modeliuoti individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais socioedukacinio poveikio būdus.

Uždaviniai:

1. Atlikti teorinę literatūros ir dokumentų analizę apie socialinių pedagogų veiklą mokykloje su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais.
2. Išsiaiškinti veiksnius, lemiančius paauglių mokymosi motyvacijos kaitą.
3. Atskleisti, kokias individualias veiklas taiko socialiniai pedagogai, dirbdami su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais, kokie pokyčiai tikslingi pakitusiai jų mokymosi motyvacijai.

Tyrimo dalyviai – pakitusios mokymosi motyvacijos paauglių kiekybinei apklausai taikyta sistemingoji (mechaninė) imtis. Socialinių pedagogų interviu pasirinkta paprastoji atsitiktinė imtis. Paauglių interviu taikyta sluoksнинė imtis. Apklausoje dalyvavo Šiaulių, Radviliškio, Pakruojo bei Panevėžio miesto mokyklų paaugliai ir socialiniai pedagogai, dirbantys ir besimokantys skirtingo tipo mokyklose. Paaugliams išplatinta 112 anketų. Jų grįžtamumas 100%. Interviu metodu apklausti

5 pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliai bei 7 mokyklų socialiniai pedagogai. Tyrimas atliktas 2014 metų *gruodžio* - 2015 m. *kovo* mėnesiais.

Tyrimo metodologija ir metodai:

Pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliams mišraus tipo anketa bei pusiau struktūruoto interviu klausimai socialiniams pedagogams, paaugliams buvo parengti pagal projekto „Gera mokykla“ idėjas ir šio magistro darbo tyrimo tikslą bei uždavinius. Mišraus tipo anketa skirta mokyklų paaugliams, pasižymintiems pakitusia mokymosi motyvacija. Interviu klausimynai apima 17 klausimų paaugliams ir 19 klausimų socialiniams pedagogams, dirbantiems su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais.

Tyrimo tikslas, uždaviniai bei probleminiai klausimai skatino atlikti matavimus, kurie remtųsi kiekybinių ir kokybinių duomenų derinimu. Metodų derinimas pasirinktas siekiant nustatyti ne tik individualaus socialinio pedagogo darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais veiklos kryptis, bet tikintis sulaukti konkrečių respondentų pasiūlymų mokymosi motyvacijos problemoms mokykloje spręsti. Darbe taikyti metodai:

- teoriniai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė;
- mišraus tipo anketinė apklausa raštu;
- pusiau struktūruotas interviu;
- kiekybinė ir kokybinė rezultatų analizė taikant aprašomąją (deskriptyvinę) statistiką ir neparametrinius testus (SPSS-PC 11.0);
- turinio (kontent) analizė.

Magistro darbo struktūra - Ši magistro darbą sudaro: santrauka lietuvių kalba, įvadas, 3 skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas (86 šaltiniai), santrauka anglų kalba, priedai. Gautus duomenis iliustruoja (18) lentelių, (17) paveikslų. Prieduose pateikiamos: paauglių apklausos anketos, interviu klausimynai mokyklų socialiniams pedagogams bei pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliams, transkribuoti interviu protokolai, empirinės dalies papildoma medžiaga. Darbo apimtis – 74 psl.

Žodynėlis

Adaptacija (mokykloje) – mokinio gebėjimas prisitaikyti prie mokyklos reikalavimų, prisitaikymas veikti sąlygomis, kurios sukurtos šioje mikrosocialinėje sistemoje (Rupšienė, 2000).

Frustracija - nemaloni, įtempta emocinė būseną, atsirandanti dėl negalėjimo patenkinti kokių poreikių, realizuoti tikslą, įveikti sunkumus (Bendorienė ir kt., 2005).

Identitetas – asmenybės vidinė vienovė – savo paties aš (Bendorienė ir kt., 2005).

Mokymosi motyvacija – tai, kas skatina moksleivį mokytis. Mokymosi motyvacija kinta bręstant asmenybei bei keičiantis išorinėms aplinkybėms, bet turi ir stabilumo elementų, kurie leidžia išlaikyti individo santykių veiklos tęstinumą ir produktyvumą įvairiomis sąlygomis (Rupšienė, 2000).

Paauglystė - 11-15 m. amžiaus tarpsnis, pasižymintis sudėtingais fizinio ir psichinio vystimosi prieštaravimais (Jovaiša, 2007).

Socialinis pedagogas – asmuo, kuris dirba socialinėse institucijose, turi pedagoginį išsilavinimą ir geba sudaryti sąlygas vaiko socializacijai, ankstyvajai prevencijai, socialinei pedagoginei reabilitacijai (Kvieskienė, 2003).

Socializacija – visuomenės kultūros perteikimas vaikams ir kitiems asmenims siekiant, kad jie sėkmingai įsilietų į visuomenę. Lėtas ir nuolatinis individualus įprasto visuomenės mąstymo, vertybių, elgsenos perėmimas (Kvieskienė, 2003).

Projekto „Gera mokykla“ kontekstas Lietuvos švietimo sistemoje

Lietuvos mokyklų ugdymo sistema remiasi tradiciniu institucinio ugdymo modeliu, tačiau šių dienų mokyklai tampa aktualu ne atmintinai mokytis didelį informacijos kiekį, bet atskleisti kūrybingumo, analitinio mąstymo, informacijos ieškojimo savybes. Išskyla poreikis keisti tam tikrus mokyklos vaidmens aspektus, norint atspindėti „Geros mokyklos“ idėjos esmę. Kadangi Lietuvos švietimo sistema dar neturi ilgalaikės vizijos, kokia galėtų būti kokybiškai dirbanti „Gera mokykla“, trūksta suvokimo, kaip ji turėtų atrodyti (Kokybiškai dirbančių mokyklų vertinimo modelio sukūrimo studija, 2012).

Pradinio, pagrindinio bei vidurinio ugdymo pasiekimai Lietuvoje nevienodi. Tyrimais paremti rezultatai atskleidžia, jog kuo aukštesnė klasė, tuo mokykloms sunkiau sekasi sudominti, motyvuoti jaunos asmenis, prisitaikyti prie šiuolaikinių ugdymo poreikių. Kokybiškai dirbančių mokyklų vertinimo modelio sukūrimo studija (2012) nurodė, kad norint pasiekti ugdymo rezultatų progresą, būtinas kompleksinis mokyklos tobulinimas, apimantis mokyklos valdymą, mokyklos kultūrą bei aplinką, ugdymo turinį ir organizavimą, pedagogų kompetencijas ir kt.

Lietuvos Respublikos seime 2012 gegužės 15 dieną buvo priimta Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, kurios pagrindinis siekis – tapti sumania valstybe, modernia, veržlia, atvira pasauliui, puoselėjančia nacionalinį tapatumą. Šios strategijos paskirtis - sudaryti sąlygas skleistis pažangos vertybėms per tris esmines sritis: visuomenę, ekonomiką, valdymą. Ši strategija vienas iš pagrindinių dokumentų, skirtų švietimo tobulėjimui ir rodančių kryptį, kur Lietuvos švietimo sistema turėtų skirti daugiausiai dėmesio, norėdama sukurti savo „Geros mokyklos“ modelį.

„Geros mokyklos“ sampratos komponentai keitėsi Lietuvos dokumentuose dėl laikotarpio, socialinių, ekonominių, istorinių pokyčių. Tautinės mokyklos koncepcijos (1988) (cit. Kokybiškai dirbančių mokyklų vertinimo modelio sukūrimo studija, 2012, p. 12) idėjos turėjo garantuoti tautos išsaugojimą, nacionalinės kultūros gynimą. To meto mokyklos tikslas buvo – ugdyti visapusiškai laisvą žmogų laisvoje visuomenėje, įsipareigojusį savo kultūrai.

Atkūrus nepriklausomybę Lietuvoje buvo parengta Lietuvos švietimo koncepcija (1992). Pagrindinis švietimo tikslas buvo ugdyti savarankišką, kūrybingą, mokykloje savo gebėjimus atskleidžiančią asmenybę. Tuo metu „Geros mokyklos“ turinys pasižymėjo glaudžiu šeimos, mokyklos ir visuomenės bendradarbiavimu, pilietiškumu, tautinės savimonės skatinimu, atvirumu kaitai, orientacija į vaiką, jo poreikius, gebėjimus, individualios ir grupinės veiklos skatinimu.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro parengtose Bendrojo lavinimo mokyklų bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose (2008) nurodytas pagrindinis mokyklos tikslas – išugdyti asmenį, pajėgų savarankiškai bei kartu su kitais spręsti savo ir visuomenės gyvenimo problemas, pozityviai keisti Lietuvos tikrovę, kūrybingai atsakyti į šiuolaikinio pasaulio iššūkius.

2003 metų Bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose akcentuojami šie geros mokyklos aspektai: asmens kompetencijų ugdymas, realų gyvenimą atspindintis ugdymo turinys, turinio integracija, diferencijacija ir individualizacija, mokytojų aktyvus įsitraukimas į mokymo turinio kūrimą, individualios pažangos vertinimas.

Lietuvos Respublikos Švietimo įstatyme (2011) neapibrėžiama „Geros mokyklos“ sąvoka, tačiau akcentuojami geros švietimo sistemos bruožai, kurie įgyvendinami mokyklose: kūrybingumo ugdymas; vertybinių nuostatų puoselėjimas; profesinis orientavimas; pagalba mokiniui ir mokytojui; nuolatinis profesinis pedagogų tobulėjimas; orientacija į individualius mokinio poreikius; savianalizė; tėvų ir mokyklos bendradarbiavimas; bendruomeniškumas; tarptautinis bendradarbiavimas.

Valstybės švietimo strategijose 2003-2012 m. itin svarbu, kad mokykla suteiktų asmeniui platų kultūrinį ir ekonominį išsilavinimą, padėtų įgyti profesijos valdymo žinių ir kompetencijų, reikalingų darbo rinkoje, ugdytų vertybines nuostatas.

Kokybiškai dirbančių mokyklų vertinimo modelio sukūrimo studija (2012) akcentuoja, kad Lietuvoje nacionaliniu lygiu nėra apibrėžta „Geros mokyklos“ samprata, todėl visos mokyklos savarankiškai ieško ir kuria savus „Geros mokyklos“ modelius. Dažniau kalbama apie sėkmingai, veiksmingai, efektyviai ar kūrybiškai dirbančią mokyklą. Mokslininkų darbuose „Geros mokyklos“ bruožai pateikiami fragmentiškai. „Geros mokyklos“ samprata apibrėžiama 5 pagrindinėmis sritimis:

- Mokyklos veiklos efektyvumo samprata;
- Mokyklų autonomija ir lyderystės plėtra;
- Perėjimas nuo ugdymo prie ugdymosi paradigmos;
- Bendrųjų ugdymo programų ir mokyklų ugdymo kokybės sąryšis;
- Ateities mokyklos vizija bei problematika.

Geros mokyklos samprata turėtų skatinti ir orientuoti švietimo dalyvius veikti, būti konceptuali, glausta, suprantama bei nuosekli, patogi naudotis geros praktikos paieškomis, išreiškiamą ir įvertinama konkrečiais rodikliais, atvira mokyklos bendruomenei užpildyti savo turiniu, sutarti ir plėtoti savitumus (Švietimo aprūpinimo centras, 2012).

Kokybiškai dirbančių mokyklų vertinimo modelio sukūrimo studija (2012) nurodo šiuos „Geros mokyklos“ bruožus: ugdytinis yra aktyvus bei pagrindinis ugdymo proceso veikėjas; mokiniai sutelkia pastangas ir kartu patiria malonumą mokydami, vertina mokymuisi skirtą laiką kaip prasmingą ir įdomų. Mokytojas - mokymuisi palankios aplinkos kūrėjas taip pat kompetetingas pagalbininkas; Mokiniai ir mokytojai pasitiki vieni kitais, pozityviai bendrauja; mokytojų/mokyklos veikla sutelkta į giliai ir plačiai suprantamus vaikų pasiekimus; mokykla yra nuolatos tobulėjanti organizacija; mokykloje sukuriama daug palankių situacijų vaikui augti; sistemingas ir gilus į vaiką

orientuotas mokyklos bendradarbiavimas su tėvais; mokykla veiksmingai ugdo bendrąsias kompetencijas, pagrindines dalykines kompetencijas ir sudaro galimybes įgyti papildomas; mokykla veiksmingai ugdo visapusišką asmenį.

Užsienio autoriai taip pat nepateikia vieningo „Geros mokyklos“ apibrėžimo, tačiau nurodo keletą pasikartojančių požymių. J. Gay ir B. Wilcox (1998) (cit. Kokybiškai dirbančių mokyklų vertinimo modelio kūrimo studija, 2012, p. 31-32) išskyrė 4 esminius faktorius atspindinčius „Gerą mokyklą“: dėmesys mokyklos vertybėms; mokymas ir mokymasis yra centrinės mokyklos veiklos; dėmesys santykiams; lyderystė. Anot autorių, mokykla gera, jei didesnė dalis moksleivių pasiekia aukštesnius nei vidutinius rezultatus bei yra patenkinti ugdymo kokybe, turi gerus ir tvirtus ryšius bent su vienu mokytoju.

Jungtinių Amerikos Valstijų autoriai išskyrė 11 efektyvių mokyklos charakteristikų, dažniausiai minimų literatūros šaltiniuose: profesionali lyderystė; bendra vizija ir tikslai; mokymosi aplinka; dėmesys mokymo ir mokymosi procesui; tikslingas mokymas; aukšti lūkesčiai; pozityvus skatinimas; pažangos stebėseną; moksleivių teisės ir pareigos; namų-mokyklos partnerystė; besimokanti organizacija (Sammons, Hillman, Mortimore, 1995, cit. Kokybiškai dirbančių mokyklų vertinimo modelio kūrimo studija, 2012, p. 33).

P. Senge (2008) pabrėžė, kad „Gera mokykla“ - tai besimokanti organizacija, kurios požymius pritaikė sėkmingai mokyklai: asmeninis meistriškumas; bendra vizija; mąstymo modeliai; komandinis mokymasis; sisteminis mąstymas. Mokytojų vaidmuo pripažįstamas, kaip itin svarbus, kalbant apie „Gerą mokyklą“. Norint sukurti gerą mokyklą, joje turi dirbti mokytojai, kurie yra savo srities žinovai, mokantys sudominti mokinius.

Mokykla neturi būti tik mokymo vieta, ji turi įtraukti mokinius į visavertį mokyklos gyvenimą. Mokiniai dabartiniu metu turi mažai autonomijos ir beveik nedalyvauja svarbių sprendimų priėmimo procese. Mokiniai yra pasyvūs. Jiems tenka klausytojų vaidmuo (Lahelma, 2002, Hämäläinen, 2003).

Kuriant „Geros mokyklos“ modelį Lietuvoje šiandienos mokyklos vaidmuo privalo pasikeisti, jei norima įgyvendinti Lietuvos pažangos strategijos siekius. Mokytojų vaidmuo taip pat turi surasti naujas veiklos formas, kad mokiniai užaugtų kūrybiški, laisvi, atviri, sumanūs. Ieškant naujų kelių „Geros mokyklos“ sąvokai apibrėžti parengtas mokslinis darbas „Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“, kuris gilinaisi į mokyklose dirbančių socialinių pedagogų profesinės veiklos turinį šiandienos mokykloje.

1. SOCIALINIO PEDAGOGO DARBAS SU PAKITUSIOS MOKYMOSI MOTYVACIJOS PAAUGLIAIS

1.1. Švietimo reformų įtaka socialinio pedagogo profesiniam darbui mokykloje

Mokykla turi sudaryti sąlygas vaikams įgyti jo gebėjimus ir prigimtį atitinkantį išsilavinimą, prisiimti daugiau socialinių funkcijų, kurias mokykla turi atlikti bendradarbiaudama su kitomis socialinę pagalbą teikiančiomis tarnybomis, sveikatos priežiūros ir teisėtvarkos institucijomis, užtikrinti kokybišką bei visapusišką socialinės pedagoginės pagalbos teikimą, kadangi mokykla viena pagrindinių vaiko socializacijos institucijų, geba greitai reaguoti į visuomenės pokyčius ir švietimo iššūkius, besikeičiančius visuomenės poreikius (Kvieskienė ir kt., 2006).

Vaiko teisių konvencijoje (1989) 28 straipsnyje rašoma, kad visos valstybės, kaip ir Lietuva, pripažįsta vaiko teisę mokytis ir siekdamas sudaryti vienodas sąlygas visiems vaikams jos skatina tobulinti įvairias bendrojo lavinimo, profesinio viduriniojo lavinimo formas, būdus; užtikrina mokomosios ir profesinės informacijos prieinamumą visiems vaikams; imasi priemonių, skatinančių nuolat lankyti mokyklą ir mažinančių moksleivių, paliekančių mokyklą, skaičių.

29 straipsnyje akcentuojama, jog valstybės dalyvės susitaria, kad vaiko lavinimo tikslas turi būti: kuo visapusiškiau ugdyti vaiko asmenybę, talentą ir protinius bei fizinius sugebėjimus; parengti vaiką sąmoningam gyvenimui laisvoje visuomenėje, pagrįstam supratimo, taikos, pakantumo, vyrų ir moterų lygiateisiškumo, visų tautų, etninių, nacionalinių ir religinių grupių, taip pat vietinės kilmės asmenų draugystės principais (Vaiko teisių konvencija, 1989).

Mokymo turinys turi atitikti mokslo, technikos, meno, kultūros raidos lygį ir orientuotis į visuomenės raidos perspektyvą. Turi būti mokiniams prieinamas ir atitikti mokinių galimybes bei jų amžiaus ypatumus, taip pat užtikrinti galimybę iš dalies pasirinkti mokymo(si) programų turinį pagal savo interesus ir poreikius (Smith, 2012, Targamadžė, 2010, Green paper, 2009).

Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sampratoje (2004) akcentuojama, jog keičiasi ugdymo tikslai, mokymo(si) būdai, mokymo(si) rezultatų vertinimas. Pagrindinės šios kaitos kryptys: mokymo programų, pagrįstų tik dalykine sistema, pakeitimas į mokinio poreikius orientuotą ugdymo turinį; dalykinių žinių perteikimo nukreipimas į mokinio kompetencijų ugdymą; mokymosi tik iš tam tikro dalyko vadovėlių atsisakymas ir aktyvus mokyma(sis), pasitelkiant reikiamą informaciją iš įvairių šaltinių; mokymas(is) dėl įvertinimo keičiamas vertinimu, padedančiu sėkmingai mokytis.

Sėkmingam asmenybės socialiniam ugdymui svarbu suderinti mokyklos ir kitos, vaikui artimos socialinės aplinkos veiksmus. Mokyklos, neturėdamos bendruomenės paramos, nėra pajėgios užtikrinti visavertės ugdymo sistemos. Kad vaikų integracijos į visuomenę procesas būtų sėkmingas, mokyklos privalo dirbti kartu kaip komanda, bendradarbiauti su įvairiomis bendruomenės socialinėmis pedagoginėmis tarnybomis (Štuopytė, 2010).

LR Švietimo įstatyme (2011) nurodoma, kad socialinės pedagoginės pagalbos paskirtis – užtikrinti paauglio saugumą mokykloje, šalinti priežastis, dėl kurių vaikas negali lankyti mokyklos ar vengia tai daryti. Taip pat sugrąžinti į mokyklą ją palikusius vaikus, kartu su tėvais (globėjais) padėti vaikui pasirinkti mokyklą pagal protines ir fizines galias.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakyme „Dėl socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2011), nurodomos socialinės pedagoginės pagalbos mokykloje funkcijos: diagnostinė, informacinė, prognostinė, projekcinė ir organizacinė koordinuojanti. *Diagnostinė* funkcija apima vertybinių asmenybės orientacijų, sunkumų su aplinka, struktūros ir pedagoginės aplinkos kompetencijos analizę. Informacinė - informacijos paieška ir teikimas. Prognostinė funkcija – tai asmenybės intelektualinės, dvasinės, komunikacinės raidos perspektyvos numatymas. Projekcinė funkcija apima socialinės pedagoginės pagalbos programos parengimą asmeniui ar asmenų grupei. Organizacinė koordinuojanti funkcija užtikrina socialinės pedagoginės pagalbos priemonių įgyvendinimą.

Pedagogo atsakomybę šių dienų ugdymo procese didina pakitęs požiūris į ugdymo(si) turinį. Skiriami du lygmenys: numatomas ugdymo turinys t.y. turinys siūlomas ugdymo programose, vadovėliuose; pasiektas ugdymo turinys – tai, kas iš numatyto ugdymo turinio tapo mokinio savastimi. Jo susikurtos vertybinės nuostatos, įgyti gebėjimai, žinios, patirtis. Pedagogas atsako už pasiekto ugdymo(si) turinio kokybę (Monkevičienė, Stankevičienė, 2008, Čiužas, 2007).

Socialinio pedagogo veiklos mokykloje tikslas – vaiko socialinės gerovės siekis, neigiamos socializacijos ankstyvoji prevencija, socialinių gebėjimų ugdymas, vaikui reikalingų socialinių paslaugų teikimas sudarant prielaidas sėkmingai augančio žmogaus socializacijai (Kvieskienė, 2005, Smith, 2009, Paget, Eagle, Citarella, 2007).

Pagrindinės socialinio pedagogo pareigos mokykloje: įvertinti vaiko socialines problemas ir poreikius; pasirinkti tinkamus darbo metodus; planuoti socialinės pagalbos teikimo vaikui procesą ir jame dalyvauti; kiekvienam vaikui vesti bylas ir laikyti jose informaciją apie vaiko socialinę situaciją bei teikiamos pagalbos procesą; priimant sprendimus neperžengti profesinės kompetencijos ribų; teikti informaciją įstaigos administracijai, pedagogams, kitiems specialistams apie probleminę situaciją, nepažeidžiant konfidencialumo; atsakyti už darbe naudojamų metodų pasirinkimą ir korektišką jų panaudojimą; konsultuotis su kolegomis ir prireikus siųsti vaiką pas kitus specialistus (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl socialinio pedagogo kvalifikacinių reikalavimų ir pareiginių nuostatų patvirtinimo, 2001).

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakyme „Dėl socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2011) pažymima, kad socialinio pedagogo pagalbos teikimo formos yra individualus darbas su mokiniu, darbas su grupe, su mokinio šeima, jo atstovais pagal įstatymą, darbas su mokyklos bendruomene, vietos bendruomene, socialiniais partneriais.

E. Karmaza, N. Grigutytė, E. Karmazė (2007) teigia, jog socialinio pedagogo pareigybės pakankamai nauja mokyklose, todėl dar nėra tiksliai apibrėžtos jo atsakomybės ribos. Autorių nuomone, socialinis pedagogas yra vienintelis specialistas mokykloje, kuris individualiais veiksmais gali padėti pasiekti teigiamų rezultatų smurto prevencijos ir pagalbos teikimo sferose.

Akcentuojama, kad pedagogams dažnai trūksta praktinės psichologijos žinių bei įgūdžių, o paauglių psichologinė diagnostika ir profilaktika nepakankama. Daugelis paauglių mokyklinius sunkumus pajėgia įveikti savarankiškai. Paaugliams, kurie nepajėgia savarankiškai įveikti kylančių mokymosi sunkumų, pagalbą teikia vaiko gerovės atstovai mokykloje – socialiniai pedagogai.

Apibendrinant galima teigti, kad specialistas pagalbą teikia asmeniškai ugdytiniui, aktyvindamas jo energiją pozityviems socialiniams santykiams. Specialistas turi pasirinkti, kokias žinias, vertybes, įgūdžius taikys kiekvienoje praktinėje situacijoje, kadangi švietimo kaitos procesai reikalauja pedagogams nuolat tobulinti savo žinias ir gebėjimus, efektyviai ir empatiškai dirbti su mokymo(si) sunkumus patiriančiais mokiniais bei su pakitusios mokymosi motyvacijos mokiniais.

1.1.1. Socialinio pedagogo veiklos mokykloje prioritetai

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakyme „Dėl vaikų sugražinimo į mokyklas gairių patvirtinimo“ (2005) minima, kad įgyvendinant socialinių pedagogų etatų steigimo švietimo įstaigose programas, daugelyje šalies mokyklų įdarbinti socialiniai pedagogai, kurių pagrindinis profesinės veiklos tikslas – laiku pastebėti, įvertinti ir spręsti vaikų bei paauglių mokyklos nelankymo, nesimokymo, netinkamo elgesio, bendravimo ir kitas problemas.

Socialinio pedagogo paskirtis, pagal G. Kvieskienę (2005, p. 122), vaiko gerovė, kuri suprantama kaip socialinis pedagoginis procesas, plečiantis vaikų pasirinkimo galimybes. Kiekvienam vaikui pirmiausiai turi būti suteikta galimybė sveikai ir sočiai pavalgyti, gyventi saugioje aplinkoje, turėti galimybes gauti žinių ir tobulinti savo gebėjimus. Autorė nurodo, kad socialinis pedagogas privalo būti vaiko užtarėju visose kritinėse situacijose. Jam būtina išklaudyti vaiko problemas, stengtis palaikyti jį ar jo globėjus, būti tarpininku tarp vaiko ir kitų specialistų, siekti padėti išspręsti iškilusias problemas ar numatyti specialistus, galinčius padėti jas įveikti.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymuose „Dėl socialinio pedagogo kvalifikacinių reikalavimų ir pareiginių nuostatų patvirtinimo“ (2001) ir „Dėl socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2011) nurodoma, kad socialinis pedagogas bendradarbiauja su klasių auklėtojais, kitais pedagogais sprendžiant vaikų socialines-pedagogines problemas. Padeda jiems geriau suprasti, kaip vaikų socialinės problemos veikia jų elgesį, pažangumą, lankomumą. Teikia siūlymus, kaip būtų galima gerinti socialinį-pedagoginį klimatą, sukurti jaukią, saugią mokymo(si) aplinką. Socialinis pedagogas telkia mokyklos pagalbos komandą, rengia pagalbos teikimo planą, koordinuoja jo įgyvendinimą mokykloje.

Socialinis pedagogas drauge su klasių auklėtojais padeda vaikui įgyvendinti lygias galimybes į švietimą, užtikrina vaikų saugumą, šalina mokyklos nelankymo priežastis, padeda vaikui ugdyti socialinius gebėjimus, vykdo neigiamų socialinių reiškinių prevenciją, skatina socialinį aktyvumą (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl socialinio pedagogo kvalifikacinių reikalavimų ir pareiginių nuostatų patvirtinimo, 2001).

Socialinio pedagogo rengimo standarte (2008) akcentuojama, kad specialistas organizuoja ir įgyvendina prevencinį darbą. Neša atsakomybę už ugdytinių veiklą grupėje. Vertina socialinio pedagoginio poveikio ugdytiniui veiksmingumą. Bendradarbiauja su ugdytinių šeimomis. Bendrauja ir bendradarbiauja su institucijomis, susijusiomis su vaiko ugdymu ir sprendžiančiomis socializacijos problemas, ir su kitais ugdymo proceso dalyviais, koordinuoja pagalbos teikimą bendraujant ir bendradarbiaujant su institucijomis ir kitais ugdymo proceso dalyviais.

School Social Work Association of America (2005) specialistai pabrėžia, jog mokyklos socialinis pedagogas įneša unikalių žinių ir įgūdžių, dalyvaudamas mokyklos komandiniame darbe, siekiant tenkinti mokyklos bei mokinių poreikius: suteikia pagalbą, kelia mokinių savivertę, padeda įveikti mokymosi sunkumus bei problemas, kylančias tiek mokykloje, tiek ir namų aplinkoje. Jis padeda palaikyti glaudesnę bendradarbiavimo ryšį tarp mokyklos, mokinių ir jų tėvų.

P. Petrie su kolegomis (2009) taip pat V. Indrašienė bei G. Kvieskienė (2008) nurodo, kad teikiant bet kokios srities socialinę pagalbą socialinis pedagogas sudaro darbo planą, kelia tikslus, uždavinius, mąsto apie darbo formas, trukmę, eigą, dalyvius. Konkrečiu atveju atsižvelgia į situaciją ir atitinkamai planuoja teikiamą pagalbą, renka informaciją apie mikro ir makro aplinkas, darančias įtaką vaiko vystymui(si).

Autorės nurodo 7 pagrindinius socialinio pedagogo darbo principus: individualumas, empatija, pasitikėjimas žmogumi, neteisimas ir nesmerkimas, nuoširdus žmogaus priėmimas, žmogaus apsisprendimo priėmimas, profesinės paslapties išlaikymas. Išskiriami 6 pagrindiniai socialinio pedagogo darbo etapai: susitikimas su asmeniu, kuris turi konkrečią problemą, problemos aptarimas, pagalbos tikslo nustatymas, pagalbos plano nustatymas, pagalbos plano vykdymas, įvertinimas (Indrašienė, 2004, Kvieskienė, 2003).

Pirmiausia socialinis pedagogas su vaiku turi užmegzti pradinį kontaktą pokalbio metu. Pirmojo etapo metu turi parodyti pasitikėjimą juo ir per pokalbį bandyti nustatyti pagrindinę problemą. Specialistas turi gebėti stebėti, klausyti, klausinėti, sutelkti dėmesį, vadovauti ir interpretuoti, sukurti tinkamą aplinką. Pagalbos tikslų iškėlimas ir pagalbos plano sudarymas – tarpusavyje susiję etapai, kurių metu vyksta glaudus bendradarbiavimas. Specialistas siekia išskelti kuo aiškesnį tikslą ir aptaria, ką galėtų atlikti pats vaikas ir/ar specialistas. Nuo pagalbos plano vykdymo proceso priklauso visos socialinės pagalbos sėkmė. Itin aktualu yra įvertinti ar tikslas buvo pasiektas, ar išspręsta problema, kokie veiksmai buvo atlikti (Vosyliienė, 2009, Kvieskienė, Indrašienė, 2008).

Pasak M. Smith (2009), mokykloje paaugliui teikiama pedagoginė ir/ar psichologinė pagalba gali siekti dviejų tikslų: tobulinti mokyklinius santykius ir gerinti mokymo(si) rezultatus. Taip pat galima būtų manyti, kad pedagoginė ir/ar psichologinė pagalba puiki prevencinė priemonė mokymo(si) sunkumams išvengti.

Vadinasi socialinis pedagogas, kaip vaiko gerovės atstovas mokykloje, visada privalo stengtis, kad būtų užtikrintos tinkamos mokymo(si) sąlygos, vaikų teisės į saugumą bei socialines garantijas, fiziologinių ir psichologinių poreikių tenkinimas, laiku suteikta socialinė pedagoginė pagalba. Socialinis pedagogas tiek individualiai, tiek komandinio darbo metu privalo dirbti dėl vaiko interesų.

1.1.2. Individuali socialinio pedagogo veikla su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais

Individualus socialinis darbas – tai kryptis, vertybių sistema, praktikos rūšis, naudojama socialinių pedagogų, kurie teikia pagalbą mokiniui, jo šeimos nariams, kai sprendžiamos psichologinės, socialinės-ekonominės problemos, palaikant individualų ryšį su kiekvienu iš situacijoje dalyvaujančiu asmeniu (Revenkienė, 2010, Leliūgienė, 2003).

Individualus socialinis darbas suprantamas, kaip ilgalaikio ar trumpalaikio kontakto užmezgimas, paremtas pasitikinčiu efektyviu bendravimu, kartu padedant ugdytiniui, jo šeimai suvokti aplinkybes, situaciją, sutelkti vidinius išteklius, stimuliuoti aktyvius veiksmus problemos sprendimo metu. Pagrindinis tikslas – išsiaiškinti mokinio problemas, siekiant užmegzti kuo glaudesnę ryšį su ugdytiniu ir jo artimiausia aplinka, santykius grindžiant abipusiu pasitikėjimu ir atvirumu. O. Misiukevičienė ir A. Putauskienė (2009) nurodė, jog socialinis pedagogas stengiasi pažinti kiekvieno mokinio kultūrinę, socialinę, pedagoginę aplinką. Žinios apie vaiko gyvenimo bei ugdymo sąlygas sudaro prielaidas atskleisti vaiko individualybę ir atskiras jo charakterio savybes.

Individualų socialinio pedagogo darbą sudaro trys pagrindiniai elementai: asmuo, situacija ir sąveika. Norint pasiekti pokyčius, pirmiausia reikia įvertinti, ką naudinga keisti: individą, aplinką ar sąveiką. Tam įgyvendinti socialinis pedagogas pasitelkia įvairius metodus: netiesioginius, kurie užtikrina tarpininkavimą ir pagalbą situacijose, kai vaikas pats negali išspręsti problemos; pagrindinius netiesioginius – naudoja priemonių sistemą, kai tiesiogiai įsikišama į situaciją; šalutinius netiesioginius, kurie įgyvendinami tiesiogiai nesikišant į susidariusią situaciją; tiesioginius, kurie sukuria saugios aplinkos grupėje atmosferą, neleidžia kilti grėsmei, kartu apsaugo nuo pačios problemos atsiradimo (Petrie, Chambers, 2009, Vosylienė, 2009).

G. Kvieskienė (2005) pateikė socialinės pedagoginės pagalbos organizavimą trimis etapais:

1. *Tiriamasis vertinamasis planavimas.* Šiame etape specialistas dokumentuoja procesą, apklausia vaikus, pedagogus ir kitus asmenis, nustato institucijas, kurios galėtų padėti konkrečioje situacijoje, sudaro multidimencinį problemos sprendimo planą.

2. *Problemos sprendimas ir tikslų įgyvendinimas.* Šiame etape socialinis pedagogas nustato prioritetinius problemos sprendimo uždavinius, numato veiklos scenarijus, koordinuoja suplanuotą procesą, pagal galimybes vykdo pasirinktas strategijas ir t.t.

3. *Galutinis įvertinimas.* Šiame etape specialistai aptaria problemą su vaiku, jo artimiausia aplinka, padaro išvadas dėl problemos tendencijų, fiksuoja pagalbos įvertinimą bei įsivertinimą, rengia rekomendacijų ar problemos sprendimo aprašymą.

I. Leliūgienė (2003) pateikė pagrindines individualaus socialinio - pedagoginio darbo kryptis. Viena iš jų, pagalba šeimai sprendžiant problemas, susijusias su vaiko mokymusi, auklėjimu, priežiūra. Pagalba įveikiant kliūtis, kurios neigiamai veikia jo pažangumą ir mokyklos lankymo galimybes. Vaikų tėvų, visuomenės įtraukimas į socialinių – pedagoginių renginių, akcijų organizavimą ir vedimą. Konfliktų, problemų, stresinių situacijų atpažinimas, diagnozavimas ir sprendimas, susijęs su galimų pasekmių prevencija. Individualus ir grupinis vaikų, tėvų, pedagogų, įstaigos administracijos narių konsultavimas, sprendžiant įvairias problemines situacijas, konfliktus ir t.t. Vaikų poreikių, pageidavimų ir pasiūlymų tyrimas ir pagalbos planavimas, įtraukiant kitus kompetentingus specialistus. Pagalba pedagogams sprendžiant konfliktus su mokiniais, išaiškinant mokymo ir auklėjimo proceso problemas, galimų sprendimo būdų paieška. Taip pat vaikų, tėvų, visuomenės švietimo organizavimas ir popamokinės užimtumo veiklos ir laisvalaikio organizavimas (Kvieskienė, Indrašienė, 2008, Misiukevičienė, Putauskienė, 2009).

I. Leliūgienė (2003) taip pat akcentuoja, kad individualus socialinis darbas apima socialinės pagalbos teikimo principų, būdų ir metodų visumą bei praktinių gebėjimų išmanymą. Daromas poveikis turi įtakos asmens tobulėjimui ir darbo efektyvumui. Šio proceso metu, siekiant vaiko gerovės, įvertinami visi žmogiškieji ištekliai, komponentai, atskleidžiamos galimybės, kuriamos vertybės, todėl, anot V. Indrašienės (2004), socialinis pedagogas, teikdamas pagalbą individualiai, turi būti įsitikinęs, kad aplinka leis vaikui tenkinti bendruosius poreikius, įveikti sunkumus bei stresą; pats vaikas prisidės prie savo ir kitų žmonių aplinkos gerovės; bendruomenės narių santykiai stiprins kiekvieno nario orumą, individualumą ir apsisprendimą.

Taigi individualaus socialinio darbo metu svarbu vaikus įtraukti į pozityvių socialinių santykių kūrimą kasdienėje veikloje, per neformalų ugdymą. Paaugliams atgauti pasitikėjimą savimi, sustiprinti socialinius įgūdžius, išspręsti tam tikras problemas gali padėti ir darbas grupėse, kurio organizavimas taip pat socialinio pedagogo atsakomybė. Teikdamas socialinę pedagoginę pagalbą specialistas atsižvelgia į paauglio poreikius ir interesus, parengia planą ir kartu su mokiniu jį įgyvendina, įvertina poveikio priemonių rezultatus.

2. PAAUGLYSTĖS LAIKOTARPIO PROBLEMOS MOKYKLOJE

2.1. Paauglystės iššūkiai ir jų įtaka mokymosi problemoms mokykloje

Daugelis Lietuvos bei užsienio pedagogų, psichologų, medikų teigia, kad paauglystės amžiaus ribos gana sąlygiškos. Šią mintį patvirtina ir Lietuvos mokslininkų nesutampantys teiginiai apie paauglystę. Dažniausiai paauglystei priskiriamas amžius nuo 12 iki 15 metų. G. Navaitis (2001) pabrėžė, jog paauglystės ribos nėra aiškiai apibrėžtos, kadangi nesinchroniška socialinė bei psichinė raida lemia tokius veiksnius. Mergaičių ankstesnis brendimo periodas neleidžia nustatyti vienodas paauglystės amžiaus ribas, todėl net juridiniuose dokumentuose to paties amžiaus žmogus gali būti traktuojamas kaip ribotos atsakomybės nepilnametis ir kaip pilnateisis.

Pasak, R. Žukauskienės (2002), paauglystės laikotarpis apima 12-14 metus, 15-iejį pereinamąjį laikotarpį, o 16-18 metai – vėlyvoji paauglystė. R. Civinskas, V. Levickaitė, I. Tamutienė (2006) akcentuoja, kad kai kurie autoriai, kalbėdami apie atskirus brandos veiksnius, mano, jog paauglystės laikotarpis prasideda 10-11 metais ir tęsiasi iki 22-25 metų. Autorių nuomone, dažniausiai priimta manyti, jog paauglystė apima 12-18 metų amžiaus laikotarpį.

V. Targamadžė (2010) nurodė, kad paauglystės laikotarpiu patiriami ženklūs fizinio, kognityvinio ir psichosocialinio vystymosi pokyčiai. Anot autorės, šio raidos tarpsnio ypatumai, vaiko asmeninės individualios savybės daro įtaką ir yra susiję su įvairiais ugdomojo proceso aspektais, elgesiu bei psichologine savijauta mokykloje.

D. G. Myers (2000) akcentavo, jog paauglystė trunka nuo fizinio lytinio brendimo pradžios iki kol pasiekama savarankiško suaugusio žmogaus socialinė padėtis t.y. susiformuoja asmenybė. Šiuo laikotarpiu stipriai pasikeičia paauglio gyvenimo ir veiklos samprata, jo socialinis vaidmuo. Paauglys turi priimti naują visuomeninį statusą, padėtį bendruomenėje. Suaugusieji pradeda jam kelti didesnius bei rimtesnius reikalavimus, patiki tam tikras užduotis, darbus, kuriuos gali atlikti atsakingas, suaugęs žmogus.

Greitai augdamas ir bręsdamas jaunuolis pradeda abejoti vertybėmis, nuostatomis ir žmonėmis, kuriais anksčiau pasitikėjo. Paauglystės metu jis turi suderinti tai, kuo tikėjo ir pasitikėjo vaikystėje su naujo periodo biologiniais bei socialiniais pokyčiais (Juul, 2010, Berns, 2009).

Paauglystėje intelektiniai gebėjimai kyla bei pasikeičia intelektiniai interesai. Mokykloje mokomosios programos bei mokymo metodai vis dar nepakankamai atsižvelgia į paauglio pažintinę raidą, todėl šiuo laikotarpiu nustojama domėtis mokymusi. Paauglio nesimokymas yra labai dažna mokyklinių konfliktų priežastis. Dažniausiai mokymosi problemos kyla dėl pažintinės veiklos sunkumų ar mokymosi motyvų trūkumo (Navaitis, 2001). Todėl, pasak R. Civinsko ir jo kolegų (2006), šiuo laikotarpiu pedagogams itin sunku dirbti su paaugliais, kadangi jie yra nepastovūs, kategoriški, protestuojantys, išgyvenantys vidinės sumaišties metą, pasižymintys maištingu bei

drastišku elgesiu. Paauglystės laikotarpiu būdingas uždarumas, nauji išgyvenimai, baimė juos atskleisti priverčia veikti slaptai. Paauglys nevengia mokytis iš savo klaidų. Sėkmes ir nesėkmės atvejai skatina jį pasitikėti savo jėgomis. Pedagogai nori priversti paauglius kuo daugiau išmokyti, tačiau jie tam priešinosi, kadangi nespėja priimti ir apdoroti pateikiamos mokomosios medžiagos.

V. Pivorienė ir N. Sturlienė (2005) nurodo, kad dažnai mokiniai mokykloje susiduria su įvairaus pobūdžio problemomis. Dauguma jų susijusios su mokymu(si). Teikiant pagalbą mokiniui būtina išsiaiškinti problemų priežastis. Žinant priežastis galima pasirinkti tinkamus pagalbos būdus. Paauglių mokymosi sunkumus lemia emocinės problemos (vaikai išgyvena depresiją), intelekto lygis (vaikas tiesiog negabus), mokymosi negalės (sąlygotos įvairių subtilių nervų sistemos funkcijų sutrikimų), santykiai arba pokyčiai šeimoje (tėvų skyrybos, atsiradęs naujagimis, vaiko nesutarimai su tėvais), santykiai mokykloje (įtemti santykiai su klasės draugais ar mokytojais), pakitusi mokymosi motyvacija (nenoras mokytis).

Apibendrinant galima teigti, jog paauglystės laikotarpis labai sudėtingas tiek dėl emocinių ir fiziologinių, tiek dėl socialinių pokyčių bendraamžių ir visuomenės tarpe. Nevienoda identiteto bei fizinio kūno raida lemia paauglio sunkumus bendravimo ir ugdymo(si) procese.

2.2. Mokymosi motyvacijos reikšmė ugdymo(si) procese

M. Barkauskaitė (2001) akcentavo, kad žmogus privalo pažinti save, ugdyti savo gebėjimus, plėsti žinias, norėdamas įsijungti į visuomenės gyvenimą. Kiekvienas mokinys - unikalus bei turintis savo gabumus, patyrimą, emocijas ir vertybines orientacijas. Noras mokytis - procesas kuris skatina aktyvumą, grūdina valią, suteikia tikslą ir veiklos prasmę. Šių pradmenų pasireiškimas priklauso nuo asmeninių pozicijų, nuo aktyvios mokinio sąveikos su aplinka. Mokymosi motyvacijos stiprinimas pirmiausiai pasireiškia šeimos rate. Mokykloje vaikas gali suformuoti savo gyvenimo tikslą, arba priešingai - prarasti bet kokią norą mokytis.

Mokymasis – tai pagrindinė moksleivio veikla, kuri garantuoja visavertį asmenybės vystymąsi. Nesėkmes mokykloje nuolatos patiriantis paauglys dažnai netenka noro mokytis, silpnėja jo mokymosi motyvacija, tai turi neigiamos įtakos jo tolimesniam gyvenimui (Barkauskaitė, Rodzevičiūtė, 2004).

Mokymosi motyvacija yra viena iš svarbiausių sėkmingo mokymo(si) sąlygų ir ją galima nuolatos tobulinti, siekiant vis geresnių rezultatų, tačiau Lietuvos mokyklos tebeieško būdų, kaip kelti mokinių mokymosi motyvaciją, kadangi nenoras mokytis išlieka viena didžiausių šiandienos mokyklų problema (Tumlovskaja, Nenartovičienė, 2013, Littlejohn, 2001).

A. Varneckienė (2008) pritaria ankstesnių autorių nuomonei bei nurodo, jog nenoras mokytis – tai vis didėjanti šiuolaikinės mokyklos problema. Ypatingai didėja moksleivių nenoras mokytis rajono mokyklose. Jie dažnai praleidinėja pamokas, o susidūrę su sunkumais mokyklose

atsisako toliau mokytis. Dalis vaikų mokyklas lanko tik spaudžiami tėvų bei pedagogų. Dažnai jų mokymosi motyvacijai trukdo kontrolė ir prievarta, nenuoseklūs reikalavimai, nuobodus mokymo turinys, skurdi mokymosi aplinka, nuolatinė baimė, stresas, asmeninės savybės (gabumų, smalsumo, atminties, atsakomybės, kompetencijos stoka).

Mokymosi motyvacijos praradimas nėra staigiai atsirandantis požymis. Maža dalis mokinių į mokyklą ateina neturėdami mokymosi motyvacijos, arba ji staiga dingsta. Tai ilgai trunkantis procesas, kurio pradžią sunku pastebėti. Kartais ir pats mokinys nepastebi šio reiškimo. Nuovargis ar atsitiktinė nesėkmė taip pat turi įtakos mokymui(si) (Navaitis, 2001).

Motyvacijai atsirasti, pasak V. Indrašienės bei V. Suboč (2010) bei E. Balcetis ir D. Dunning (2006), įtakos turi noras būti pirmam, poreikis priklausyti kam nors ir poreikis daryti įtaką kitiems. Todėl mokinių poreikių nepatenkinimas kelia grėsmę silpnėti mokymo(si) motyvams, o tai gali lemti neigiamo požiūrio į mokymą(si) atsiradimą. Pedagogai, norėdami sėkmingai optimizuoti mokymo(si) procesą, turi išmanyti arba nustatyti, ko vaikas tikisi iš mokytojų. Akcentuojama ir emocinių poreikių svarba, kaip pagrindas emocinei motyvacijai, kuri vaikui suteikia stiprybės, priverčia aktyviai veikti ir atkakliai siekti užsibrėžtų tikslų. Nuolatinis nerimas, baimės, stresas, patirtas mokykloje, neigiami jausmai pašalina iš mokinio sąmonės teigiamus mokymo(si) motyvus. Tokiu būdu susidaro galimybės frustracijai atsirasti.

V. Targamadzė su kolege V. Rakauskiene (2007) iš mokslinių tyrimų, atliktų siekiant išsiaiškinti mokinio mokymosi motyvaciją, duomenų išrinko svarbiausius komponentus, kurių įtaka mokymosi motyvacijai yra akivaizdi: pamokos naujumas, įdomumas; mokinio smalsumo stimuliavimas pamokoje; mokytojo dėstymo būdas; mokyklos mikroklimatas; mokomo dalyko sudėtingumas. Šių autorių nuomonei pritaria ir M. Carlton (2003) bei A. Littlejohn (2001).

Pagrindinės priežastys, dėl ko vaikai praleidinėja pamokas yra nenoras mokytis, mokymosi motyvacijos stoka, sunkios mokymo programos, emociniai ir elgesio sutrikimai, nesaugumo jausmas, konfliktai su pedagogais ir bendraamžiais, bloga draugų įtaka ir pan. Pedagogams, klasės auklėtojams, socialiniams pedagogams trūksta žinių ir patirties, kaip bendrauti su vaikais, turinčiais lankomumo problemų (Shipp, 2011).

L. Rupšienė (2000) aktreipė dėmesį, jog tiek Lietuvos, tiek užsienio autoriai laikosi panašios nuomonės ir sutinka, kad mokymosi motyvai – visa tai, kas skatina mokytis. Mokymosi motyvacija kinta bręstant asmenybei ir keičiantis išorinėms sąlygoms. Pradinėse klasėse svarbu moksleivio statuso įgijimas, o paauglystėje – noras iškovoti autoritetą tarp bendraamžių, vyresnėse klasėse – profesinės ambicijos.

Mokslinėje literatūroje motyvacija apibūdinama įvairiais apibrėžimais. A. Bendorienės ir kolegų sudarytame „*Tarptautinių žodžių žodyne*“ (2005) motyvacija apibrėžiama kaip tam tikro elgesio, veiksmų, tikslingos veiklos skatinimas, kurį sukelia įvairūs motyvai. Motyvaciją sukelia

psichologiniai procesai, kurie sužadina ir palaiko aktyvumą.

L. Jovaiša (2007) bei R. J. Wlodkowski (2010) ir M. Boekaerts (2002) akcentuoja, kad motyvacija – tai psichologinis procesas, reguliuojantis asmenybės veiklą ir santykius su aplinka motyvų kaitos pagrindu. Tai, kas – žmogaus elgesį nukreipia tam tikra linkme ir teikia elgesiui energijos. S. Rupkuvienė (2008) ir D. G. Myers (2000) teigė, kad motyvacija teikia energijos žmogaus elgesiui ir nukreipia ją tam tikra linkme. Ji pasireiškia noru valdyti, troškimu laimėti. Motyvacija yra susieta su mokslo rezultatais, kadangi ji yra priemonė siekti mokslo pažangumo. Pedagogui mokinio motyvacija itin aktuali, nes ji gali būti ir tikslas, ir priemonė siekti mokymo(si) tikslų. M. Barkauskaitė ir E. Motiejūnienė (2004) nurodė, kad motyvacija – tai procesas, kuris skatina žmogų elgtis taip, kad būtų pasiekti jam svarbūs tikslai ar patenkinti jo poreikiai.

A. Littlejohn (2001) pabrėžia, kad mokymosi motyvacija apibūdinama kaip su mokymosi veikla susijusių priešasčių visuma, padedanti mokiniui orientuotis į tikslą, sauvokti, kiek laiko reikės tikslui pasiekti, ar reikės pastiprinimo ir kokio. Mokymosi procese motyvacija suteikia veržlumo, energijos, padeda pasirinkti kryptį. Ji turi įtakos mokymosi rezultatams, pasirenkant konkrečius mokymosi tikslus, būdus, priemones.

Pedagogai, psichologai, kitų sričių specialistai pabrėžia, jog kai kurie paaugliai yra patys motyvuoti. Jų savigarba kyla nuo žinojimo, kad kažką daro geriau nei kiti, nuo kasdienių pasiekimų juos supančioje aplinkoje. Taip pat dalis paauglių nėra motyvuoti, ypač, jei nepasiseka veiklos pradžioje. Šie vaikai nuleidžia rankas ir praranda bet kokią norą stengtis, ką nors pasiekti (Shunk, Meece, Pintrich, 2002).

Motyvaciją sunku išmatuoti bei apibrėžti, tačiau mokslininkai dažniausiai skiria dvi motyvacijos rūšis: vidinę ir išorinę. Vidinė motyvacija kelia norą veikti, pasiekti tikslus, kurie teiktų malonumą. Išorinė motyvacija skatina norą siekti tikslo, tačiau ne dėl asmeninio pasitenkinimo, bet norint pasiekti rezultatą. Skirtingose situacijoje vidiniai ir išoriniai motyvai kaitaliojasi tarpusavyje ir jų svarba priklauso nuo konkretaus veiklos konteksto (Center on Education Policy, 2012).

R. J. Wlodkowski (2010) ir D. Shunk su kolegomis (2002) taip pat sutinka, jog mokymosi motyvacija - įtakingas faktorius, nulemiantis mokinio mokymosi sėkmę. Kiekvienas mokinys yra motyvuota asmenybė, veikianti vidinių ir išorinių motyvų. Jų poreikiai ir siekiai yra jų veiklos motyvacijos šaltinis. Stipriausią vidinę mokymosi motyvaciją sukelia vidinis džiaugsmas, lydintis išmokimą. Daugelis psichologų tai vadina vidiniu pastiprinimu. Tai yra poreikio (vidinės valios ir išminties energijos skleidimosi) įgyvendinimas. Pedagoginėje ir psichologinėje literatūroje mokymosi motyvacijos veiksniai siejami su poreikiais, asmenybės savybėmis, besimokančiojo aplinka (mikrosocialine ir makrosocialine), asmenybės brandumu ir amžiumi.

Literatūroje akcentuojama, kad motyvaciją veikia vidiniai (asmenybės) ir išoriniai poveikiai. Anot R. Ryan ir E. Deci (2000) motyvacija skirstoma į *vidinę* ir *išorinę*. Vidinė motyvacija

atsiranda dėl vidinio pasitenkinimo, malonumo, išorinė – dėl išskirtinio rezultato, atlygio ar vengiant bausmės.

M. Barkauskaitė (2001) nurodė, kad motyvaciją sudaro tiek išoriniai, tiek ir vidiniai veiksniai. Jie tarpysavyje glaudžiai susiję ir neretai vienas kitą veikia. Pasak autorės, vidiniai mokymo motyvai - *smalsumas* (t.y. poreikis suvokti, manipuliuoti, tyrinėti), *išmokimo džiaugsmas* (t.y. stiprią vidinę motyvaciją sukelia džiaugsmas, kai kažko naujo išmokstama), *savipilda* (veiksmingiausias ir prasmingiausias mokymosi motyvas, susijęs su gyvenimo prasmės jausmu ir/ar žmogiškųjų vertybių įsisąmoninimu), *savigarba* (mokinys ieško kontaktų su kitais žmonėmis, nori su jais suartėti, būti mylimas, gerbiamas, pripažintas), *kompetencijos pakankamumas* (vidinę mokymosi motyvaciją veikia kompetencija, kai jaučiamas malonumas tinkamai atlikus patikėtas užduotis. Kuo dažniau mokinys mato savo įgūdžių ir kitų mokymosi rezultatų aukštą kokybę, tuo labiau stiprėja noras ir toliau tai atlikti gerai.

Kadangi pedagoginio proceso esmė – daryti įtaką mokymui(si), pedagogus labiau domina sąmoningi, asmenybės įsisavinti ir pripažinti vidiniai motyvai. Gerai įsisavinti jie tampa sėkmingo mokymosi proceso pradū, o vėliau mokinio pažangumo garantija. Tokie motyvai mažina mokymosi nesėkmių tikimybę, o mokymo procese įgytos žinios, pateikta informacija tampa ilgalaikė bei prasminga, sudaranti tvirtą pagrindą tolesnei mokinio raidai, užtikrinanti stabilumą nuolat besikeičiančiame pažinimo procese. Vidiniai motyvai skiriasi nuo išorinių, kurių tikslas mokymosi procese – gauti gerą pažymį, išvengti pajuokos ir pan. (Indrašienė, Suboč, 2010).

I. Lehmann (2009) teigia, kad vaikas nėra „nemotyvuotas“. Vidinės motyvacijos buvimas rodo tam tikrą asmenybės brandumą. Ją turėdamas asmuo be ypatingo išorinio skatinimo atlieka vieną ar kitą veiklą. Kuo stipresnė vidinė motyvacija, tuo didesnius išorinius ar net vidinius pasipriešinimus asmuo geba pakelti ir juos įveikti.

Stipri vidinė motyvacija rodo asmenybės brandumą. Mokiniui nereikia stiprios išorinės paskatos, kad galėtų atlikti vieną ar kitą veiklą. Stiprią vidinę motyvaciją turintys mokiniai santūriai priima pergalės, sėkmės jausmus. Dažniausiai vidinę motyvaciją lemia smalsumas, savigarba, lūkesčiai, kompetencija, išmokimo džiaugsmas. Išorinės motyvacijos veikiami mokiniai stipriau išgyvena sėkmės akimirkas, teigiamus savo veiklos pasiekimus (Monkevičienė, Stankevičienė 2008).

J. Shipp (2011) bei E. Jensen (1999) teigė, kad mokinio vidinei motyvacijai susidaryti trukdo prievarta ir kontrolė; silpni, kritiški, neigiami ar konkuruojantys tarpusavio santykiai; nenuoseklūs reikalavimai; kartojimu pagrįstas mechaniškas mokymasis; sarkazmas, pažeminimai ir kritika; nuobodūs, naudojantis tik vieną informacijos šaltinį, pateikimas; sistemos, ribojančios asmeninių tikslų siekimą ir kt.

Mokykloje dažniausiai stimuliuojama išorinė motyvacija. J. Tumlovskaja bei R. Nenartovičienė (2013) pabrėžė, jog mokyklose vyrauja išoriniai skatinimo veiksniai, nors, pasak užsienio autorių, išoriniai apdovanojimai yra mažiausiai reikšminga skatinimo forma, turi neigiamos įtakos neapdovanotų mokinių savivertei, didina nepageidaujamą konkurenciją, gali tapti patyčių priežastimi. Nuolatiniai paskatinimai pamokoje, pabrėžiant mokinio pastangas užduočiai atlikti, naudojant formuojamojo vertinimo elementus, suteikiant grįžtamąjį ryšį, veiksmingesnis motyvacijos skatinimo ir savivertės pakėlimo būdas.

A. Varneckienė (2008), M. Boekaerts (2002) atkreipė dėmesį, jog išoriniai motyvai kartais vadinami *pseudo* motyvacija. Dalis mokinių nurodo besimokantys, kadangi liepia tėvai ir mokytojai. Kita dalis mokinių bijo būti nubausti, todėl lanko mokyklą ir mokosi. Autorė prie išorinių motyvų priskiria: *pareigą* (t.y. mokyma(sis) todėl, kad reikia. Mokytis reikalauja artimieji, visi aplinkiniai), *baimę (prievartą)* (dalis mokinių vadovaujasi šiuo negatyviu baimės motyvu. Mokosi tik todėl, kad nenori būti nubausti), *ateitį* (tolima ateitis, gyvenimo prasmės numatymas teikia jėgų nugalėti kasdienius sunkumus ir džiaugsmingai mokytis), *aplinką* (mokyklos aplinka veikia mokinius. Kadangi mokykloje vaikai praleidžia didelę dalį savo jaunystės, juos supanti aplinka turėtų teikti tik džiugias emocijas, pasitenkinimą), *mokymo metodus* (mokinių veikla pačiame mokymo(si) procese labai reikšminga ir mokymosi motyvacijai, todėl tikslinga taikyti mokymo metodus, kurių esmę sudarytų savarankiškas mokinių darbas). Be to, akcentuoja, kad mokymo turinys turi atspindėti realų visuomenės kultūros lygį, kartu būti prieinamas bei reikšmingas. Pedagogas turi taikyti dalyko žinias šiuolaikinėmis sąlygomis.

Išorinės motyvacijos pagrindas, veiksniai, kuriuos lemia išorė, pvz., finansiniai paskatinimai. Išorinius motyvacijos požymius galima lengvai atpažinti. Iš prigimties žmogaus smegenys užprogramuotos mokymosi motyvacijai: suvokus ar supratus kažką nauja, įgijus tam tikrų gebėjimų, jos išskiria laimės hormonus.

Mokinių mokymosi motyvacijos stoka ir jos ugdymo svarba yra atskleidžiama įvairiuose Lietuvos ir pasaulio dokumentuose. Europos Bendrijų komisijos parengtame „*Mokymosi visą gyvenimą memorandume*“ (2001) akcentuojama, jog mokymosi motyvacija skatina nuosekliai tobulintis visą gyvenimą, tampa svarbiausiu principu mokymo(si) kontekstų visuomenėje, todėl itin aktualu ugdymo(si) procese kelti mokinių mokymosi motyvaciją. Norint padėti mokiniams įveikti jų nenorą mokytis, būtina nustatyti priežastis, kurios lemia mokymosi motyvacijos netekimą.

Galima daryti išvadą, jog paaugliai mokymo(si) procese turėdami stiprius vidinius motyvus, gali pasiekti aukštesnių mokymo(si) rezultatų ir dažniau patirti sėkmę. Silpna mokymosi motyvacija turi neigiamų pasekmių ir mokymo(si) rezultatams ir asmenybės raidai bei profesinės veiklos ateities perspektyvoms, todėl prieš pradėdamas teikti pagalbą specialistas turėtų išsiaiškinti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastis.

2.2.1. Pakitusios mokymosi motyvacijos priežastys

V. Indrašienė ir V. Suboč (2010) pažymi, kad į motyvaciją sudaro kompleksas veiksnių, apibūdinančių visą mokymosi procesą. Mokymosi motyvas veikia kaip didelis aktyvumas, energija, kurios paskirtis - patenkinti visus atsiradusius paauglio poreikius. Mokymosi proceso optimizavimas, sėkmė, mokinių pažangumas tiesiogiai priklauso nuo kiekvieno komponento įgyvendinimo skirtingose ugdomojo proceso situacijoje. Todėl siekiant užtikrinti sėkmingą mokinių dalyvavimą ugdymo procese svarbu nustatyti veiksnius, silpninančius mokymosi motyvaciją.

Moksleivių mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastys gali būti nulemtos aplinkos ar priklauso nuo mokinio vidinių savybių. Kiekvieno vaiko savimonę formuoja aplinka, kuri turi įtakos ir motyvacinei sferai (Dereškevičius, Rimkevičienė, Targamadzė, 2000).

Šeimoje glūdinčios nenoro mokytis priežastys: prastas šeimos mikroklimatas, netinkamas tėvų pedagoginių pareigų atlikimas, destruktivūs vaikų ugdymo šeimoje modeliai, nepalanki šeimos struktūra ir jos pokyčiai, motinų užimtumas darbe, žemas tėvų išsilavinimas ir neigiama mokymo(si) patirtis, sunki materialinė padėtis (Rupšienė, 2000).

Mokymosi motyvacijos stoką lemia daugelis veiksnių. R. Civinskas, V. Levickaitė ir I. Tamutienė (2006) nurodo, kad mokymosi procesui didelę įtaką daro individualaus mokinio konsultavimo, pamokinės paramos trūkumai ir bendravimo su pedagogu problemos. Taip pat ypatingai svarbus ir vertinimo klausimas, kai užplūsta nusivylimas gavus neigiamą pažymį, nerimas ir baimė kontrolinių darbų ir atsiskaitymų metu. Nuobodulys pamokose, kai pedagogas monotonišku pasakojimus, tradiciniais mokymo metodais siekia perteikti teorines žinias.

J. Rumšienė (2012) pateikia šias mokymosi motyvaciją slopinančias priežastis: neefektyvus mokyklos valdymas, būdingas autoritarinis bendravimo stilius, pamokos, kaip pagrindinės ugdymo formos, organizavimo trūkumai. Demokratiniu stiliumi paremtas bendravimas skatina mokinius savarankiškam ir atkakliam darbui. Esant vienodiems gebėjimams didesnis pasitikėjimas savo jėgomis duoda geresnių rezultatų ir lemia stabilią mokymosi motyvaciją.

P. Petrie, J. Boddy, C. Cameron ir kt. (2009) pabrėžė, jog pastaraisiais metais mokslas ir išsilavinimas yra nuvertinamas tiek socialiniu, tiek ir apmokėjimo požiūriu. Tai tiesiogiai veikia mokinių motyvaciją mokytis. Mokiniai nemato prasmės siekti išsilavinimo, kadangi mokymo programos orientuotos į akademinės žinias, o ne į praktinių žinių ugdymą.

V. Targamadzė (2010) pažymi, kad mokinio, kaip pagrindinio mokymo(si) proceso dalyvio, vaidmuo mokykloje gana silpnas, nes paaugliai dažnai prisitaiko prie pedagogų jiems keliamų reikalavimų. Pedagogai nesistengia keisti šios situacijos, nes labiau teoriškai deklaruodami mokymo(si) ir sąveikos paradigmas, daugeliu atvejų veikia pagal poveikio paradigmą, neatsižvelgdami į mokiniams svarbias ugdomojo proceso sritis.

Atliktų tyrimų duomenys rodo, kad daugumos mokyklos nelankančiųjų mokinių mokymo(si) rezultatai yra nepatenkinami. Tai gali būti ir jų nenoro mokytis priežastis ir nenoro lankyti mokyklą padarinys. Viena iš jų, kai mokiniui nepatinka mokytojo asmenybė, mokytojo bendravimo stilius, dėstomas dalykas, draugų tarpusavio santykiai. Tai reiškia, kad mokinio sėkmės, laimės, gerų rezultatų poreikiai ir lūkesčiai liko nepatenkinti. Šiuo atveju susilpnėja mokinio dėmesingumas mokslui ir tai gali tapti viena iš mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežasčių. Nepalankioje socialinėje ir kultūrinėje aplinkoje lėtesnė vaikų fizinės ir psichinės brandos raida gali tapti mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastis. Taip pat nuolatinės mokymosi nesėkmės ir psichologinis diskomfortas mokykloje anksti sutrikdo vaikų mokymosi motyvaciją (Indrašienė, Suboč, 2010).

M. Barkauskaitė ir K. Mišeikytė (2006) nurodė, kad adaptacijos problemos mokykloje taip pat turi įtakos mokymosi motyvacijos praradimui. Pasak G. Petty (2006), motyvaciją smukdo mokinio depresija ar pyktis dėl to, kad jis susikirto atsiskaitymo metu. Taip pat gali paveikti aplinkos ar fiziologiniai veiksniai (šaltis, alkis, triukšmas ir pan.). Per didelė motyvacija, kai ypatingai nerimaujama ir mokomasi per daug. Jei paauglys mokykloje nuolat žeminamas, turi bendravimo nemalonumų, krinta jo savivertė, praranda motyvaciją ir norą lankyti mokyklą. Joje jis negali patenkinti savo poreikių, ima ieškoti vietos, kur galėtų pasijusti saugus (Myers, 2000).

L. Rupšienė (2000) taip pat nurodo, jog mokymosi negalės, hyperaktyvumas, mokyklos fobija, deviantinis elgesys, akcentuoti charakterio bruožai, žema savikontrolė, neadekvatus savęs vertinimas, išmoktas bejėgiškumas, riboti gebėjimai, neigiamas požiūris į mokymąsi, nedideli sveikatos, kalbos, regos sutrikimai. Aktyvi ar pasyvi psichologinė prievarta, kuri atsiranda dėl netinkamo pedagogų elgesio, lemia mokymosi motyvacijos silpnėjimą.

Anot M. Smith (2009), R. Civinsko ir jo kolegų (2006), paauglystė pasižymi sudėtingais raidos tarpsnio ypatumais, kurie turi įtakos polinkiui maištauti, ieškoti savęs, nepaklusti autoritetams. Susidūrus su sunkumais moksle, mažėja motyvacija ir savivertė, paauglys atsitraukia nuo to, kas sunku, ir renkasi lengvesnį kelią.

Taigi paauglių mokymosi motyvacijai įtakos turi šeimoje esančios problemos, paties paauglio asmeniniai interesai ir charakterio savybės, mokyklos aplinka, bendraamžių požiūris į mokymo(si) procesą, pedagogo asmenybė, jo gebėjimas įdomiai ir informatyviai perteikti mokomojo dalyko medžiagą, pamokos struktūra ir vertinimo sistema, ugdymo turinio naujumas ir galimybės įgytas žinias pritaikyti kasdieniame gyvenime.

2.2.2. Mokymosi motyvacijos stiprinimo galimybės ugdymosi procese

Lietuvoje nėra sukurtos vaikų grąžinimo į mokyklą sistemos, kuri numatytų tarpinę grandį ar instituciją, kurioje mokyklos nelankantys ar mokymosi motyvacijos netekę paaugliai galėtų atgauti prarastą gebėjimą mokytis, pasitikėjimą savimi, socialinius įgūdžius ir toliau tęstų mokslus pagal

privalomo švietimo programos (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl vaikų sugrąžinimo į mokyklas gairių patvirtinimo“, 2005).

J. Rumšienė (2012) atkreipė dėmesį, jog dalis pedagogų ir psichologų tyrė vaikų ir paauglių mokymosi motyvacijos ypatybes, jos kintamumą. Svarbu tai, kad mokymosi motyvacijai įtakos turi aplinkoje esantys veiksniai, asmenybės raidos ypatumai bei asmenybės brendimo pokyčiai. Yra daug priežasčių, dėl kurių prarandamas noras mokytis. Jas išsiaiškinus galima padėti paaugliui susigrąžinti norą mokytis.

Mokyklos paskatina mokinius veiksmingiau mokytis, jei sugeba juos motyvuoti ir sudominti. Būtina tobulinti patį ugdymo procesą, mažiau dėmesio skiriant rezultatams. M. McCaslin (2006) nuomone, mokymosi procesas dažnai tapatus rezultatams. Mokiniai turi trokšti žinių, o ne kaip teisingai atsakyti į kontrolinio darbo klausimus.

V. Targamadzė (2010) pažymi, jog vaikų kasdienio gyvenimo, mokymo(si) ir mokyklos aplinka - turi įtakos mokymosi motyvacijai ir mokyklos nelankymui. Norint padidinti mokinių norą mokytis, kelti tikslus ir jų siekti, ypač reiktų atkreipti dėmesį į psichikos sveikatą ir jos stiprinimą, mokinių poreikių tenkinimą.

Mokymosi motyvacijai didelę įtaką turi vilčių teorija, kartais tapatinama su gerų rezultatų motyvacija. Paauglys, vadovaudamasis lūkesčiais, pasirenka iš alternatyvių poelgio, elgesio modelių tą, kuris labiausiai atitinka jo lūkesčius. Tačiau labai dažnai mokinio įsivaizduojamas rezultatas nesuteikia laukto vidinio pasitenkinimo (Indrašienė, Suboč, 2010).

J. Rumšienė (2012) bei G. Kvieskienė (2005) nurodo komponentus, kurie ugdomojoje aplinkoje kelia mokinių norą mokytis: smalsumas – mokymo(si) džiaugsmo pagrindas mokymosi motyvacijos kėlimas; mokinio patirta sėkmė – pagyrimas, pasitikėjimo savimi skatinimas; emocinis intelektas.

Vienas iš būdų, padedančių kelti mokymosi motyvaciją yra smalsumo, tyrinėjimo poreikio skatinimas. Kai vaikui leidžiama bandyti, atlikti, taisyti klaidas, ieškoti atsakymų, svarstyti, vertinti savo ir kitų darbus, vertinti mokymo(si) procesą, daryti įtaką mokymo(si) procesui, spręsti dėl poreikio ko nors išmokti, stiprėja ir mokymosi motyvacija (Tumlovskaja, Nenartovičienė, 2013).

M. Kreikenbom (2010) parengtame „Motyvacijos vadove“ pateikia pagrindinius veiksnius, padedančius motyvuoti paauglius mokymo(si) procesui: atmosfera ir aplinka; patyrę pedagogai; įtraukimas į mokymo proceso planavimą; džiaugsmingas ir įtraukiantis mokymas(sis); lankstumas; aktualios mokymo programos; tinkami bei įdomūs ištekliai ir mokomoji medžiaga ir kt.

Pedagogai kelti mokinių mokymosi motyvaciją gali pasitelkdami skirtingus mokymo stilius, savo vadovavimo klasei pobūdį, palaikydami gerus santykius su mokiniais ir pateisindami jų lūkesčius, atsižvelgdami į mokinių įsitikinimus, poreikius ir pan. (Center on Education Policy, 2012).

I. Reece ir S. Walker (1997) nurodė keletą pagrindinių mokymosi motyvavimą žadinančių vidinių bei išorinių veiksnių. Motyvacija stiprėja, jei mokinys mokymo(si) procese patenkina šiuos poreikius: sėkmės, pripažinimo, vadovavimo. Taip pat įtakos turi domėjimasis mokomuoju dalyku.

G. Petty (2006) pateikė šias priežastis, kurios skatina vidinį norą mokytis: mokausi, nes man tai naudinga; specialybė, kurios mokausi, man pravers; suprantu, kad mokausi gerai, ir tai kelia savigarbą; jei gerai mokysiuos, patiksiu pedagogui ir/ar savo bendraamžiams; jei nesimokysiu, greitai sulauksiu nemalonumų; tai, ko mokausi, man įdomu ir patenkina mano lūkesčius; man smagu mokytis.

M. Barkauskaitė ir E. Motiejūnienė (2004) pateikia keletą technikų mokymosi motyvacijai skatinti. Žodinis pagyrimas, pasak autorių, suteikia mokiniui grįžtamąjį ryšį apie pageidaujama jo elgesį. Sužadinančios užduotys, klausimai, skatinimas tyrinėti, ieškoti informacijos įvairiuose šaltiniuose taip pat turi įtakos mokymosi motyvacijai. Netikėti pedagogo veiksmai bei mokiniams pažįstamos medžiagos, situacijų nagrinėjimas palengvina mokymą(si). Taip pat tinkamai naudojami žaidimai ir vaidinimai skatina mokinius įsitraukti į mokymo(si) procesą.

Susidomėjimas mokymu(si) yra pažintinė ir emocinė sąlyga, kuri skatina mokinius mokytis. Mokinių susidomėjimas palankiai veikia jų mokymosi rezultatus. Abejingumas, neigiamas žiūris į mokomąjį procesą lemia polinkį mesti mokyklą, ar nesidomėti mokomaisiais dalykais (Sharan, Tan, 2013). Todėl, pasak R. Čiužo (2007), pedagogui būtina suprasti, kad norint, ką nors gauti, pasiekti kokių nors rezultatų, reikia gerai pažinti, gebėti valdyti nuolat atsinaujinančius pokyčių veiksnius. Pedagogui tebesvarbu pažinti mokinį, jo asmenybės raidos ypatumus, tačiau svarbiau tampa gebėjimas sukurti tokią edukacinę aplinką, kurioje mokinys galėtų mokytis ir naudotis naujomis mokymo(si) priemonėmis, neprarasdamas susidomėjimo mokomuoju dalyku.

Anot M. Barkauskaitės ir K. Mišeikytės (2006), mokymosi motyvacija stiprėja, kai paaugliai mokykloje jaučiasi komfortiškai, kai sudaromas tinkamas darbo ir poilsio režimas, kai nauja, patraukli mokymo(si) medžiaga patenkina jo smalsumą, kai sudaromos sąlygos sėkmei ir džiaugsmui patirti. Lengva adaptacija, pasak autorių, - stiprus veiksnys, lemiantis mokinio mokymo(si) sėkmę, padedantis ugdytis saugumo, prieraišumo, nusiteikimo siekti daugiau ir kitas nuostatas. Sunki mokinio adaptacija mokykloje lemia nenorą mokytis, mažina pasitikėjimą savimi, dėl to mokinys gali užsisklęsti savyje.

M. Carlton (2003), M. Boekaerts (2002) pabrėžia, jog mokinių motyvacija mokytis didėja, kai jie realiai suvokia, kaip įgytas žinias realiai galės pritaikyti gyvenime, todėl pamokose reikėtų kūrybiškai taikyti verslumo gebėjimus ugdančius metodus, dėstomą medžiagą sieti su mokinių profesinės karjeros planavimu.

Pasak R. Civinsko ir jo kolegų (2006), paaugliai mini gerus santykius su pedagogais ir bendraamžiais, jaukią mokymo(si) aplinką, kai kalba apie mokymosi motyvacijos skatinimo

galimybes. Malonūs, palaikantys bei draugiški tarpusavio santykiai yra didžioji dalis teigiamo mokyklos klimato, lemiančio gerą mokinių savijautą ir mokymąsi.

V. Indrašienė ir V. Suboč (2010) akcentuoja laimėjimo, sėkmės poreikių patenkinimą, kuris sustiprina mokinių norą siekti dar geresnių pasirinktos veiklos rezultatų, tobulintis ir tapti gerais žinovais. Tai tampa nematoma varomoji jėga, pozityvia energija, verčiančia stengtis dėl paties savęs, įgyti kitų pripažinimą, pagarbą.

Mokykla yra viena iš svarbiausių institucijų, kuri siekia kryptingos ir tikslingos asmens brandos. Mokykloje paauglys patiria daug iššūkių ir sunkumų, nes šalia plataus bendraamžių, su kuriais reikia išmokti bendrauti, suprasti, kurių pripažinimą reikia gauti rato, jam tenka priimti daug informacijos iš aplinkos ir ją apdoroti. Mokymosi motyvacijai įtakos turi aplinkoje esantys veiksniai, asmenybės raidos ypatumai bei asmenybės brendimo pokyčiai. Paaugliams mokykloje būtina sudaryti sąlygas jaustis saugiems, gerbiamiems. Pasitikėdami savimi jie atviresni pedagogo siūlomai veiklai, kuri šiandieninėmis sąlygomis privalo būti praktiška, aktuali, pateikta naudojantis naujausiais mokymo(si) metodais ir būdais. Pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliams socialinę pedagoginę pagalbą teikia socialiniai pedagogai, kurie individualaus darbo su paaugliu metu, stengiasi grąžinti susilpnėjusių mokymosi motyvaciją.

3. INDIVIDUALIOS SOCIALINIO PEDAGOGO VEIKLOS SU PAKITUSIOS MOKYMO SI MOTYVACIJOS PAAUGLIAIS MODELIAVIMAS

3.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Šio magistro darbo tyrimui atlikti pasirinkta mišraus tipo anketa bei pusiau struktūruotas interviu. Kiekybiniais tyrimo duomenims gauti sudaryta anketa, kadangi, anot K. Kardelio (2005), yra aiški, suprantama, nedviprasmiška. Raštu pateikta anketa padeda išsaugoti tyrimo dalyvių anonimiškumą, tyrimui atlikti nereikia didelių tyrėjo laiko sąnaudų. G. Merkys (1995), C. M. Charles (1999) teigia, kad anketa yra patikimas kiekybinių duomenų rinkimo metodas.

Magistro darbo kokybiniam tyrimui atlikti pusiau struktūruotas interviu pasirinktas, kadangi leidžia tirti ne tik pasisakymų turinį, bet ir tai, kaip viskas yra pasakoma, koks neverbalinis ar ekstra-lingvistinis elgesys lydi respondento kalbą, kaip pašnekovas organizuoja pasakojimą ir kt. Interviu privalumas – tyrėjo ir tyrimo dalyvio sąveika „akis-į-akį“. Socialinė informacija renkama ne atsietai, atitolus nuo tyrimo dalyvių – tyrėjas susipažįsta su tyrimo dalyviais, geriau supranta jų kalbėjimo kontekstą ir patį pasisakymų turinį, gali rinkti socialinę informaciją tokia kalbine išraiška, kokią naudoja tyrimo dalyviai. Be to, galima kontroliuoti interviu situaciją. Jei respondentui neaiški klausimo formulė – išlieka galimybė ją paaiškinti, galima papildomai žodžiu motyvuoti respondentą ir taip užtikrinti, kad bus surinkta visa tyrimui reikalinga informacija.

Pasak A. Teleškienės (žiūrėta 2015-02-13) pusiau struktūruotas interviu remiasi iš anksto sudarytu planu, kuriame numatyti konkretūs klausimai, jų pateikimo seka. Numatyta, kad tyrimo eigoje tyrėjas gali papildomai užduoti plane neįrašytų klausimų. Juos pateikia esant skirtingoms situacijoms. Socialiniuose tyrimuose interviu – tai tyrėjo pokalbis su tyrimo dalyviu, siekiant surinkti tyrimui reikalingos informacijos. Tyrėjas tiesioginio pokalbio metu pateikia klausimus tyrimo dalyviui ar jų grupei ir registruoja atsakymus.

Pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliams mišraus tipo anketa bei pusiau struktūruoto interviu klausimai socialiniams pedagogams, paaugliams buvo parengti pagal projekto „Gera mokykla“ idėjas ir šio magistro darbo tyrimo tikslą bei uždavinius. Interviu klausimynai apima 17 klausimų paaugliams ir 19 klausimų socialiniams pedagogams. Klausimynus sudarė instrukcinė-motyvacinė dalis, demografinis bei diagnostinis blokai. Mišraus tipo anketa skirta Šiaulių, Radviliškio, Pakruojo bei Panevėžio miesto mokyklų 12-18 metų paaugliams, pasižymintiems pakitusia mokymosi motyvacija. Interviu klausimai skirti Šiaulių, Radviliškio, Pakruojo ir Panevėžio miestų mokyklų socialiniams pedagogams, dirbantiems su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais bei patiems paaugliams.

Instrukcinė-motyvacinė dalis skirta supažindinti tyrimo dalyvius, kokių tikslu vykdoma jų apklausa bei kam bus panaudoti tyrimo metu gauti duomenys. Demografiniame bloke - pateikiamos

žinios apie respondentų lytį, gyvenamąją vietą, amžių, klasę, kurioje mokosi. Socialiniams pedagogams skirti klausimai, atskleidžiantys jų lytį, kvalifikacinę kategoriją, darbo stažą, darbo vietą. Anketos diagnostinį bloką sudaro 25 klausimai. Dauguma jų turi vidinę struktūrą. Klausimai skirti išsiaiškinti mokyklos lankymo ir nelankymo priežastis; veiksnius, turinčius įtakos mokymosi motyvacijai stiprėti bei silpnėti; pagalbos gavimo galimybes mokykloje bei pasiūlymus, ką reikėtų keisti švietimo sistemoje, mokykloje, ugdymo(si) procese, kad stiprėtų paauglių mokymosi motyvacija. Socialinių pedagogų ir paauglių interviu klausimynai atskleidžia mokykloje patiriamų sunkumų priežastis, mokymosi motyvacijos silpnėjimo ir stiprėjimo priežastis, pagalbos metodus, formas, būdus, individualios pagalbos teikimo galimybes, kuriais stengiamasi padėti paaugliams su pakitusia mokymosi motyvacija.

Tyrimas vyko trimis etapais:

1. *Tyrimo duomenų parengimas.* Šiaulių, Radviliškio, Pakruojo ir Panevėžio miesto mokyklų paaugliams buvo parengta mišraus tipo anketa (žr. 1 priedą). Taip pat 5 paaugliams parengtas pusiau struktūruoto interviu klausimynas, turintis 17 klausimų (žr. 3 priedą). 7 Šiaulių, Radviliškio, Pakruojo ir Panevėžio miesto mokyklų socialiniams pedagogams parengtas pusiau struktūruotas interviu klausimynas, sudarytas iš 19 klausimų (žr. 2 priedą).

2. *Duomenų rinkimas.* Magistro darbo tyrimas atliktas 2014 m. *gruodžio* 2015 m. *kovo* mėnesiais. Anketinėje apklausoje dalyvavo 112 paauglių. Tinkamai užpildytos grįžo 112 anketų (grįžtamumas 100%). Kiekvienas respondentas individualiai pildė anketą raštu, pažymėdamas tinkamus atsakymus arba įrašydamas savo asmeninę nuomonę.

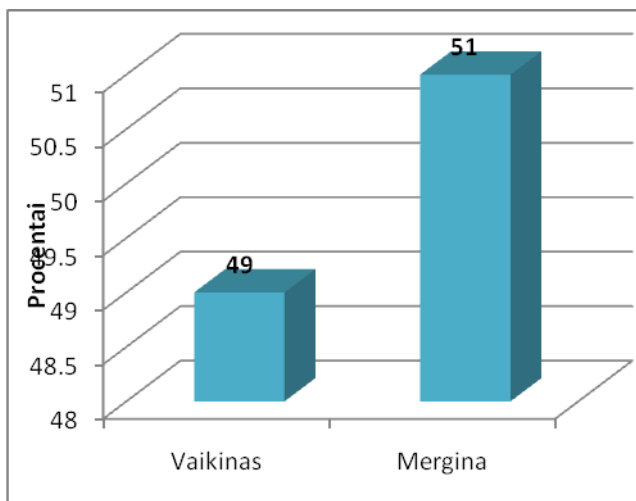
Pusiau struktūruoto interviu klausimai taikyti 5 paaugliams ir 7 socialiniams pedagogams. Interviu su paaugliais ir pedagogais buvo atliekamas mokyklų patalpose iš anksto su mokyklos administracija suderinus laiką. Respondentai buvo supažindinti su atliekamu tyrimu, jo tikslu ir būsimų rezultatų panaudojimo kryptimis. Interviu atsakymai buvo įrašomi į diktofoną, o interviu tekstai transkribuojami ir suvesti į atskiras kompiuterines bylas. Laikantis anonimiškumo principo respondentų bylos užkoduotos. Transkribuoti duomenys pateikti prieduose (žr. 4-15 priedus).

3. *Gautų rezultatų analizė.* Kiekybiniai tyrimo duomenys apdoroti SPSS.11 (*Statistical Package For Social Science*) programinės įrangos neparimetriniu Mann-Whitney U testu. Skaičiuoti dažniai ir vidurkiai bei statistinis reikšmingumas ($p \leq 0,05$). Rezultatai apipavidalinti kompiuterine Excel 2007 programa. Kokybiniai tyrimo duomenys apdoroti turinio (kontent) analizės metodu. Gauta informacija analizuota atskleidžiant, susisteminant ir apibendrinant respondentų nuomonę.

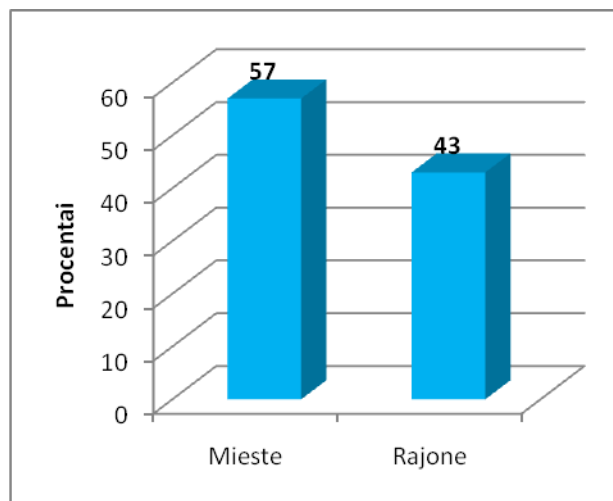
Remiantis literatūros šaltiniais ir teisiniais dokumentais, moksliniu šio darbo aktualumu parengta „**Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas**“ tyrimo instrumentų struktūra, kuri pavaizduota *1 pav.* (žr. 16 priedą).

3.2. Kiekybinio tyrimo respondentų charakteristika

Duomenys rinkti Šiaulių, Radviliškio, Pakruojo bei Panevėžio miestų mokyklose. Nominalinėje skalėje (demografiniame bloke) domėtasi, kokia respondentų lytis, gyvenamoji vieta, amžius ir klasė. Paauglių apklausoje dalyvavo 112 respondentų nuo 12 iki 19 metų, besimokančių 7-12 klasėse. Siekiant apžvelgti individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimo galimybes, svarbu atskleisti apklausoje dalyvaujančių paauglių charakteristikas (žr. 2-5 pav.)

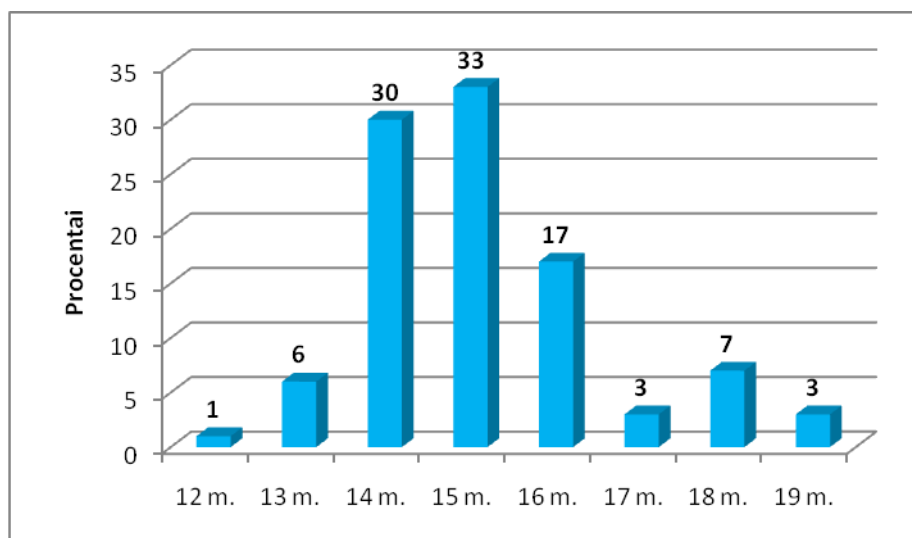
2 pav. Respondentų lytis, (%)

3 pav. Respondentų gyvenamoji vieta, (%)

Tyrimo dalyviai pagal lytį pasiskirstė apylygiai. Daugiau nei pusė respondentų sudarė merginos, o šiek tiek mažesnę dalį sudarė vaikinai. Gauti rezultatai atskleidė, jog didžioji dauguma apklaustųjų gyvena miestuose. Mažesnę dalis gyvena rajonuose, tačiau lanko miesto mokyklas.

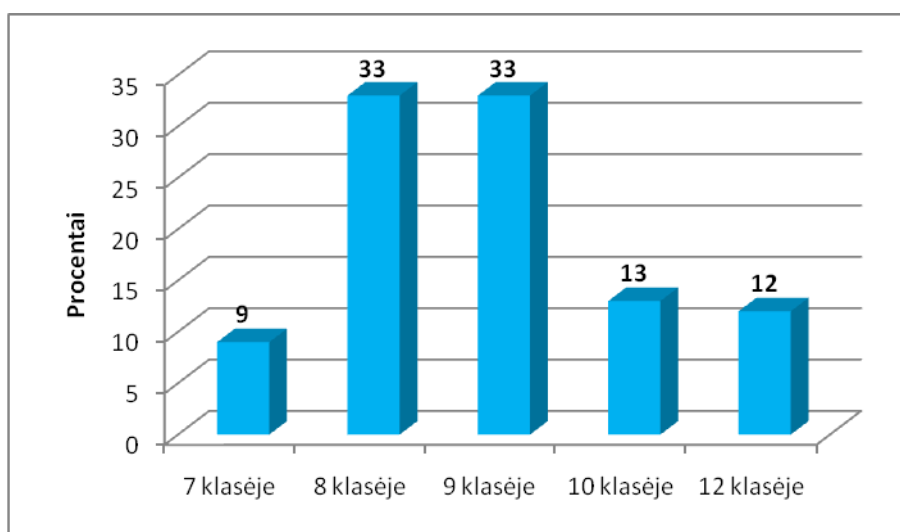
Kitu anketos klausimu siekta išsiaiškinti apklausos dalyvių amžių (žr. 4 pav.).

4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių, (%)

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad daugiausiai dalyvių buvo 15 metų. Trečdalis apklaustųjų buvo sulaukę 14 metų. Kiek mažesnė dalis respondentų buvo 16 metų. Mažiausiai tyrime dalyvavo 18-kos bei 19-kos metų paauglių ir dvylikamečių.

Tyrimo metu buvo aktualu identifikuoti, kelintoje mokyklos klasėje mokosi apklausiami paaugliai, kadangi mokymosi krūvis aukštesnėje klasėje kinta, atsiranda kitų pomėgių ar pradeda ryškėti polinkis į tam tikrus mokomuosius dalykus. Be to, vyresnėse mokyklos klasėse iškyla bendravimo problemų dėl paauglystės laikotarpio keliamų iššūkių, susijusių su asmenybės brendimu, lyčių skirtumais. Gauti duomenys pateikti 5 paveiksle.

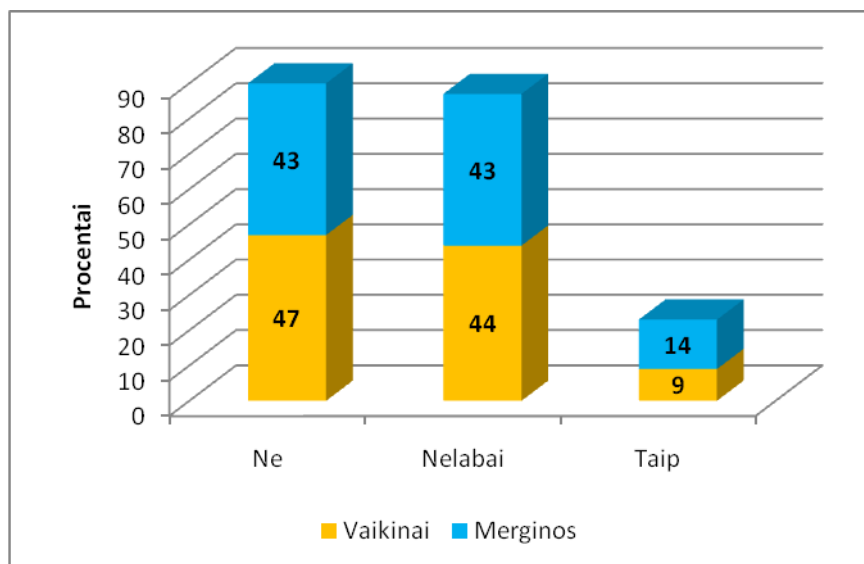
5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal klases, (%)

Trečdalis apklausoje dalyvavusių paauglių mokosi 8 ar 9 klasėse. Kiek mažesnė dalis respondentų lanko 10 klasę. Dar mažesnė dalis apklaustųjų mokosi 12 klasėje. Mažiausiai paauglių lanko 7 klasę.

3.3. Kiekybinio tyrimo rezultatų analizė

Diagnostinio bloko klausimai skirti išsiaiškinti paauglių nuomonę apie norą lankyti mokyklą, atskleisti priežastis, kodėl mokykloje jiems patinka ir kodėl nepatinka, nustatyti paauglio santykius su artimiausios aplinkos asmenimis, kurie turi įtakos jo mokymuisi. Taip pat klausimai skirti nustatyti nesėkmės mokykloje priežastis, veiksnius, turinčius įtakos mokymosi motyvacijai silpnėti. Siekta gauti pasiūlymų ir idėjų iš pakitusios mokymosi motyvacijos paauglių, ką būtų tikslinga keisti, kad stiprėtų jų noras siekti aukštų mokymosi rezultatų.

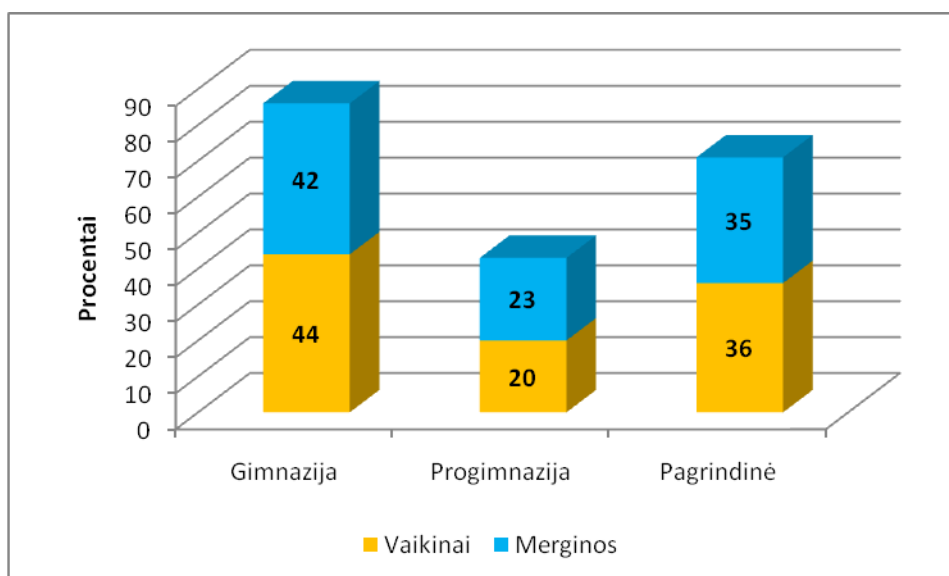
Pirmasis diagnostinio bloko klausimas skirtas sužinoti, ar paaugliai noriai lanko mokyklą (žr. 6 pav.).

6 pav. Respondentų noras lankyti mokyklą, (%)

Apklausus paauglius paaiškėjo, kad didesnė vaikinų dalis nenoriai lanko mokyklą. Kiek mažesnė jų dalis teigė, kad mokyklą lanko nelabai noriai. Tyrime dalyvavusių merginų atsakymai pasiskirstė lygiai. Tokia pat dalis nenoriai lanko mokyklą ir tokia pat dalis nurodė mokymosi įstaigą lankančios nelabai noriai. Mažiausioji tyrime dalyvavusių respondentų dalis teigė noriai lankantys mokyklą.

Atskleidus paauglių nuomonę apie mokyklos lankymą, aktualu identifikuoti, kokio tipo mokykloje jie mokosi. Neretai mokslo įstaiga ir jos keliami aukšti reikalavimai mokiniams, prestižas visuomenėje, tėvų lūkesčiai paauglių atžvilgiu, lemia jų nuomonę apie mokymąsi ir norą lankyti tam tikrą mokyklą. Duomenys pateikti 7 paveiksle.

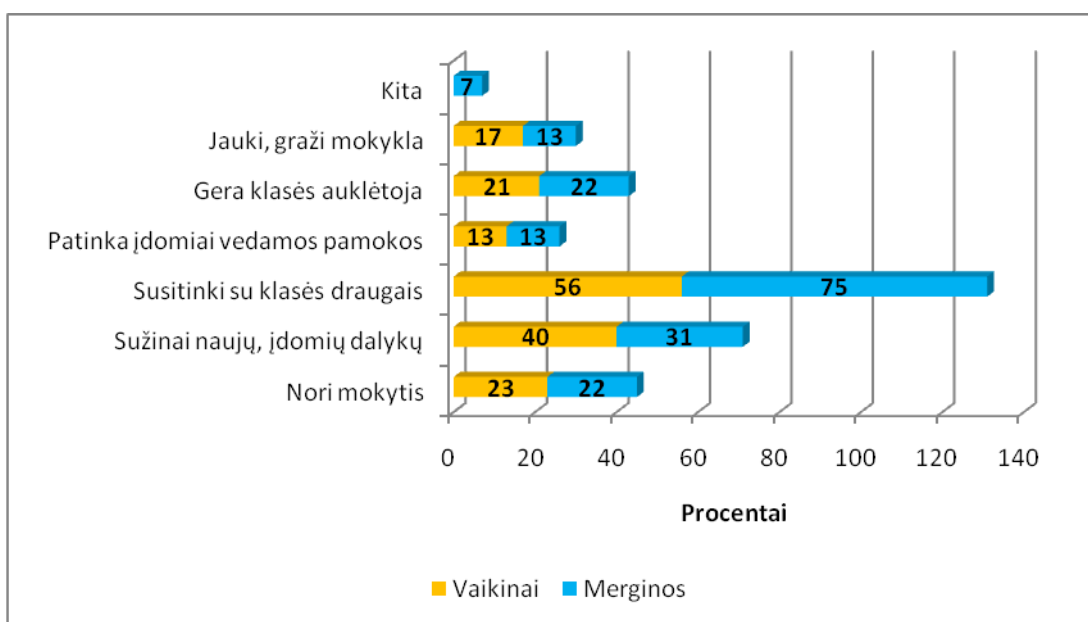

7 pav. Paauglių lankoma mokykla, (%)

Paaugliams pateikus klausimą „Kokią mokyklą lankai?“, gauti atsakymai atskleidė, kad didžioji dauguma respondentų mokosi gimnazijoje. Beveik pusė vaikinių ir merginų nurodė, jog šiuo metu mokosi įvairiose gimnazijos klasėse. Trečdalis vaikinių ir merginų nurodė lankantys pagrindinę mokyklą. Penktadalis merginų ir vaikinių pažymėjo besimokantys progimnazijoje.

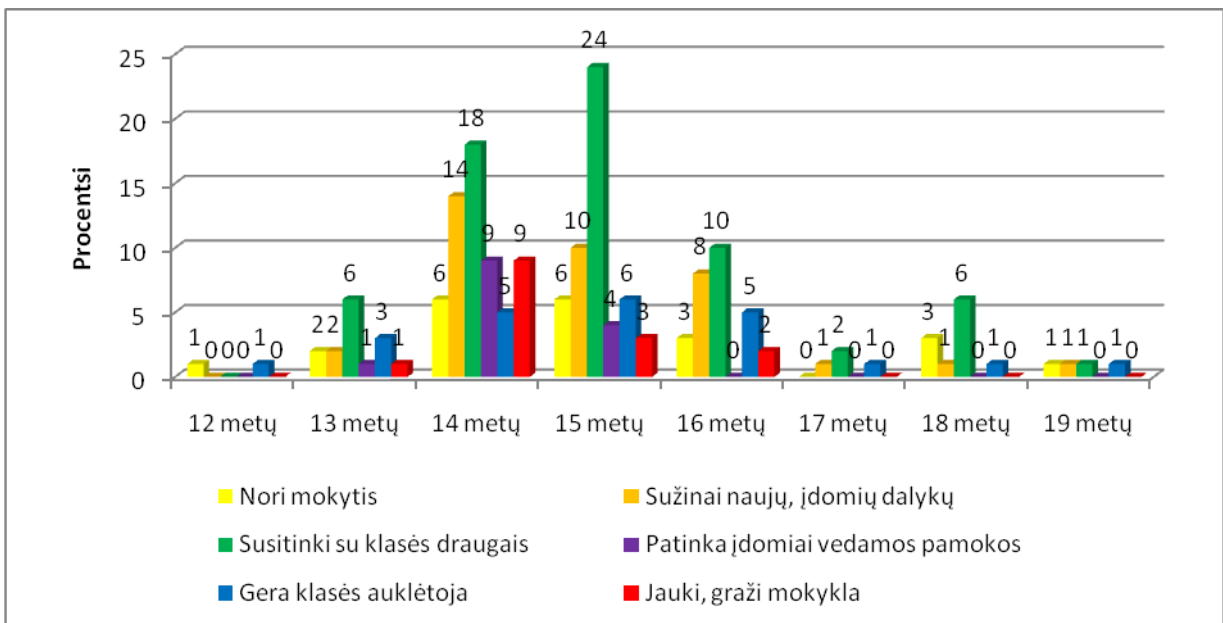
Išsiaiškinus, kokio tipo mokslo įstaigą paaugliai lanko, siekta sužinoti, dėl kokių priežasčių jiems patinka lankyti mokyklą (žr. 8 pav.).

8 pav. Teigiama paauglių nuomonė apie mokyklą, (%)

Apklausus paauglius, besimokančius gimnazijoje, progimnazijoje ir pagrindinėje mokykloje, nustatyta, kad mokymosi įstaigoje jiems patinka dėl keletos priežasčių. Didžiausia dalis respondentų teigė, jog mokyklos privalumas – galimybė susitikti su klasės draugais. Taip pat mokykloje respondentams patinka dėl galimybės sužinoti naujų, įdomių dalykų. Tiek vaikinai, tiek merginos teigiamai vertina mokyklą dėl noro mokytis ir dėl geros klasės auklėtojos. Keletas merginų nurodė kitas mokyklos patikimo priežastis: įdomi popamokinė veikla, platus būrelių pasirinkimas, galimybė susitikti su draugais, galimybė pasiruošti baigiamiesiems egzaminams.

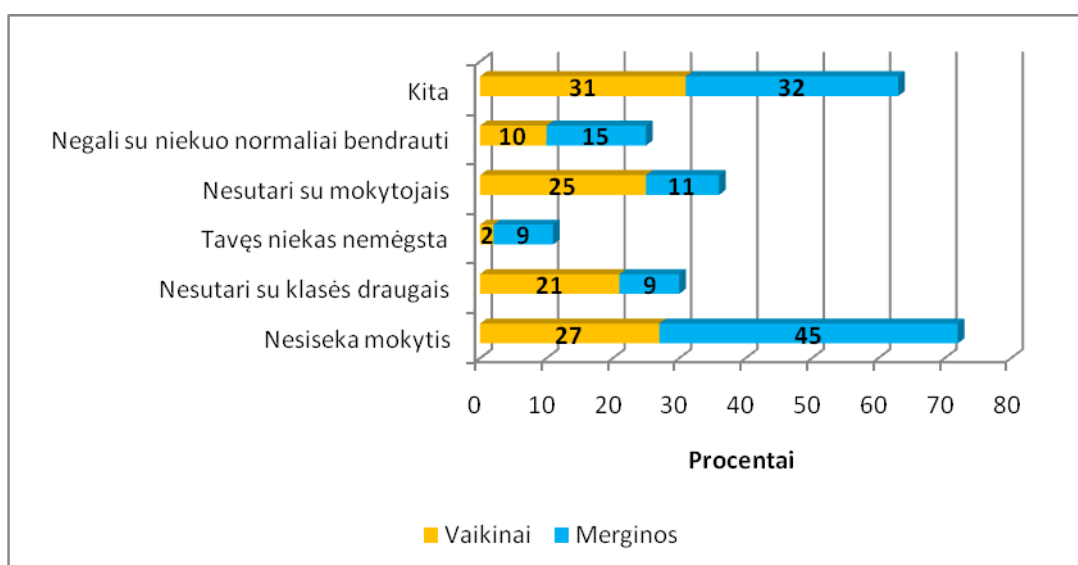
Tyrimo metu siekta atskleisti teigiamus mokyklos vertinimo aspektus pagal paauglių amžių. Duomenys susisteminti ir pateikti 9 paveiksle.

9 pav. Teigiamas mokyklos vertinimas pagal amžių, (%)

Atlikus tyrimą paaiškėjo, jog 13-18 metų paaugliai mokyklą vertina dėl galimybės susitikti su klasės draugais. Paauglystės laikotarpiu itin svarbu palaikyti gerus socialinius santykius su bendraamžiais, todėl apklausoje dalyvavę respondentai mokyklą laiko puikia vieta, kur galima susitikti, pabendrauti su draugais. Dažnai bendramoksliai draugais būna ir už mokyklos ribų, kadangi juos vienija panašus mąstymas, veiklos interesai ir kt. 14-16 metų paaugliai į mokyklą eina dėl noro sužinoti naujų dalykų. Tyrimo dalyviai pažymėjo, kad mokyklą vertinti teigiamai skatina ir gera klasės auklėtoja bei jauki, graži mokyklos aplinka.

Kitu klausimu paauglių prašyta nurodyti, kodėl jiems mokykloje nepatinka (žr. 10 pav.).

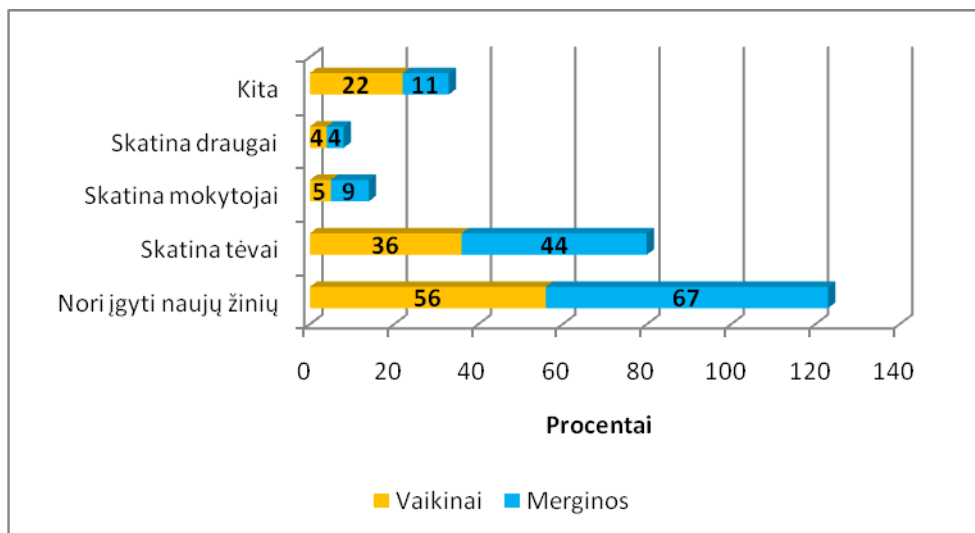
10 pav. Neigiama paauglių nuomonė apie mokyklą, (%)

Išanalizavus gautus apklausos duomenis, atskleista, kad dauguma apklausoje dalyvavusių paauglių nemėgsta mokyklos, kadangi jiems nesiseka mokytis. Tokius duomenis pateikė beveik pusė tyrime dalyvavusių merginų ir beveik trečdalis vaikinių. Vaikinams mokykloje nepatinka dėl to, kad ketvirtadalis jų nesutaria su mokytojais ir penktadalis nesutaria su klasės draugais. Trečdalis vaikinių ir merginų pateikė kitas mokyklos nepatikimo priežastis. Tarp jų minimas per didelis mokymosi krūvis, sunkūs egzaminai, didelis kiekis namų darbų, nenoras mokytis, netinkamas mokytojų informacijos pateikimas pamokų metu, netinkamas bendraklasių elgesys pertraukų metu, menka galimybė pabėgti iš pamokų, menkas būrelių pasirinkimas ir kt.

Naudojant neparametrinį (Mann-Whitney U) statistinės analizės metodą siekta atskleisti, ar neigiamas mokyklos vertinimas kinta pagal amžių. Pasirinkta p reikšmė parodė statistinį reikšmingumą tarp pakitusios mokymosi motyvacijos paauglių pateiktų vertinimų ($p \leq 0,05$).

Nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp apklausoje dalyvavusių paauglių amžiaus ir mokyklos neigiamo vertinimo dėl nesėkmių moksle ($p=0,027$) bei patiriamų nesutarimų su mokytojais ($p=0,020$). Tarp paauglių amžiaus ir kitų mokyklos vertinimo teiginių statistiškai reikšmingų skirtumų neatskleista.

Anketinėje apklausoje dalyvavusiems 12-19 metų paaugliams buvo pateiktas teiginys „*Tu mokaisi, nes ...*“. Svarbu identifikuoti priežastis, lemiančias paties paauglio nusiteikimą mokytis, - neatsižvelgiant į priežastis, kodėl jam patinka ar nepatinka mokykla. Gauti duomenys susisteminti *11 paveiklse*.

11 pav. Paauglių mokymosi priežastys, (%)

Kadangi apklausoje dalyvavusiems paaugliams mokykla patinka dėl galimybės sužinoti daug naujų ir įdomių dalykų, ši - pagrindinė priežastis skatina juos mokytis. Daugiau nei pusė merginų ir vaikinių nurodė, kad mokosi dėl noro įgyti naujų žinių. Kiek mažesnė dalis apklaustųjų – mokosi skatinami tėvų. Penktadalis vaikinių ir maža dalis merginų nurodė kitas priežastis, dėl kurių jie

mokosi. Vieni teigė, kad reikia mokytis, nori teigiamų pažymių, blogai baigsis, jei nesimokys, nori, kad tėvai nupirktų trokštamą daiktą. Kiti siekia šviesios ateities, geros profesijos, kuriai reikia įgyti žinių, nori pinigų ir patogaus gyvenimo. Keletas paauglių paminėjo norintys gauti gerą išsilavinimą, kad galėtų siekti savo tikslų studijų metais.

Kitu anketos klausimu siekta atskleisti, kokie paauglių santykiai su artimiausios aplinkos žmonėmis, kadangi bendravimo pobūdis, tarpusavio santykiai, patyčios, bendradarbiavimo galimybės, mikroklimatas namuose ir mokykloje turi reikšmingos įtakos paauglio vidinei būsenai. Saugumo poreikių užtikrinimas, galimybė išreikšti mintis ir jausmus, laisvės pojūtis, galimybė rinktis ir pačiam spręsti su juo susijusius klausimus lemia ir mokymosi motyvaciją (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Santykiai mokyklos ir namų aplinkoje, (%)

Pažymėk, kokie tavo santykiai su:	Vidurkis (M)	Geri		Patenkinami		Blogi	
		Vaikinai (%)	Merginos (%)	Vaikinai (%)	Merginos (%)	Vaikinai (%)	Merginos (%)
Klasės draugais	2,6	71	67	24	28	5	5
Klasės auklėtoja	2,7	82	74	13	23	5	4
Mokytojais	2,5	44	55	51	45	5	-
Mokyklos administracija	2,5	51	61	44	37	5	2
Šeimos nariais	2,8	85	82	7	14	7	4

Tyrimu nustatyta, kad paauglių santykiai geriausi su šeimos nariais (M=2,8), klasės auklėtoja (M=2,7) ir klasės draugais (M=2,6). Didžioji dauguma respondentų nurodė gerus santykius su šeimos nariais. Šiek tiek mažesnė dalis jų pažymėjo gerus santykius su klasės auklėtoja. Daugiau nei pusė vaikinų ir merginų teigė, kad palaiko gerus santykius su klasės draugais. Pusė tyrime dalyvavusių vaikinų ir daugiau nei pusė merginų palaiko gerus santykius ir su mokyklos administracija. Kiek mažesnė dalis vaikinų pažymėjo turintys gerus santykius su mokytojais. Didesnės dalies nuomone, santykiai su mokytojais yra patenkinami. Merginų santykiai su mokytojais yra geri, tačiau nemaža dalis jų nurodė, kad tarpusavio santykius su mokytojais laiko tik patenkinamais.

Atskleidžiant paauglių mokymosi motyvacijos kitimo dinamiką, svarbu sužinoti, kokie mokomieji dalykai jiems patinka, kokie nepatinka bei atskleisti šios nuomonės priežastis. 2 lentelėje (žr. 17 priedą) susiteminti ir pateikti duomenys apie mokomuosius dalykus mokykloje, kurie paaugliams patinka.

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad paaugliai patinkančius mokomuosius dalykus renkasi atsižvelgdami į jų „sunkumą“. Daugiausiai mokinių rinkosi kūno kultūrą, kaip patinkantį mokomąjį dalyką, nes, pasak respondentų, nereikia mokytis, gerai sekasi ar šiaip patinka sportas. Matematiką,

istoriją, anglų kalbą, chemiją nurodė mažesnis skaičius apklausos dalyvių. Jie teigė, kad šie mokslai gerai sekasi, jie pamokų metu supranta pateikiamą medžiagą, domisi tos srities mokslais, mokytojai įdomiai veda pamokas. Paaugliai turi galimybę atlikti bandymus, eksperimentus – tai juos žavi ir traukia. Kiek mažesnis paauglių skaičius nurodė, jog patinka dailė, biologija, fizika, geografija, muzika, kadangi gali išreikšti save, sužino daug naujos informacijos apie supančią aplinką, organizmus, geros mokytojos, gerai išaiškina mokomąją medžiagą. Nedidelė dalis tyrime dalyvavusių paauglių lietuvių kalbą, etiką, informacines technologijas, technologijas, rusų kalbą, tikybą, vokiečių kalbą, žmogaus saugą, pilietiškumo pagrindus nurodė kaip patinkančius mokomuosius dalykus mokykloje.

Kitu anketos klausimu siekta išsiaiškinti mokomuosius dalykus, kurie paaugliams mokykloje nepatinka. Taip pat siekta atskleisti neigiamos nuomonės priežastis. Susisteminti rezultatai pateikti *3 lentelėje* (žr. 18 priedą).

Tyrime dalyvavę paaugliai labiausiai nepatinkančius mokomuosius dalykus taip pat nurodė atsižvelgdami į jų „sunkumą“. Matematika ir fizika sulaukė daugiausiai respondentų nuomonių. Pagrindines neigiamo vertinimo priežastis nurodė sunkumą mokytis, informacijos spragas bei gebėjimų stygių, nesutarimus su mokytojais, prastą informacijos pateikimą ir neaiškiai išdėstomą mokomąją medžiagą. Dažniausiai, apklausti paaugliai, paminėjo, kad šis mokslas jiems nesiseka. Chemija, lietuvių kalba, geografija, rusų kalba, dailė paminėtos prie nepatinkančių mokomųjų dalykų, kadangi mokytojai griežti, sunku mokytis, reikia dėti daug pastangų, daug informacijos reikia išmokti mintinai, stinga įvairovės pamokų metu, neaiškiai išdėstoma informacija, nesutarimai su mokytojais, nepatinka mokytoja, stinga asmeninių gebėjimų tam tikriems mokomiesiems dalykams ir kt. Prie nepatinkančių mokomųjų dalykų minima ir biologija, istorija, kūno kultūra, vokiečių kalba, ekonomika, informatika, etika, muzika, technologijos. Tyrime dalyvavę paaugliai nurodė, jog šie mokomieji dalykai yra nuobodūs, nesudominantys, nepatinka mokytojai, nemėgsta sportuoti, todėl ir pamoka neteikia malonumo ir t.t.

Apžvelgiant galimybes socialiniam pedagogui teikti pagalbą pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliams mokykloje, aktualu atskleisti, kada kyla nenoro mokytis problema ir kokia jos pagrindinė priežastis. *4 lentelėje* pateikti respondentų atsakymai į šį klausimą.

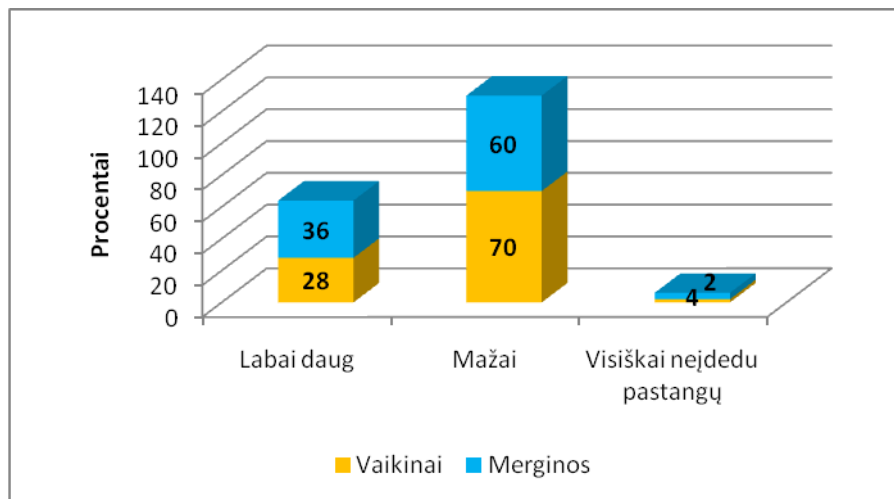
Nenoro mokytis priežastys

Nenoro mokytis pagrindinės priežastys	Respondentų skaičius
Tingėjimas, nuovargis	31
Nesuprantama informacija pamokų metu, sunkios temos, nuobodžios pamokos	17
Netinkamas mokytojų dėstymo būdas, jų asmeninės savybės	11
Miego trūkumas, ankstyvas kėlimasis	9
Per didelis namų darbų krūvis	8
Kontroliniai darbai	8
Nesutarimai su mokytojais, draugais, šeimos nariais	7
Įdomesnė veikla už mokyklos ribų	7
Motyvacijos trūkumas	6
Nesėkmės moksle, prasti mokymosi rezultatai	4
Laiko stygius	4
Patyčios	4

Paaugliams pateikus klausimą „*Kada kyla nenoro mokytis problema ir kokia pagrindinė jos priežastis?*“ tyrimo dalyviai parašė po keletą skirtingų atsakymo variantų. Ketvirtadalis visų apklaustųjų nurodė, kad nenori mokytis, kai jaučiasi pavargę, o pagrindinė priežastis – tingėjimas. Kai kurie apklaustieji nenori mokytis, nes pamokose nėra įvairovės. Jose medžiaga pateikiama vienodai. Dėl gausios informacijos dalis temų paaugliams yra nesuprantamos, todėl jie jaučiasi prastai ir nebenori mokytis. Respondentai taip pat nurodė, kad miego trūkumas ir ankstyvas kėlimasis ryte turi įtakos jų norui mokytis. Dalis apklausos dalyvių teigė nenorintys mokytis dėl per didelio namų darbų krūvio ir kontrolinių darbų baimės. Prasti santykiai šeimoje, nesutarimai su mokytojais, konfliktai su bendraamžiais lemia mokymosi motyvacijos silpnėjimą ir nenorą mokytis. Paaugliai pažymėjo, jog turėdami įdomesnės veiklos už mokyklos ribų, nenori grįžti į ją ir tęsti mokslų. Maža dalis respondentų – nurodė, kad motyvacijos trūkumas lemia jų nenorą mokytis. Prie šių priežasčių priskiria patiriamas nesėkmės moksle, prastus mokymosi rezultatus, laiko trūkumą namų darbams atlikti, kadangi turi papildomos veiklos pamokų metu ar popamokinėje veikloje. Patyčios taip pat paminėtos tarp priežasčių, dėl kurių atsiranda nenoro mokytis problema.

Paauglių paminėtos nenoro mokytis priežastys aktualios jau daugelį metų. Dar 2001 metais M. Barkauskaitės atlikti moksliniai tyrimai atskleidė panašius duomenis. Mokinio nenoro mokytis ir mokyklos nelankymo problema kyla esant asocialių sąlygų šeimai, motyvacijos stokai, per dideliems reikalavimams mokykloje, egzaminų baimei, tarpasmeninių santykių stokai.

Kitas anketos klausimas skirtas išsiaiškinti, kiek pastangų paaugliai įdeda mokydami. Rezultatai pateikti 12 paveiksle.

12 pav. Paauglių pastangos ugdymosi procese, (%)

Vaikinų ir merginų pasiteiravus, kiek jie įdeda pastangų mokydami, paaiškėjo, jog nevargina savęs pernelyg daug mokydami. Didžioji dauguma vaikinių ir merginų deda mažai pastangų mokymosi procese. Beveik trečdalis vaikinių deda daug pastangų, norėdami pasiekti aukštų rezultatų. Kiek daugiau nei trečdalis merginų taip pat stengiasi mokytis, kadangi nori pasiekti užsibrėžtus tikslus ateityje. Keletas vaikinių ir merginų nurodė, kad mokymosi procese visiškai neįdeda pastangų. Kadangi apklausoje dalyvavę paaugliai pažymėjo nenorintys mokytis dėl tingėjimo ir nuovargio, matyti, kad ir pastangų į mokymosi procesą deda nedaug.

Nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp paauglių amžiaus ir dedamų pastangų ugdymosi procese ($p \leq 0,000$). Taikant neparametrinį (Mann-Whitney U) statistinės analizės metodą atskleista, kad 14-15 metų paaugliai arba labai daug mokosi, arba visai nesistengia ugdymosi procese. 12 metų paaugliai deda daug pastangų, o 19 metų priešingai – pastangų nededa.

Paauglių apklausoje svarbu buvo nustatyti respondentų mintis, kodėl jiems nesiseka mokytis. Iš ankstesnių rezultatų matyti, kad dėl savo asmeninių savybių paaugliai nenori mokytis, mokymosi procese deda mažai pastangų, norėdami pasiekti aukštų rezultatų. Vaikinių ir merginų atsakymai apie nesėkmės mokymosi procese veiksnius ir priežastis susisteminti 5 lentelėje.

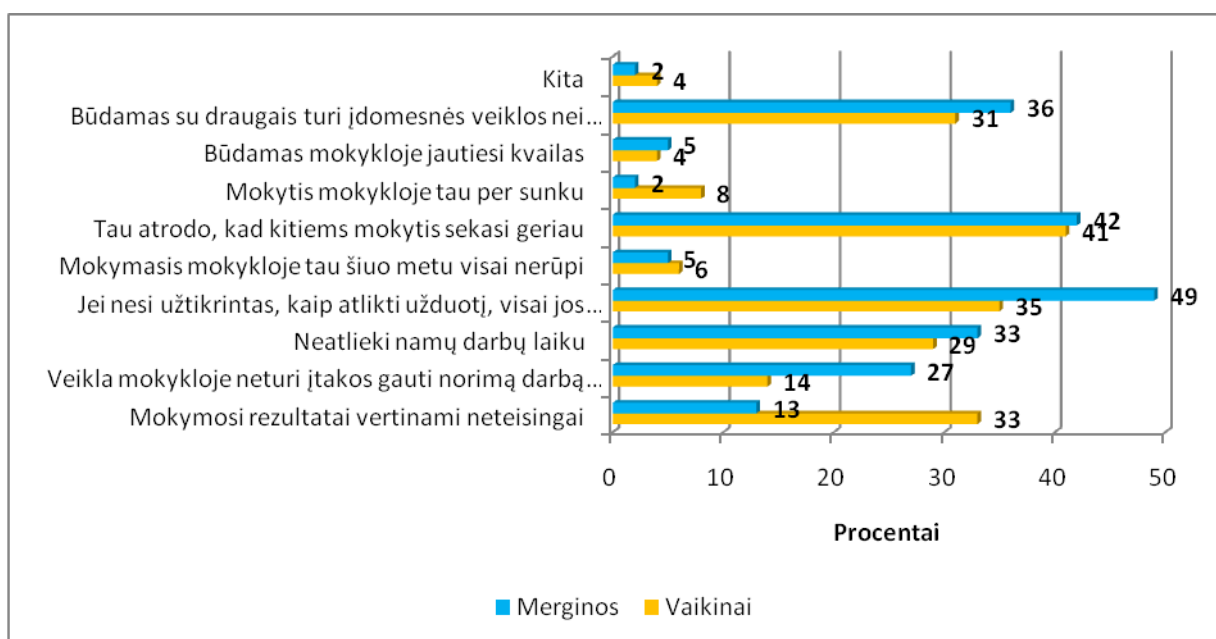
5 lentelė

Nesėkmės mokymosi procese veiksniai ir priežastys, (%)

Kaip manai, kodėl tau nesiseka mokytis?	Vidurkis (M)	Vaikinai (%)	Merginos (%)	Bendri duomenys (%)
Nesukaupiu dėmesio/nepajėgiu ramiai išsėdėti pamokoje	0,43	44	42	43
Nepasitikiu savo jėgomis	0,29	19	40	29
Mokytojai negeba gerai išaiškinti pamokos medžiagos	0,47	41	53	47
Mokytojai neteisingai vertina	0,25	31	18	25
Mokytojai netinkamai elgiasi	0,21	20	22	21
Nepatinka klasės aplinka	0,21	22	20	21

Tyrimo metu paklausus respondentų „*Kaip manai, kodėl tau nesiseka mokytis?*“ paaiškėjo, jog nesėkmė priklauso nuo mokytojo negebėjimo gerai išaiškinti pamokos medžiagą (M=0,47), dėl negebėjimo sukaupti dėmesio ir negalėjimo ramiai išsėdėti pamokoje (M=0,43). Taip pat mokytis nesiseka, nes jie nepasitiki savo jėgomis (M=0,29). Be to, mokytojai neteisingai vertina (M=0,25), netinkamai elgiasi pamokų metu (M=0,21). Beveik pusė respondentų nurodė, kad mokytojai negeba tinkamai, aiškiai ir išsamiai išdėstyti pamokos medžiagos, todėl jie nesupranta temų ir pradeda nesisekti moksle dėl atsirandančių spragų. Dalis paauglių nurodė negebantys sukaupti dėmesio ir ramiai išsėdėti pamokoje. Galima būtų teigti, kad dėl šios priežasties jie negali iki galo suvokti mokytojų pateikiamos informacijos ir asmeninės savybės, nepasitikėjimas savo jėgomis lemia, kad pamokų metu pateikiama informacija nesuvokiama iki galo, o namuose papildomai nesidomima nesuprastais, neišklaustytais mokomosios medžiagos aspektais. Nesutarimai su mokytojais iššaukia papildomas bendravimo problemas, kurios, apklausus paauglius, pateikiamos kaip netinkamas mokytojų elgesys pamokų metu ir neteisinga vertinimo sistema. Ketvirtadalis respondentų nuomone, netinkamas mokytojų elgesys ir ketvirtadalio nuomone, neteisinga jų vertinimo sistema turi įtakos nesėkmėms mokymosi procese atsirasti. Dažnas mokyklos keitimas, prasti santykiai šeimoje, nesutarimai su mokyklos administracija ir kitos priežastys neturi reikšmingos įtakos paauglių nesėkmėms mokymosi procese (žr. 19 priedą). Maža dalis nurodė kitas nesėkmės mokymosi procese priežastis: neįdomios temos, laiko stygius, netinkama aplinka klasėje. Triukšmas pamokų metu neleidžia susikaupti ir mokytis.

Magistro darbo tema siekia apžvelgti individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais veiklos kryptis. Domėtasi, kas lemia mokymosi motyvaciją kaitą mokykloje (žr. 13 pav.).

13 pav. Silpnos mokymosi motyvacijos priežastys, (%)

Atlikus tyrimą nustatyta, kad silpną mokymosi motyvą, merginų nuomone, lemia nepasitikėjimas savo jėgomis. Beveik pusė merginų nebūdamos tikros, kaip atlikti užduotį, neatlieka jos visiškai. Vaikinai šį variantą rinkosi rečiau. Kiek daugiau nei trečdalis pažymėjo, jog nebūdami užtikrinti, kaip atlikti užduotį, viai jos neatlieka. Manymas, kad kitiems mokytis sekasi geriau, taip pat lemia mokymosi motyvą silpnėjimą. Mokymosi motyvą silpnėja, kai būdami su draugais paaugliai turi įdomesnės veiklos, nei būdami mokykloje. Šį atsakymo variantą pasirinko daugiau nei trečdalis merginų ir trečdalis vaikinų. Kadangi paaugliai deda mažai pastangų mokydami, skundžiasi sunkiu mokymosi krūviu, namų darbų neatlikimas laiku, o vėliau prastėjantys mokymosi rezultatai irgi turi įtakos mokymosi motyvai silpnėti. Namų darbų neatlikimą laiku pažymėjo trečdali merginų ir trečdalis vaikinų, dalyvavusių apklausoje. Kito trečdali vaikinų nuomone, nesutarimai su mokytojais taip pat lemia jų mokymosi motyvą silpnėjimą. Dalis merginų nurodo, jog mokymasis ir veikla mokykloje neturi įtakos gauti norimą darbą ateityje, todėl nėra didelio noro mokytis. Kitos respondentų pateiktos mokymosi motyvą silpnėjimo priežastys: tingiu mokytis, mokytojai neskatina mokytis. Mokykloje draudžiama išreikšti save. Ribojamas kūrybiškumas turi įtakos mokymosi motyvai kisti.

Taikant neparimetrinį (Mann-Whitney U) testą atskleistas statistiškai reikšmingas skirtumas tarp lyčių ir neteisingai vertinamų mokymosi rezultatų ($p \leq 0,011$). Vaikinai nuomone, jų silpną mokymosi motyvą lemia pedagogų taikoma neobjektyvi rezultatų vertinimo sistema. Tarp kitų teiginių ir apklausos dalyvių lyties daugiau statistiškai reikšmingų ryšių nerasta.

Atskleidus mokymosi motyvą silpnėjimo priežastis, domėtasi, kokie veiksniai turi įtakos mokymosi motyvą kitimui. Duomenys susisteminti ir pateikti 6 lentelėje.

6 lentelė

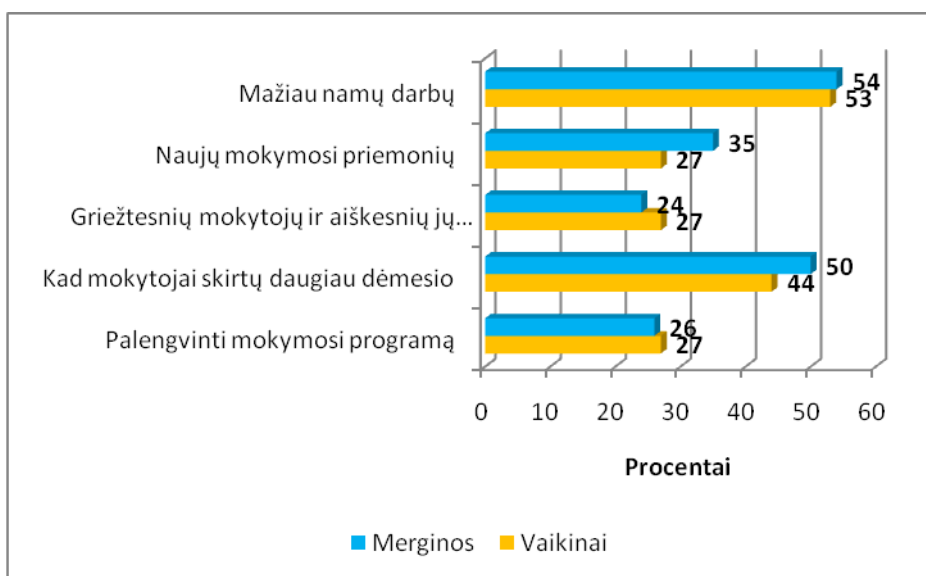
Veiksniai, turintys įtakos mokymosi motyvai, (%)

Kas turi įtakos tavo mokymosi motyvai?	Vidurkis (M)	Vaikinai (%)	Merginos (%)	Bendri duomenys (%)
Nuotaika	0,66	67	65	66
Santykiai su mokytojais	0,44	44	44	44
Asmeninės charakterio savybės	0,48	49	47	48
Nuobodžios pamokos	0,53	47	58	53
Mokytojo dėstymo būdas	0,43	42	44	43

Išanalizavus tyrimo rezultatus, paaiškėjo, jog mokymosi motyvą kitimui didžiausią įtaką turi paauglių nuotaika ($M=0,66$). Pakankamai reikšmingu veiksniu laikomos nuobodžios pamokos ($M=0,53$) asmeninės paauglių charakterio savybės ($M=0,48$), santykiai su mokytojais ($M=0,44$), mokytojo dėstymo būdas ($M=0,43$). Prastos sąlygos mokytis namuose turi mažiausiai įtakos mokymosi motyvą kaitai ($M=0,08$) (žr. 20 priedą). Dauguma apklaustųjų teigė, kad nuotaika pagrindinis veiksnys, nulemiantis jų mokymosi motyvą. Nuobodžios pamokos, anot pusės

respondentų, taip pat lemia, kad kinta mokymosi motyvacija. Asmeninės paauglių charakterio savybės (negebėjimas sukaupti ir išlaikyti dėmesį ir kt.) beveik pusei apklausoje dalyvavusių paauglių turi lemiamos reikšmės mokymosi motyvacijai silpnėti ar stiprėti. Mokytojų netinkamai pasirinktas dėstymo būdas ir nesutarimai su jais, keičia mokymosi motyvaciją kiek mažesnei paauglių daliai.

Aktualu buvo nustatyti ne tik priežastis ir veiksniai, lemiančius mokymosi motyvacijos kaitą, ypač jos silpnėjimą, tačiau sulaukti paauglių pasiūlymų, ką reiktų daryti, kad silpna mokymosi motyvacija imtų stiprėti, ar būtų pastiprinta iš šalies. Paauglių pateikti atsakymai pavaizduoti 14 paveiksle.

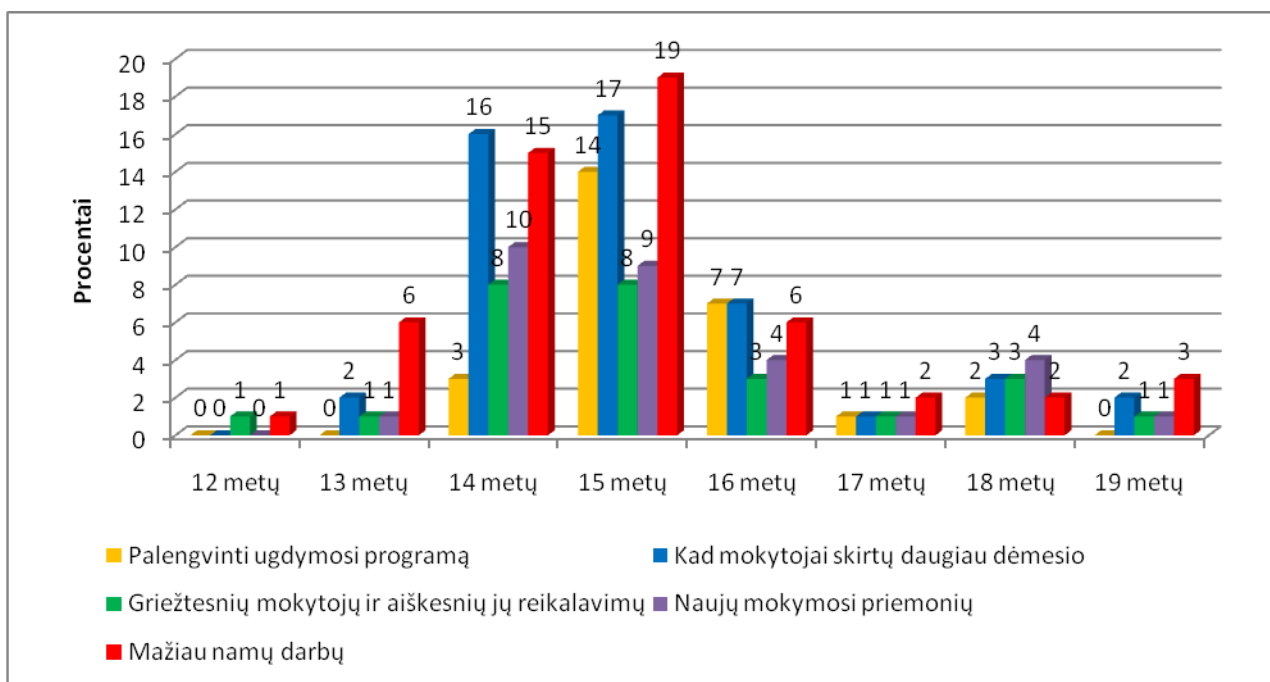

14 pav. Priemonės ir būdai mokymosi motyvacijai stiprinti, (%)

Gauti atsakymai atskleidė, jog paaugliai rinkosi keletą galimų atsakymo variantų. Tiek vaikinai, tiek merginos, dalyvavę apklausoje, vieningai sutiko, kad norint stiprinti jų mokymosi motyvaciją, būtina mažinti namų darbų apimtį. Taip pat nemažai pasiūlymų sulaukė poreikis, kad mokytojai paaugliams skirtų daugiau dėmesio. Atsakymą rinkos pusė merginų ir didesnę dalis vaikinų. Norisi akcentuoti, kad ankstesniuose atsakymuose respondentai pažymėjo nesuprantantys pamokų metu dėstomos informacijos. Anot jų, nepakankamai išsamiai išdėstomos kai kurios temos, todėl, galima manyti, papildomo dėmesio mokiniai pageidauja, būtent šiems spragoms užpildyti. Be to, paaugliai norėtų daugiau neformalaus dėmesio iš mokytojų. Tikisi, jog mokytojas gali būti jų draugu, kuris domėtųsi, kaip sekasi ne tik mokymosi procese, tačiau ir namuose, draugų rate, popamokinėje veikloje. Taip pat mokymosi motyvacijai stiprėti įtakos turi ir kiti būdai bei priemonės. Naujų mokymosi priemonių norėtų daugiau nei trečdalis merginų ir beveik trečdalis vaikinų. Tokia pat dalis vaikinų mano, kad mokymosi motyvacija stiprėtų, jei būtų griežtesni

mokytojai ir aiškesni jų reikalavimai bei palengvinta mokymosi programa. Su vaikiniais šiuo klausimu sutinka ir merginos, dalyvavusios apklausoje.

Mokymosi motyvacijos kaita būdinga skirtingiems amžiaus tarpsniams, todėl norėta sužinoti, kaip keičiasi paauglių pasiūlymai mokymosi motyvacijai atsižvelgiant į jų amžių. Duomenys pateikti 15 paveiksle.

15 pav. Priemonės ir būdai mokymosi motyvacijai stiprinti pagal amžių, (%)

Atsižvelgiant į apklausoje dalyvavusių paauglių amžių matyti, kad 14-15 metų paaugliai norėtų gauti daugiau individualaus mokytojo dėmesio pamokų metu. Be to, norint stiprinti jų mokymosi motyvaciją reikėtų mažinti namų darbų kiekį. 15 metų paaugliai taip pat norėtų, jog būtų palengvinta ugdymosi programa. Dalis 14-15 metų apklaustųjų mano, kad jų mokymosi motyvacija galėtų sustiprėti, jei mokykla pasirūpintų naujomis mokymosi priemonėmis. Trylikamečiai bei šešiolikmečiai siūlo mažinti namų darbų kiekį. Dar šešiolikmečiai norėtų palengvintos ugdymosi programos ir papildomo mokytojų dėmesio. 18 metų respondentų mokymosi motyvaciją stiprinti galima būtų aprūpinant naujomis mokymosi priemonėmis, o 19 metų paaugliams užtektų skirti mažiau namų darbų, kad jų mokymosi motyvacija išliktų nepakitusi ar pakiltų į teigiamą pusę.

Nemaža dalis paauglių susiduria su mokymosi motyvacijos kaita, jų problemas mokykloje turėtų spręsti socialinis pedagogas. Būdamas atsakingas už vaiko socialinės gerovės kūrimą, socialinių gebėjimų ugdymą, vaikui reikalingų socialinių paslaugų teikimą jis privalo sudaryti prielaidas sėkmingai augančio žmogaus socializacijai, įveikdamas mokymosi procese, bendravimo santykiuose kylančias problemas bei sunkumus. Kitas anketos klausimas skirtas išsiaiškinti, ar paaugliai, susidūrę su sunkumais mokykloje, nesėkmėmis mokymosi procese sulaukia pagalbos.

Atlikus tyrimą nustatyta, kad tiek vaikinai, tiek merginos esant reikalui mokykloje sulaukia pagalbos. Dauguma respondentų į klausimą „*Kai būna sunku mokytis ar nesiseka mokykloje, ar sulauki pagalbos?*“ atsakė teigiamai (67% vaikinų ir 71% merginų). Tačiau beveik trečdalis merginų (29%) ir kiek daugiau nei trečdalis vaikinų (33%) nurodė neigiamą atsakymą. Vadinasi, mokykloje ne visiems paaugliams teikiama reikalinga pagalba. Būtina pažymėti, kad ne visi sunkumų patiriantys bei problemų turintys paaugliai ieško ar priima kitų siūlomą pagalbą.

Atskleidus duomenis apie galimybes sulaukti pagalbos mokykloje, kitu klausimu siekta sužinoti, į ką paaugliai patys kreipiasi, susidūrę su sunkumais ir problemomis mokymosi procese (žr. 7 lentelę).

7 lentelė

Galimi pagalbos teikėjai

Į ką kreipiesi pagalbos, kai iškyla su mokymu(si) susijusių problemų?	Respondentų skaičius
Tėvus ar vieną iš jų	37
Mokytojus	37
Draugą (-us)	20
Šeimos narius; brolius, seses	13
Bendraklasius	13
Klasės auklėtoją	12
Niekur nesikreipia, stengiasi įveikti problemas pats	7
Socialinį pedagogą	1
Kiti variantai: į savo vidinį balsą; į Dievą; į pavaduotoją; į direktorių	Po 1

Tyrimo dalyviai parašė po keletą asmenų, į kuriuos kreipiasi, ieškodami pagalbos. Trečdalis respondentų nurodė, kad kreipiasi į tėvus arba vieną iš jų. Tokia pat dalis pažymėjo, jog pagalbos ieško pas mokytojus. Gana dažnai susidūrus su problemomis, kai pamokos medžiaga išdėstoma nepakankamai išsamiai, kai trūksta informacijos, kaip atlikti užduotis namuose, paaugliai stengiasi išsiaiškinti kreipdamiesi į konkretaus mokomojo dalyko mokytoją. Kiek mažesnė dalis paauglių teigė, kad ieškodami pagalbos kreipiasi į vyresnius draugus. Dalis paauglių paminėjo bendraklasius, kaip galimus pagalbininkus įveikiant sunkumus ir problemas, kilusius mokymosi procese. Į klasės auklėtoją kreipiasi nedidelė dalis apklaustųjų. Šeimos narių ar brolių bei seserų pagalbos prašo nedidelė dalis tyrime dalyvavusiųjų. Socialinį pedagogą, kaip pagalbos teikėją paminėjo tik vienas respondentas.

Anketinėje apklausoje dalyvavusių paauglių buvo klausta „*Ar tenka bendrauti su mokyklos socialiniu pedagogu?*“.

Į pateiktą klausimą dauguma respondentų atsakė neigiamai. Apklausti paaugliai nurodė, kad jiems bendrauti su mokyklos socialiniu pedagogu netenka (67% vaikinų bei 76% merginų). Vadinasi, jie pajėgūs patys susidoroti su iškilusiomis problemomis mokymosi procese, arba

pagalbos sulaukia iš kitų asmenų. Tik trečdalis vaikų (33%) bei ketvirtadalis merginų (24%) nurodė, kad bendrauti su socialiniu pedagogu jiems tenka. Kadangi apklausoje dalyvavo nepakankamai motyvuoti paaugliai, pažymėję, kad nenoriai lanko mokyklą, galima daryti išvadą, jog problemų su pakitusia mokymosi motyvacija jie turi, tačiau tik keletas iš jų bendrauja su socialiniu pedagogu dėl problemų, susijusių su pakitusia mokymosi motyvacija.

Kitu klausimu bandyta nustatyti, dėl kokių sunkumų ir problemų, paaugliai bendrauja su mokyklos socialiniu pedagogu (žr. 8 lentelę).

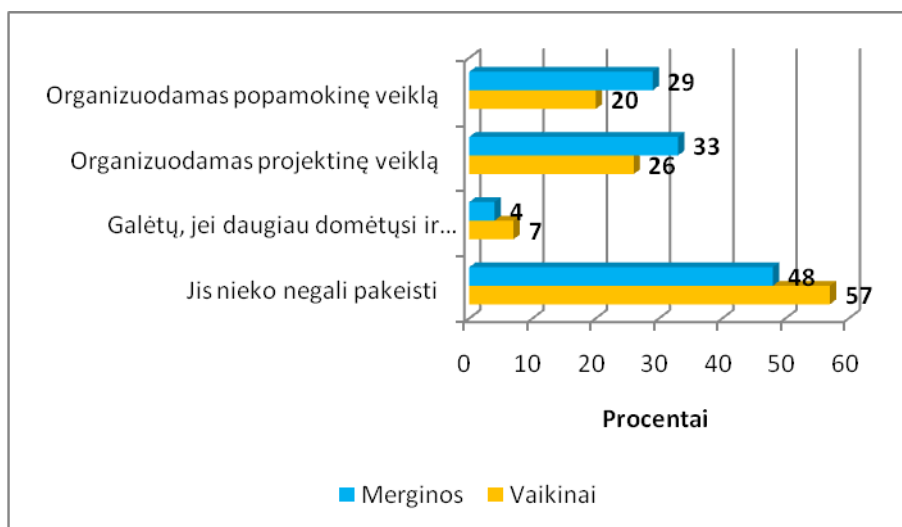
8 lentelė

Bendravimo su socialiniu pedagogu tikslai

Atsakymų variantai	Respondentų skaičius
Socialinis pedagogas pasikalba, pataria, kaip pasielgti įvairiose situacijose	4
Išklauso mane ir leidžia išsikalbėti, nuramina psichologiškai	4
Padaeda išspręsti iškilusias problemas, bėdas klasėje	3
Dėl ekskursijų, kitų renginių	2
Pasitaiko, kad reikia pagalbos dėl pažymių, drausmingumo	2
Pataria patyčių tema	2
Kartais padeda atlikti užduotis, kurių nesupranta	1
Skatina mane mokytis	1

Paaugliai pateikė keletą skirtingų tikslų, kurių siekdami jie palaiko ryšius su mokyklos socialiniu pedagogu. 8 lentelėje matyti, kad respondentai bendrauja dėl galimybės pasiguosti, išsišnekėti apie turimas problemas ir patiriamus sunkumus. Taip pat bendrauja su socialiniu pedagogu dėl galimybės gauti patarimų, kaip elgtis konkrečiose situacijose. Pokalbio metu, socialinis pedagogas daliai paauglių padeda išspręsti iškilusias problemas su bendraklasiais. Nedaugelis kreipiasi į socialinį pedagogą dėl patiriamų patyčių ar norėdami sulaukti pagalbos organizuojant ekskursijas, išvykas bei kitus renginius. Po vieną respondentą nurodė, jog mokyklos socialinis pedagogas skatina mokytis ar padeda atlikti užduotis, kurių mokinyms nesupranta. Teisiniuose Lietuvos Respublikos dokumentuose bei literatūroje akcentuojama, kad pagrindinis socialinio pedagogo profesinės veiklos tikslas – laiku pastebėti, įvertinti ir spręsti vaikų bei paauglių mokyklos nelankymo, nesimokymo, netinkamo elgesio, bendravimo ir kitas problemas. Šis specialisto profesinės veiklos tikslas iš dalies atsispindi ir paauglių pateiktuose atsakymuose. Norisi akcentuoti, jog socialinis pedagogas bendradarbiauja su klasių auklėtojais, kitais pedagogais, specialistais, įstaigos administracija sprendžiant vaikų socialines-pedagogines problemas, ieškant efektyvių pagalbos būdų. Padeda jiems geriau suprasti, kaip vaikų socialinės problemos veikia jų elgesį, pažangumą, lankomumą. Teikia siūlymus, kaip būtų galima gerinti socialinį-pedagoginį klimatą, sukurti jaukią, saugią mokymo(si) aplinką.

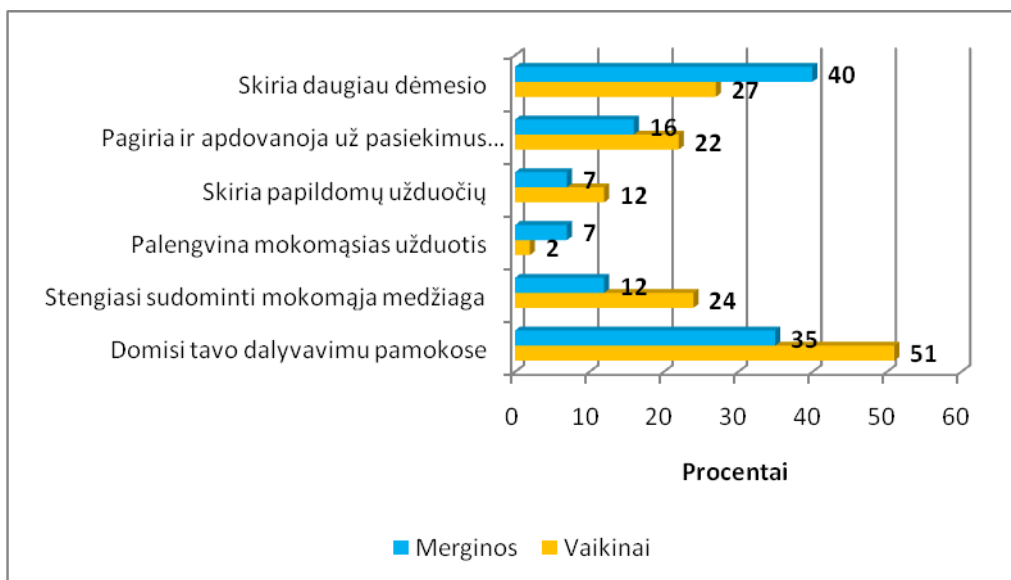
Atskleidus bendravimo su socialiniu pedagogu tikslus, siekta sužinoti, kaip, paauglių nuomone, socialinis pedagogas galėtų padėti jiems išspręsti su mokymusi susijusias problemas (žr. 16 pav.).

16 pav. Socialinio pedagogo pagalbos teikimo galimybės, (%)

Paaugliai, dalyvavę anketinėje apklausoje, nusiteikę pesimistiškai. Jie neigiamai vertina mokyklos socialinio pedagogo galimybes padėti spręsti iškilusias problemas. Dauguma respondentų teigė, jog socialinis pedagogas nieko negali pakeisti, todėl ir pagalbos galimybės menkos. Trečdalis merginų pažymėjo, jog jis galėtų organizuoti projektinę veiklą, kurios metu įtrauktų mokinius, patiriančius sunkumų mokymosi procese. Merginoms pritarė beveik trečdalis vaikinių. Dar trečdalis merginų nurodė, kad socialinis pedagogas organizuodamas aktyvią popamokinę veiklą galėtų padėti paaugliams, turintiems problemų. Merginoms pritarė penktadalis apklaustų vaikinių. Maža dalis vaikinių bei merginų nurodė, jog socialinis pedagogas galėtų jiems padėti spręsti problemas, jei daugiau dėmesio jų problemoms būtų iš tėvų bei mokytojų. Jiems būtina kompleksiška pagalba, kurią teikti turėtų ne tik mokyklos socialinis pedagogas, bet komanda, atsakinga už vaiko gerovę mokykloje. Taip pat tėvai, turintys didžiausią atsakomybę už vaiko poreikių tenkinimą.

Tyrimo metu domėtasi ne tik socialinio pedagogo pagalbos teikimo galimybėmis, tačiau ir jo pastangomis skatinant pakitusios mokymosi motyvacijos paauglius mokytis (žr. 17 pav.).

17 pav. Socialinio pedagogo skatinimas mokyti, (%)

Paauglių paklausus „*Kaip socialinis pedagogas tave skatina mokytis?*“, atskleista, jog dauguma vaikinių nejaučia socialinio pedagogo papildomų pastangų norint sudominti juos mokymosi procesu, tačiau nurodo, kad jis domisi paauglių dalyvavimu pamokose. Dauguma merginų teigė, jog socialinis pedagogas mokykloje skiria daugiau dėmesio taip kontroliuodamas, padrašindamas ar skatindamas jas mokytis. Šiek tiek mažesnė dalis jų pažymėjo, kad skatinimas mokytis nėra matomas, tiesiog, kaip ir vaikinių nuomone, socialinis pedagogas domisi jų lankomumu. Socialinio pedagogo skatinimas mokytis vaikiniams reiškiasi ir per papildomą dėmesio skyrimą, specialisto pastangas juos sudominti mokomąja medžiaga, pagiriant ir apdovanojant silpną mokymosi motyvaciją turinčius paauglius už pasiekimus ir pažangą moksle. Maža dalis respondentų teigė, kad socialinis pedagogas juos skatina mokytis, skirdamas papildomas užduotis ar palengvindamas jas.

Modeliuojant mokyklos socialinio pedagogo individualaus darbo galimybes su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais svarbu rasti kryptis, kuriomis atlikus pakeitimus tiek mokykloje, tiek socialinio pedagogo veikloje, galima būtų tinkamai bei efektyviai, paaugliams priimtinais būdais padėti įveikti kylančias mokymosi motyvacijos problemas. Anketinės apklausos metu paaugliams pateiktas blokas klausimų, orientuotų į jų nuomonę ir pasiūlymus, kuriuos įgyvendinus mokykloje, socialinio pedagogo veikloje, namų aplinkoje, paauglio mąstyme bei savęs vertinime, galima būtų grąžinti jo norą mokytis. 9 lentelėje susistemintos ir pateiktos respondentų nuomonės, atsakant į klausimą, ką patys paaugliai galėtų pakeisti, kad grįžtų jų noras mokytis.

Paauglių galimybės keistis, norint sustiprinti mokymosi motyvaciją

Atsakymų variantai	Respondentų skaičius
Nieko	26
Skirti daugiau dėmesio bei laiko mokslams	18
Netingėti, pradėčiau stengtis	10
Mažiau namų darbų, lengvesnės pamokos	9
Įdomesnės pamokos, naujos mokymosi priemonės ir mokymo metodai	8
Užsibrėžti tikslą; perlipti per save; mesti rūkyti; keisti savo svajones; pakeisti kai kuriuos mokytojus; pakeisti pasaulį; neiti į mokyklą; išeiti į kitą mokyklą, pakeisti aplinką; būti drąsesniu.	Po 1

Tyrimo metu nustatyta, kad apklausos dalyviai patys nieko nenorėtų keisti. Taip mano trečdalis apklaustųjų. Maža dalis paauglių teigė, kad jei netingėtų, pradėtų stengtis ir daugiau dėmesio skirti mokymosi procesui, jiems pavyktų įveikti menką mokymosi motyvaciją ir ją sustiprinti. Keletas respondentų prie šio klausimo nurodė, kad pakeitimai turėtų vykti ne jų mąstyme ar elgesyje, tačiau mokymosi procese: lengvesnė ugdymo programa, kuri garantuotų „lengvesnes“ pamokas, mažesnę kiekį namų darbų, mokymo metodų naujoves. Taip pat mano, jog įdomesnės pamokos ir naujos mokymosi priemonės galėtų sustiprinti jų mokymosi motyvaciją. Po vieną paauglį pažymėjo, kad drąsos trūkumas, užsibrėžto tikslo neturėjimas, netinkama mokymuisi aplinka – trukdžiai, kuriuos pašalinus jiems grįžtų noras mokytis.

Kitas klausimas buvo skirtas atskleisti, kas turėtų pasikeisti namų aplinkoje, kad grįžtų noras mokytis. Pusė apklausoje dalyvavusių paauglių pažymėjo, kad namų aplinkoje nereikalingi jokie pokyčiai, kadangi jie nurodė atsakymą „niekas/nieko“. Keletas vaikinų ir merginų teigė, kad santykiai su šeimos nariais bei tėvų bendravimo pobūdis turėtų pasikeisti, jog menkas noras mokytis būtų pastiprintas iš šalies. Nedidelė dalis respondentų atkreipė dėmesį, kad jų nenoras mokytis silpnėtų, jei namuose turėtų daugiau laisvo laiko ir asmeninės erdvės. Galima teigti, jog asmeninės erdvės trūkumas, galimybė susikaupti, didelė atsakomybė už buitines darbus/pagalba tėvams namuose tam tikrose situacijose taip pat turi įtakos mokymosi motyvacijai silpnėti, todėl grąžinant paauglių norą mokytis reiktų ieškoti būdų, kaip įveikti šiuos sunkumus.

Paaugliams taip pat buvo pateiktas klausimas „Ką galėtų ar turėtų padaryti mokyklos socialinis pedagogas, kad vėl norėtum mokytis?“ (žr. 10 lentelę).

Socialinio pedagogo galimybės, stiprinant paauglių mokymosi motyvaciją

Atsakymų variantai	Respondentų skaičius
Nieko	39
Vesti ar organizuoti įdomesnes pamokas, popamokinę veiklą	10
Padėti moksluose (palevinti krūvį, sumažinti namų darbų kiekį)	5
Atsakingiau žiūrėti į patyčias mokykloje, dažniau padėti jas patiriantiems mokiniams	3
Skatinti apdovanojimais	1
Suteikti motyvacijos	1
Domėtis mokinių gyvenimu	1
Vesti pusmečio rezultatų apžvalgas	1

Apkalusoje dalyvavę paaugliai nurodė, kad mokyklos socialinis pedagogas nieko negali ir neturi keisti, jog jiems grįžtų noras mokytis. Dalis respondentų mano, jog organizuodamas įdomesnes pamokas ar popamokinę veiklą, jis galėtų stiprinti jų norą mokytis. Keletas paauglių norėtų, jog socialinis pedagogas padėtų jiems moksluose. Pavyzdžiui, sumažintų mokymosi krūvį, namų darbų kiekį, tačiau reiktų pabrėžti, jog tai nėra socialinio pedagogo atsakomybė. Mokymosi programas rengia ne socialinis pedagogas ir ne mokyklos mokytojai. Namų darbų krūvį reguliuoti gali taip pat ne socialinis pedagogas, tačiau mokomųjų dalykų mokytojai. Socialinis pedagogas galėtų atsakingiau žiūrėti į patyčias mokykloje ir dažniau padėti jas patiriantiems paaugliams. Patyčios, nesaugumo jausmas turi įtakos ir mokymosi motyvacijai, todėl pašalinus šias problemas, paaugliai galėtų susigrąžinti norą mokytis. Po vieną apklausos dalyvį pažymėjo, kad mokyklos socialinis pedagogas, norėdamas įveikti silpną mokymosi motyvaciją, turėtų domėtis mokinių gyvenimu, suteikti jiems motyvacijos, skatinti juos apdovanojimais už mokslą. Dar vienas pasiūlymas – vesti pusmečio rezultatų apžvalgas, stebėti mokymosi rezultatus ir ieškoti galimybių padėti žemus rezultatus turintiems paaugliams.

Ankstesnių mokslinių tyrimų metu gauti duomenys atskleidė, kad mokykloje slypinčios priežastys taip pat neskatina mokinių motyvacijos. Tarp pagrindinių priežasčių minimos: prastas mokyklos mikroklimatas, pamokos trūkumai, vertinimo pažymiais problemos, neefektyvus mokyklos valdymas, nepakankamas mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas, mokytojų ir mokinių bendravimo problemos.

Šio tyrimo metu paauglių teirautasi ir apie pokyčius mokykloje, kurie turėtų įtakos jų mokymosi motyvacijai stiprėti. Dauguma atsakiusiųjų į šį klausimą teigė, kad mokykloje nieko nereikia keisti. Dalis paauglių buvo kritiškai nusiteikę mokytojų atžvilgiu. Jų nuomone, mokykloje, būtent mokytojus, reiktų pakeisti. Taip pat respondentai atkreipė dėmesį, kad pokyčiai mokyklos aplinkoje galėtų būti vykdomi organizuojant įdomesnes pamokas, popamokinę veiklą. Kaip ir ankstesniuose atsakymuose paaugliai nurodė, jog mokymosi motyvacijai stiprinti mokykloje būtina

mažinti mokymosi krūvį bei namų darbų kiekį. Keletas apklausos dalyvių nurodė būtinybę keisti aplinką ir mokymosi sąlygas. Kiti akcentavo, kad mokymosi motyvacijai kelti galėtų padėti organizuojamas mokinių laisvalaikis pertraukų metu, atnaujintos mokymosi priemonės ir pakeista vertinimo sistema mokykloje.

Tyrimo pabaigoje paauglių prašyta pabaigti mintį „*Norėčiau mokytis, jeigu...*“. Respondentų pateiktos mintys susistemintos ir apibendrintos 11 lentelėje.

11 lentelė

Laukiami pokyčiai, gražinantys norą mokytis

Atsakymų variantai	Respondentų skaičius
Būtų įdomios ir iki galo išaiškintos pamokos, jų temos	53
Būtų mažiau pamokų, lengvesnis mokymosi krūvis	10
Mokytojai būtų jaunesni, lengvabūdiškesni, geresni, draugiškesni, įdomūs, griežti, išaiškintų viską iki galo	10
Klasiokai būtų draugiški, tolerantiški, bendraujantys. Netrukdytų pamokose	8
Būtų tinkama, skatinanti mokytis aplinka ir naujos mokymosi priemonės	7
Būtų mažiau namų darbų arba nebūtų jų visai	7
Būtų daugiau noro, netingėčiau	7
Būtų daugiau reikalingų ir gyvenime pritaikomų mokomųjų dalykų	4
Kita: suprasčiau; galėčiau susikaupti; turėčiau daugiau laiko	Po 2

Paaugliai parašė daug ir skirtingų atsakymo variantų. Atlikus tyrimą nustatyta, kad beveik pusė paauglių norėtų mokytis, jei būtų įdomios ir iki galo, išsamiai išaiškintos pamokų temos. Teiginys orientuotas į mokytojus, kurie turėtų daugiau dėmesio skirti mokomosios medžiagos aiškinimui, o ne formalių rezultatų siekimui. Respondentai dar kartą akcentavo per didelį mokymosi krūvį ir per didelį pamokų skaičių. Paaugliai norėtų mokytis, jei pasikeistų mokytojai. Pageidautų, jog jie būtų jaunesni, draugiškesni, įdomūs, kaip asmenybės, besidomintys savo mokomuoju dalyku. Kai kurie norėtų lengvabūdiškesnių mokytojų, kiti priešingai – pageidautų, kad mokytojai būtų griežtesni. Taip pat aktualios ir patyčios. Dalis respondentų norėtų mokytis, jeigu klasės draugai būtų draugiški, nesišaipytų iš bendramokslų, tolerantiški, atsakingi pamokų metu, komunikabilūs. Kai kurie respondentai norėtų mokytis pritaikius mokymosi aplinką, atnaujinus mokymosi priemones, sumažinus namų darbų kiekį ar jų visai atsisakius. Kiti mokytųsi, jei patys netingėtų. Maža dalis apklaustųjų akcentavo, jog jų norui mokytis būtina sąlyga – daugiau reikalingų ir praktiškų, gyvenime pritaikomų mokomųjų dalykų.

Apibendrinant paauglių anketinės apklausos duomenis galima teigti, jog jie nenoriai lanko mokyklą. Didžioji dalis apklaustųjų mokosi gimnazijose ar pagrindinėse mokyklose. Mokyklą lankyti patinka dėl galimybės susitikti su klasės draugais bei sužinoti naujų, įdomių dalykų. Mokykloje jiems nepatinka, kai nesiseka mokytis. Nesėkmės, anot jų, atsiranda dėl nesutarimų su

pedagogais, per didelio mokymosi krūvio, didelio namų darbų krūvio ir pan. Pagrindinė priežastis, skatinanti juos mokytis – noras įgyti naujų žinių. Taip pat jie mokosi skatinami tėvų, kadangi nurodė palaikantys teigiamus tarpusavio ryšius su visais šeimos nariais.

Vertinant kiekvieną mokomąjį dalyką atskirai, atskleista, kad labiausiai patinkanti pamoka – kūno kultūra. Taip pat respondentai teigiamai vertina matematikos, istorijos, anglų kalbos, chemijos ir kitas pamokas dėl patiriamos mokymosi sėkmės. Tarp nepatinkančių mokomųjų dalykų taip pat minima matematika, fizika, chemija, lietuvių kalba, geografija, nes šios pamokos sunkiai sekasi, reikia dėti daug pastangų, pedagogai nemoka išsamiai ir suprantamai pateikti informacijos.

Nenoro mokytis problema, pasak paauglių, kyla dėl tingėjimo ir nuovargio. Šios problemos randasi, kai mokydami sudėtingas temas mokykloje, paaugliai neįsisavina visos mokomosios medžiagos. Nuobodžios pamokos nesudomina jų, todėl apklausti vaikinai bei merginos ugdymosi procese deda mažai pastangų.

Susidūrę su sunkumais bei mokymosi problemomis paaugliai sulaukia pagalbos mokykloje, tačiau patys jos ieško kreipdamiesi į tėvus ar viena iš jų. Paaugliai, kuriems tenka palaikyti santykius su mokyklos socialiniu pedagogu, kreipiasi į jį dėl įvairių problemų: dėl prasto pažangumo, drausmės problemų, norėdami pasitarti renginių organizavimo klausimais. Pasiteiravus paauglių, kaip socialinis pedagogas galėtų padėti spręsti jų problemas, respondentai akcentavo, jog jis nieko negali pakeisti. Skatindamas paauglius mokytis, specialistas domisi jų dalyvavimu pamokose, skirdamas papildomo laiko.

Paauglių nuomone, tikslinga pakeisti nepatinkančius pedagogus. Jie pageidauja įdomiai organizuojamų pamokų ir realiame gyvenime pritaikomų mokomųjų dalykų. Stipresnį norą mokytis apklaustieji turėtų, jeigu būtų įdomios ir iki galo išaiškintos pamokų temos, mažesnis mokymosi krūvis ir mokomųjų dalykų skaičius, kūrybiškesni, lengviau bendraujantys pedagogai ir kt.

3.4. Kokybinio tyrimo respondentų charakteristika

Atliekant tyrimą apie individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimą buvo apklausti Šiaulių, Radviliškio, Pakruojo bei Panevėžio mokyklose dirbantys socialiniai pedagogai. Visos interviu dalyvavusios respondentės buvo moterys, kurių kvalifikacinė kategorija tyrimo metu – socialinės pedagogės. Viena respondentė buvo vyresnioji socialinė pedagogė. Interviu atliktas su atsitiktinai parinktomis mokyklų socialinėmis pedagogėmis. Jų darbo stažas mokyklose nuo 2 iki 10 metų. Vidurkis - 4 praktinio darbo metai. Respondentės dirba gimnazijoje bei progimnazijoje, 3 socialinės pedagogės dirba pagrindinėje mokykloje. Viena socialinė pedagogė dirba jaunimo mokykloje ir profesinėje mokykloje. Susiteminti duomenys pateikti *12 lentelėje*.

Socialinių pedagogų demografiniai duomenys

Interviu nr.	Lytis	Kvalifikacinė kategorija	Darbo stažas	Darbo vieta	Informantas*
1.	Moteris	Socialinis pedagogas	2 metai	Gimnazija	SP1
2.	Moteris	Socialinis pedagogas	2 metai	Pagrindinė mokykla	SP2
3.	Moteris	Socialinis pedagogas	2 metai	Jaunimo mokykla	SP3
4.	Moteris	Vyr. socialinis pedagogas	10 metų	Progimnazija	SP4
5.	Moteris	Socialinis pedagogas	4 metai	Pagrindinė mokykla	SP5
6.	Moteris	Socialinis pedagogas	7 metai	Profesinė mokykla	SP6
7.	Moteris	Socialinis pedagogas	4 metai	Pagrindinė mokykla	SP7

*Socialinis pedagogas

Kokybiniame tyrime interviu metodu apklausti pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliai, kurie atrinkti, remiantis socialinių pedagogų pagalba. Respondentų tarpe buvo viena mergina bei 4 vaikinai. Jų amžius nuo 13-17 metų. Amžiaus vidurkis – 15 metų. Vienas respondentas tyrimo metu lankė 7 klasę. Po du paauglius mokėsi 8 ir 10 klasėse. Tyrime dalyvavo paaugliai, lankantys gimnazijas ir progimnazijas. Susisteminti demografiniai duomenys pateikti 13 lentelėje.

Paauglių demografiniai duomenys

Interviu nr.	Lytis	Klasė	Mokykla	Amžius	Informantas*
1.	Vaikinas	7 klasė	Progimnazija	13 metų	P1
2.	Mergina	8 klasė	Progimnazija	14 metų	P2
3.	Vaikinas	8 klasė	Progimnazija	15 metų	P3
4.	Vaikinas	10 klasė	Gimnazija	17 metų	P4
5.	Vaikinas	10 klasė	Gimnazija	17 metų	P5

*Paauglys

3.5. Kokybinio tyrimo turinio (kontent) analizė

Interviu metodu apklausus mokyklose dirbančius socialinius pedagogus, jie akcentavo, kad pagrindinės priežastys, dėl kurių paaugliams sunkiai sekasi mokytis, labai įvairios ir nevienalytės. Dažniausiai, anot socialinių pedagogų, sunkumą mokytis lemia skirtingas gyvenimo ir mokymosi sritis apimančių problemų kompleksas. Keletas socialinių pedagogų minčių apie priežastis, kodėl paaugliams sunkiai sekasi mokytis: „<...> visą laiką patiria nesėkmę tam tikrame dalyke <...> patys tėvai nesidomi mokiniu. Taip pat daug kas priklauso nuo mokinio nesusikaupimo pamokų metu <...>“ (SP1); „<...> dėl praeityje likusių mokymosi spragų. Nepatirta mokymosi sėkmė“ (SP6); „<...> emocinės problemos, žemas vaiko intelektas, taip pat mokymosi negalės, <...>“ (SP7).

Interviu metodu apklausti pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliai nurodė keletą priežasčių, dėl kurių jiems sunkiai sekasi mokytis. Pagrindinė jų – tinginystė. Šį atsakymą pateikė trys apklausti paaugliai. Keletas respondentų minčių: „<...> nes tingiu ir nėra noro mokytis“ (P2); „<...> dėl to, kad aš per pamokas galvoju apie kiemą. Apie tai, kaip praleisti laiką su draugais, o ne

tai, kad mokytis. Nebent man patinka, kai būna kūno kultūra <...>“ (P3); „Tai dėl to, kad mokytojai mažai dėmesio skiria“ (P4).

Analizuojant socialinių pedagogų pateiktus atsakymus į klausimą „*Su kokiomis ugdymo(si) proceso problemomis dažniausiai susiduria paaugliai?*“ atskleisti duomenys, kurie nėra tiesiogiai susiję su klausimu. Interviu dalyviai svarbiomis ir aktualiomis problemomis laiko ne ugdymojo proceso aspektus, tačiau paties paauglio asmenines charakterio savybes ar jį supančios mikro ar makroaplinkos elementus, darančius įtaką jo mokymuisi ir mokymosi motyvacijai. Pakitusios mokymosi motyvacijos paauglių paklausus, *kokie ugdymo programos aspektai trukdo mokytis*, gauti atsakymai leidžia daryti išvadą, jog paaugliai neskirsto problemų į atskiras sritis. Jų nuomone, daugiausiai įtakos turi ilgi ir neįdomūs tekstai, kuriuos pagal ugdymo programas paaugliai turi skaityti, analizuoti, interpretuoti ar mokytis atmintinai (žr. 14 lentelę).

14 lentelė

Ugdymosi proceso problemos

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Ugdymosi proceso problemos	Netinkamas ugdymosi programos turinys	„Neįdomūs tekstai <...>“ (P1); „Per daug skaitymo, neįdomu“ (P3);
	Didelis mokymosi krūvis	„Vaikams dažnai <...> per dideli mokymosi krūviai <...>“ (SP4);
	Pedagogų taikomi mokymosi metodai, būdai, formos	„<...> nuobodžios pamokos arba nesudomina mokytojai“ (SP1); „<...> mokytojai, iš tikrųjų, informaciją pateikia <...> šių dienų mokiniui ne jam priimtiniu būdu. Tai apsunkina jos įsisavinimą <...>“ (SP2); „Mokytojai nesugeba gerai išaiškinti neįdomios pamokos medžiagos taip, kad vaikai aiškiai suprastų ir įsisąmonintų informaciją“ (SP3); „<...> pedagogai netaiko ar nepakankamai taiko šiuolaikinius mokymosi metodus ir tie mokiniai <...> nenori kalti mintinai medžiagos <...>“ (SP5); „<...> Per mažas kūrybingumo ugdymas mokykloje <...> neįdomios pamokos, per kurias pedagogai mokinių nesudomina <...>“ (SP7). „<...> nuobodžios pamokos <...> neįdomu <...>“ (P4).

Interviu su socialiniais pedagogais procese, nustatyta, jog paauglių mokymosi motyvacijai silpnėti lemiamos įtakos turi keletas skirtingų faktorių. Tarp pagrindinių minimi ugdymojo proceso aspektai, santykiai tarp mokytojų ir mokinių, mokytojų charakterio savybės, santykiai ir gyvenimo sąlygos namų aplinkoje ir kt. Atlikus interviu su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais atskleista, kad mokymosi motyvacijos silpnėjimą lemia tiek vidinės, tiek išorinės priežastys. Paaugliai pagrindinę mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastį įvardija tinginystę. Galima teigti, jog apklaustieji tingi mokytis dėl nuobodžių pamokų, turimos įdomesnės veiklos už mokyklos ribų. Taip pat dėl nesuprastos informacijos pamokų metu, neatliekamų namų darbų ir gilėjančių mokymosi spragų. Mokymosi motyvacija silpnėti gali dėl mokymosi proceso nuvertinimo, kai nematoma prasmės, kodėl reikia mokytis vieną ar kitą mokomąjį dalyką mokykloje. Paaugliai

mokymosi prasmės neižvelgia, kadangi nėra pakankamai išsamiai supažindinami su profesinės veiklos galimybėmis ateityje (žr. 15 lentelę).

15 lentelė

Faktoriai, turintys įtakos mokymosi motyvacijai silpnėti

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Mokymosi motyvacijos silpnėjimo faktoriai	Neigiamas požiūris į mokyklą	„<...> Turi neigiamą požiūrį į mokyklą <...>“ (SP1); „<...> neigiamas pačių tėvų požiūris <...>“ (SP2);
	Nesutarimai su mokytojais, klasės draugais	„<...> nesutaria su tam tikru mokytoju <...>“ (SP1); „<...> mokinių ir mokytojų santykiai. Tai labai svarbu, kaip mokytojas vertina mokinių <...>“ (SP2); „<...> blogi santykiai su mokytojais <...>“ (SP3); „<...> nesutarimai su klasės draugais, bendri nesutarimai su mokytojais <...>“ (SP4);
	Įvairūs mokymosi proceso aspektai	„<...> dėl per sunkios mokymosi programos. Mokytojai dirba senais, neįdomiais metodais“ (SP6);
	Neteisinga vertinimo sistema	„Neteisingas mokytojų įvertinimas lemia paauglių dėmesio nesutelkimą į savo mokomą dalyką <...>“ (SP3);
	Prastos ugdymosi sąlygos namuose	„<...> Įvairiausios gyvenimo sąlygos namuose, nepritekliai, palikti vaikai“ (SP4);
	Paauglio asmeninės charakterio savybės	„Priežasčių yra nemažai <...> neigiami jausmai: baimė, nerimas, poreikių tenkinimo monotoniškumas <...>“ (SP7); „<...> Nesimokymas“ (P3); „<...> nėra noro mokytis“ (P5).
	Išorinių skatinimų trūkumas	„<...> Taip pat didelę įtaką turi iš mokytojų ir tėvų negaunami paskatinimai mokytis, suaugusiųjų abejingumas, dėmesio stoka vaiko atžvilgiu <...>“ (SP3);

Apžvelgiant mokyklos socialinio pedagogo individualios veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimo galimybes, būtina atskleisti paauglių asmenines charakterio savybes, turinčias įtakos mokymosi motyvacijai silpnėti. Interviu metu socialinių pedagogų buvo prašoma nurodyti, jų nuomone, pagrindines paauglio savybes, kurios lemia jo mokymosi motyvacijos silpnėjimą. Respondentai pateikė tokias mintis: „<...> valios stoka, tingėjimas“ (SP1, SP7); „<...> mokinio nesugebėjimas sukaupti dėmesio <...>“ (SP2); „Neryžtingumas, nenoras siekti savo tikslo, dažnos įvairios mokslo nesėkmės, įtampos jautimas, kantrybės stoka“ (SP3, SP7); „Uždarumas, vaikas turintis psichologinių problemų, <...> bendraamžių nepriėmimas į savo ratą, patyčios, įvairios socialinės problemos, nepritekliai, sunki materialinė padėtis šeimoje“ (SP4); „Nerimastingumas, žema savivertė, nepasitikėjimas savo jėgomis“ (SP6).

Interviu metu paauglių taip pat teirautasi „Kokios tavo asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijai silpnėti?“. Paauglių pateikti atsakymai trumpi ir konkretūs. Asmeninė savybė, trukdanti mokytis, daranti įtaką mokymosi motyvacijai – tingėjimas.

Kadangi pateikiama daug ir skirtingų priežasčių mokymosi motyvacijai silpnėti, svarbu aptarti specialistų nurodomas pedagogų savybes, turinčias įtakos paauglių mokymosi motyvacijos kaitai. Mokslinėje literatūroje akcentuojama, kad geri pedagogų ir mokinių tarpusavio santykiai abipusiai teigiamai veikia mokymosi procesą: kelia mokinių pasitikėjimą savo jėgomis, o pedagogus veikia kaip varomoji jėga. Skatina juos pačius daugiau domėtis savo mokomuoju dalyku ir sudominti mokinius. Interviu metu apklausti socialiniai pedagogai pabrėžė, kad nelygiavertis bendravimas, žiūrėjimas į mokinį „iš aukšto“, tingėjimas, išankstinis neigiamas nusistatymas prieš mokinius ar vieną iš jų, motyvacijos mokytojo darbui trūkumas ir kiti veiksniai lemia, kad pedagogai netenka ar neplėtoja savo vidinių charakterio savybių mokiniams sudominti. Keletas respondentų minčių: „Nusistatymas prieš vieną ar kitą paauglį, pamokas dėsto tik tiek, kad išdėstytų, neatlieka savo pareigų <...>“ (SP3); „<...> pedagogas, kuris visą laiką vienodai elgiasi pamokų metu ir neturi charizmos <...> negeba patraukti vaikų į savo pusę. Išdėsto savo mokomąją medžiagą, bet nėra įdomus kaip asmenybė <...>“ (SP5);

Pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliams buvo pateiktas toks pat klausimas, tačiau jų atsakymai nėra tokie išsamūs, kaip socialinių pedagogų. Paaugliai, atsakydami į klausimą, nurodė ne pedagogo asmenines savybes, kurios lemtų jų mokymosi motyvacijos silpnėjimą, tačiau pedagogo dėstymo metodų trūkumus, pamokos organizavimo tvarką. Šie aspektai yra pedagogo atsakomybė, tačiau ne asmeninė charakterio savybė. Keletas apklaustų paauglių minčių: „Temos neišaiškinimas. <...> Būna, kad padeda. Būna, kad nepadeda <...>“ (P1); „Nemoka išaiškinti. <...> paaiškina, kai pakeli ranką, o jei nepakeli, man nieko neaiškina“ (P2); „Ne visai suprantamai išaiškina pamoką. Kažką supranti, kažko nesupranti“ (P5).

Išsiaiškinus socialinių pedagogų bei paauglių nuomonę apie priežastis ir asmenines paauglių, pedagogų savybes, turinčias įtakos mokymosi motyvacijai silpnėti, domėtasi, kas kelia paauglių mokymosi motyvaciją ir kodėl. Mokslinėje literatūroje nurodoma, kad svarbiausi komponentai, kurių įtaka mokymosi motyvacijai stiprėti yra akivaizdi: pamokos naujumas, įdomumas, mokinio smalsumo stimuliavimas pamokoje, mokytojo dėstymo būdas, mokyklos mikroklimatas, mokomo dalyko sudėtingumas. Apklaustieji teigė, kad mokymosi motyvaciją kelia skirtingos bet viena su kita susijusios priežastys, veiksniai ir poelgiai. Mokymosi motyvacijos stiprėjimas priklauso ir nuo asmeninių paauglio savybių. Nuo pedagogų asmenybės, pamokos organizavimo, mokymo metodų parinkimo, mokinių skatinimo ir įvertinimo. Mokymosi motyvacijos stiprėjimui įtakos turi ir draugų vertinimas, paskatinimas bei tėvų rodomas dėmesys vaiko mokslams, rūpestis pasiekimais, pagyrimas reikiamu metu. Paauglių atsakymai šiuo klausimu labia neišsamūs. Maža dalis nurodė priežastis ar veiksnius, kuriems veikiant kyla jų noras mokytis. Pasitelkus papildomus klausimus, bandyta gauti išsamesnius atsakymus. Susisteminti duomenys pateikti 16 lentelėje.

Faktoriai, keliantys paauglių mokymosi motyvaciją

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Paauglių mokymosi motyvaciją keliantys faktoriai	Mokinio motyvacija	„<...> pačio mokinio motyvacija <...>“ (SP2); „<...> žinojimas, kas lemia sėkmę ir nesėkmę <...>“ (SP7);
	Patirta mokymosi sėkmė	„<...> patirta mokinio sėkmė. Jeigu jis patiria sėkmę, vadinasi ir toliau bando mokytis geriau“ (SP1);
	Teigiamas įvertinimas, išorinis paskatinimas	„<...> mokytojų, tėvų, klasės draugų geras įvertinimas, pagyrimas, paskatinimas <...>“ (SP3); „<...> skatinimas, pastebėjimas, mokinio pagyrimas <...>“ (SP6); „<...> Man pasako jei tu gerai mokysies, tavo gera bus ateitis“ (P2); „<...> jei gaunu gerą pažymį, mane pagiria“ (P3); „<...> Tėvai pagyrimą duoda, kažkaip tai geriau jautiesi. <...>“ (P4).
	Tinkamai organizuojamos pamokos	„<...> įdomiai vedamos pamokos tikrai domina mokinius <...>“ (SP5); „<...> Pamokos organizavimas, įvairovė pamokose <...>“ (SP7);
	Geras mikroklimatas ir santykiai su pedagogais ir bendramoksliais	„Geras klasės mikroklimatas, geri santykiai su auklėtoju, mokytoju, klasės draugais <...>“ (SP4);
	Geros mokymosi sąlygos namuose	„<...> geros gyvenimo sąlygos namuose“ (SP4);

Interviu metu socialiniams pedagogams pateiktas klausimas „*Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių paaugliai į Jus kreipiasi pagalbos savarankiškai?*“. Respondentai nurodė, kad pagalbos kreipiasi nedažnai: kartą ar 2-3 kartus per mėnesį. Paaugliai į socialinį pedagogą, jų nuomone, kreipiasi dėl prastų santykių su pedagogais, klasės draugais, dėl nerimo prieš egzaminus, dėl patiriamų patyčių. Retai kreipiasi dėl socialinės paramos.

Paaugliai į šį klausimą pateikė trumpus atsakymus. Kai kurie apklaustieji savarankiškai į mokyklos socialinį pedagogą nesikreipia. Kiti teigia, neturintys didelių problemų, todėl pajėgia jas spręsti patys, ar padedami klasės auklėtojos, tam tikro mokomojo dalyko mokytojo. Interviu metu apklausti pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliai savarankiškai pagalbos ieško dėl patiriamų patyčių. Keletas atsakymų variantų: „Dėl erzino. <...> Kreipiuosi du tris kartus (*per mėnesį – aut. pastaba*)“ (P2); „Kartais kreipiuosi. <...> Tris kokius (*per mėnesį – aut. pastaba*) Tai dėl to, kad mokytoja, ką nors man pasako <...>“ (P4); „<...> kai kas nors skriaudžia mane. <...> Į mėnesį kokius 4 kartus“ (P5).

Kitas interviu klausimas buvo skirtas nustatyti, kaip dažnai, ir dėl kokių priežasčių socialinio pedagogo pagalbos prašo klasės auklėtoja, pedagogai, tėvai, mokyklos administracija. Apklausti specialistai teigė mažiausiai pagalbos prašymų sulaukiantys iš paauglių tėvų. Reikalui esant socialinis pedagogas turi pats kreiptis į tėvus, ieškodamas problemos sprendimo galimybių. Dažniausiai kreipiasi klasės auklėtojos ar mokomųjų dalykų pedagogai, kai susiduria su rimtomis ugdomojo proceso problemomis ar paauglių nepažangumu, pamokų praleidinėjimu. Socialinių

pedagogų pateikti atsakymai į šį klausimą: „Iš tikrųjų pagalbos mokyklos mokytojai prašo dažnai. Administracija taip pat dažnai. <...> kreipiasi, kas yra susiję su mokymu, su lankomumu, dėl nesutarimų su klasės draugais <...>“ (SP1); „Beveik kiekvieną dieną prašo tai viena ar kita mokytoja pagalbos, jog nesusitvarko su paaugliais pamokų metu. <...> Tėvai labai retai kreipiasi į mane pagalbos, daugiau aš į juos kreipiuosi“ (SP3); „Auklėtojai dažniausiai dėl lankomumo, dėl mokyklos nelankymo be priežasties. Mokytojai dėl netinkamo elgesio pamokų metu. <...>“ (SP4);

Apžvelgiant individualios socialinio pedagogo veiklos modeliavimo galimybes su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais, domėtasi paauglių nuomone, dėl kokių priežasčių klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija prašo socialinio pedagogo pagalbos pačiam paaugliui. Gauti atsakymai leidžia teigti, kad mokyklos administracija nesikiša į šių problemų sprendimą. Apklausus paauglius, paaiškėjo, kad tėvai patys nesikreipia pagalbos į mokyklos socialinį pedagogą. Dažniausiai jo pagalbos prašo klasės auklėtoja ar mokomųjų dalykų mokytojai. Netinkamas paauglių elgesys pamokų metu – pagrindinė priežastis, kodėl mokytojai ieško pagalbos galimybių. Paauglių mintys šiuo klausimu: „Pagalbos neprašo. Nebent patarimų duoda, kaip pagerinti mano elgesį per pamokas ir susikaupimą. <...>“ (P1); „Klasės auklėtoja prašo, jeigu, pavyzdžiui, išeina koks neigiamas pažymys, kad pasišnekėtų su manimi, kas ne taip yra. <...> O mokytojai <...> Per pamokas trukdau. <...>“ (P5).

Interviu metu domėtasi, kokius darbo būdus, formas, metodus savo profesiniame darbe taiko mokyklose dirbantys socialiniai pedagogai, siekdami padėti pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliams. Gauti atsakymai atskleidė, kad pagalbos formos beveik identiškos. Pedagogai dėsto savo mokomuosius dalykus be įvairovės, ir socialiniai pedagogai neieško naujų, efektyvių pagalbos teikimo formų bei būdų ar metodų. Dažniausiai atliekami savęs pažinimo testai, individualūs pokalbiai su paaugliu, teikiamos konsultacijos. Pakankamai retai taikomi grupiniai darbo metodai, dirbant su pakitusios mokymosi motyvacijos mokiniais.

Tyrimo metu siekta atskleisti ir paauglių nuomonę, apie socialinio pedagogo taikomus būdus ir metodus konkrečioms mokymosi motyvacijos trūkumo sukeltoms problemoms ar sunkumams spręsti. Gauti atsakymai nėra tiesiogiai susiję su mokymosi motyvacija, tačiau, išryškina kitą problemą - netinkamą paauglių elgesį. Jų pateikti atsakymai atskleidžia, jog socialinis pedagogas beveik visada taiko pokalbio metodą, kadangi nori išsiaiškinti, kokia situacija, kur problema ir kokios galimos jos sprendimo galimybės. Respondentai taip pat paminėjo, kad mokyklos socialinis pedagogas kviečiasi tėvus, pasirašo tam tikrus susitarimus su paaugliais raštu, duoda parašyti pasiaiškinimą apie netinkamą elgesį ir pan.

Kadangi socialiniai pedagogai pažymėjo dažniausiai taikantys individualius darbo metodus, formas ir būdus, dirbdami su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais, aktualu išsamiau

paanalizuoti jų pagalbos teikimo galimybes. Interviu metu pateikti klausimai: „*Kaip dažnai bei kokius individualius darbo metodus taikote?*“ ir „*Kokie veiksniai lemia individualaus darbo metodų pasirinkimą?*“. Apklausti socialiniai pedagogai vieningai nurodė dažniausiai taikantys konsultacijas. Jų metu vyksta pokalbiai su paaugliais, kartais su pedagogais. Rečiausiai konsultacijose dalyvauja tėvai. Konsultacijų metu su paaugliais aptariamos jų patiriamos problemos bei sunkumai, atliekami įvairūs testai, analizuojami mokymosi pasiekimai ir pan. Respondentų nuomone, individualaus darbo metodų pasirinkimą lemia paauglio asmeninės savybės, probleminė situacija, galimybės teikti pagalbą, nesudarant daugiau sunkumų bendravime su bendramoksliais. Noras, kad pagalbos ieškantis paauglys, vėliau netaptų patyčių auka ir kt.

Atliekant tyrimą, vienas iš interviu klausimų, buvo skirtas atskleisti, kaip vyksta socialinio pedagogo individualus darbas su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais. Socialiniai pedagogai teigė kviečiantys paauglius individualiam pokalbiui, kurio metu bandoma išsiaiškinti, kokia problema, kaip galima būtų ją išspręsti. Taip pat respondentai nurodė, jog stengiasi pažinti mokinį ir suteikti ne tik savo, bet ir kitų specialistų pagalbą, jei ji būtina. Sprendžiant iškilusią problemą socialiniai pedagogai kartu su paaugliu nutaria, kokiais būdais ir per kokį laiko tarpą bandys įveikti iškilusius sunkumus ir problemas. Paaugliai pasirašo raštu, kad sutinka su pasirinktu problemos sprendimo keliu. Pavyzdžiui, „Pirmiausia <...> pasikviečiu vaiką pas save į konsultaciją. Toliau aptariame problemą ir planuojame, kaip tą problemą išspręsti. <...> vėliau laikiu teigiamų rezultatų. Jeigu jų nesulaukiu, tada kreipiuosi pagalbos į kitus specialistus. Viskas priklauso nuo problemos sunkumo ir jos sprendimo būdų“ (SP7).

Kadangi interviu metu paaugliai pateikė neišsamius atsakymus į klausimus, stengtasi atskleisti konkrečius mokyklos socialinio pedagogo veiksmus. Paaugliams buvo parengtas klausimas „*Kokiais veiksmais socialinis pedagogas tau padeda įveikti iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?*“. Respondentai nurodė pasirašantys susitarimus su socialiniu pedagogu, pasikalbantys individualiai apie turimas problemas ir sunkumus. Iš gautų duomenų, matyti, jog mokyklose dirbantys socialiniai pedagogai menkai taiko praktinius veiksmus. Jų pagalba apsiriboja pokalbiais ir žodiniais bei rašytiniais susitarimais su mokiniais. Kitų alternatyvų paaugliai nepateikė.

Tyrimo metu domėtasi, kokios yra individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais sėkmės ir nesėkmės priežastys. Socialiniai pedagogai nurodė priežastis, kurios susijusios su paties paauglio asmenybe, su santykiiais šeimos rate, klasėje. Taip pat paminėjo ugdomąjį procesą ar veiksnius, susijusius su pedagogais bei jų asmeninėmis savybėmis. Interviu dalyvavę paaugliai pateikė keletą skirtingų priežasčių, lemiančių socialinio pedagogo teikiamos pagalbos

sėkmę ar nesėkmę. Paauglių tingumas minimas, kaip pagrindinis aspektas, kuris sumažina galimybes socialiniam pedagogui teikti jiems efektyvią pagalbą. Pokalbiai, laikinos sutartys ar gąsdinimas, kas blogai mokantis laukia tamsi ateitis, negelbėja sprendžiant šių dienų problemas ir sunkumus. Paaugliams reikalingas stiprus, sukrečiantis stimulus, kuris sudomintų, užimtų mintis, nepalikdamas laiko mąstyti, kad tingiu mokytis. Kaip sėkmės priežastis minima asmeninė paauglių iniciatyva pasimokyti papildomai dėl aukštesnio balo, tėvų pagyrimas ir kt. (žr. 17 lentelę).

17 lentelė

Socialinio pedagogo individualaus darbo sėkmės ir nesėkmės priežastys

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Sėkmės priežastys	Gebėjimas rasti ryšį su paaugliu	„<...> gebėjimas rasti priėjimą prie vaiko. Ne visada sėkmingai, galbūt, kartais su klaidomis. <...> gebėjimas prieiti prie vaiko iš skirtingų pusių“ (SP5);
	Abipusis pasitikėjimas	„<...> begalinis noras - visada įgyti paauglių pasitikėjimą“ (SP6);
	Pagyrimas, teigiamas išorinis paskatinimas	„<...> kai gaunu pagirimų iš tėvų, mokytojų - tada kyla noras mokytis“ (P3);
	Pedagogo lankstumas	„<...> lankstumas. Neturiu susidariusių išankstinių nuostatų apie mokinį <...>“ (SP1);
	Paauglio teigiamas požiūris įteikiama pagalbą	„Jei paauglys priima mano pagalbą. Mes kartu sprendžiame iškilusią problemą“ (SP3);
	Asmeninės paauglio pastangos	„<...> pačiam kyla noras mokytis. Tada visus namų darbus padarai ir dar papildomai padarai, kas užduota. <...>“ (P1);
Nesėkmės priežastys	Kompleksinės problemos	„<...> Yra kompleksinės problemos. <...> mokymosi nesėkmė <...> kartais patiklumas ir negebėjimas užtikrintai motyvuoti mokinį“ (SP1);
	Ryšio su paaugliu neatradimas	„<...> nežinojimas, kaip padėti vaikui išspręsti tam tikrą problemą<...>“ (SP7);
	Laiko stoka	„<...> laiko stoka paauglio problemoms spęsti“ (SP3);
	Prastos mokymosi sąlygos namuose	„Susitarimų nesilaikymas, šeima nesidomi arba nėra autoriteto šeimoje. Tėvai žemesnio išprusimo už savo vaikus“ (SP6);
	Neigiamas požiūris į mokymąsi	„<...> tėvų nusistatymas, ar draugų požiūris netinkamas. <...> sunku pakreipti vaiką, <...> kai neturi palaikymo. <...>“ (SP5);
	Nesimokymas	„<...> tinginystė ir namų darbų nedarymas“ (P1); „<...> nesėkmės, išsiblaškytas, tingėjimas, dažnas pamokų praleidimas“ (P4);

Dar vienas interviu klausimas buvo skirtas išsiaiškinti, kaip mokyklose dirbantys socialiniai pedagogai siūlytų spręsti mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje. Kokie pokyčiai, jų nuomone, tikslingi norint stiprinti paauglių mokymosi motyvaciją. Respondentų siūlymai pateikti 18 lentelėje.

Pakeitimai mokykloje, sprendžiant mokymosi motyvacijos problemas mokykloje

Atsakymų variantai	Respondentų skaičius
Keisti švietimo sistemą	2 (SP1; SP2)
Atnaujinti/palengvinti ugdymosi programas	3 (SP4; SP6; SP7)
Atnaujinti/pakeisti mokymosi metodus, būdus, formas	2 (SP6; SP7)
Vykdyti profesinį orientavimą, projektinę veiklą	1 (SP5)
Glaudesnis pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas	1 (SP3)
Didesnis tėvų įsitraukimas į ugdymo procesą	3 (SP1; SP3; SP7)

Socialinių pedagogų pasiūlymai susiję su pokyčiais švietimo sistemoje. Galima atkreipti dėmesį, jog paauglių mokymosi motyvacija kinta dėl išorinių priežasčių ir ugdymo proceso organizavimo tvarkos. Socialiniai pedagogai nenurodė pokyčių, kurie būtų reikalingi ar aktualūs patiems paaugliams. Mokymosi motyvacijos problemų sprendimo galimybės reikalauja keisti Lietuvos švietimo sistemą iš pagrindų. Dar atkreipiamas dėmesys į poreikį atnaujinti ar palengvinti ugdymosi programas. Kartu su jomis, būtina keisti, atnaujinti mokymosi metodus, būdus ir formas. Nors pokyčiai švietimo sistemoje vykdomi kasmet, tačiau nėra pakankamo finansavimo, kad galima būtų greitai įdiegti naujoves visose mokyklose vienu metu. Be to, pokyčiai reglamentuojami teisiniais dokumentais, kuriuos parengti užtrunka nemažai laiko.

Kokybiniame tyrime dalyvavusių paauglių prašyta nurodyti tikslingus pokyčius, kurie lemtų stiprėjančią mokymosi motyvaciją, tačiau atsakymų ir pasiūlymų sulaukta mažai. Pasiūlymų tendencijos panašios kaip ir ankstesniuose atsakymuose. Paaugliai siūlymuose mini įdomiai vedamas pamokas, mažesnę namų darbų, poreikį atnaujinti mokymosi metodus ir taikyti daugiau šiuolaikinių technologijų. Jų nuomone, tai padėtų įveikti mokymosi motyvacijos problemas mokyklose.

Apibendrinant interviu metu gautus duomenis galima teigti, kad paaugliams sunkiai sekasi mokytis dėl tingumo. Socialiniai pedagogai mano, jog paauglių mokymosi procesas apsunkinamas dėl netinkamo pedagogų požiūrio į mokinius. Sunku mokytis dėl silpnos mokymosi motyvacijos, pedagogų taikomų pasenusių mokymosi metodų, formų ir būdų. Paauglių mokymosi motyvacija silpnėja dėl prastų tarpusavio santykių tarp pedagogų ir mokinių, socialinio pobūdžio problemų šeimoje, netinkamai organizuojamų pamokų, didelio krūvio namų darbų.

Interviu respondentai vieningai pritarė, kad mokymosi motyvacijai stiprėti ypatingai svarbus paties paauglio nusiteikimas. Mokymosi motyvaciją kelia ir tėvų bei draugų teigiamos nuostatos apie ugdymosi procesą, pagyrimas pasiekus aukštų rezultatų ir pan.

Socialiniai pedagogai pabrėžė, kad paaugliai į juos savarankiškai pagalbos kreipiasi 2-3 kartus per mėnesį, tačiau ne dėl problemų, susijusių su pakitusia mokymosi motyvacija. Paaugliai pagalbos ieško patirdami patyčias mokyklos aplinkoje. Į mokyklos socialinį pedagogą pagalbos

dažniausiai kreipiasi mokomųjų dalykų pedagogai dėl netinkamo paauglių elgesio pamokų metu. Pagalbos prašo ir klasės auklėtojas, norėdamas sužinoti apie auklėtinio lankomumo problemas, nesutarimus tarp klasės draugų. Rečiau į mokyklos socialinį pedagogą kreipiasi mokyklos administracija. Jų teigimu, tėvai į specialistą savarankiškai nesikreipia.

Dauguma interviu respondentų nurodė, jog socialinio pedagogo pagalba prasideda nuo pokalbių. Paauglio asmeninės charakterio savybės, konkreti problema lemia, kad pagalba kiekvienu atveju turi būti individuali. Socialiniai pedagogai konsultuoja paauglius ir kitus pedagogus, klasės auklėtojus, tėvus, jiems aktualiais klausimais, atlieka savęs pažinimo testus, pasirašo su paaugliais trumpalaikius susitarimus esamoms problemoms spręsti. Tėvų dalyvavimas šiame procese retas.

Socialiniai pedagogai nurodė, kad jų teikiamos pagalbos pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliams sėkmės priežastys - specialisto lankstumas, gebėjimas prieiti prie kiekvieno mokinio, išankstinės nuomonės neturėjimas, gebėjimas įgyti paauglio pasitikėjimą, paties paauglio sąmoningumas ir noras priimti jam siūlomą pagalbą. Interviu dalyvavę paaugliai akcentavo savo asmeninę iniciatyvą ir pastangas, įveikiant mokymosi motyvacijos trūkumo problemas. Nesėkmę lemia kompleksinės problemos, kai padėti paaugliui bei pedagogui negali šeimos nariai ir pan. Taip pat negebėjimas prieiti prie paauglio, nemokėjimas įgyti jo pasitikėjimo, laiko stoka paauglio problemoms spręsti. Taip pat tėvų nepriežiūra ir nesirūpinimas paaugliu.

Respondentų pasiūlymai mokymosi motyvacijai stiprinti susiję su išoriniais pokyčiais. Anot socialinių pedagogų, tikslinga keisti visą švietimo sistemą: atnaujinti dabartines ugdymosi programas, aktualu keisti pasenusius mokymosi metodus, būdus ir darbo formas, taikyti daugiau šiuolaikinių technologijų. Svarbu plėtoti bendradarbiavimo santykius tarp pedagogų ir tėvų, ieškant kelių efektyviam jų įtraukimui į paauglių ugdymosi procesą. Apklausti paaugliai akcentavo, jog norint kelti jų mokymosi motyvaciją, reikėtų mažinti namų darbų krūvį, organizuoti įdomias, įtraukiančias pamokas, naudoti daugiau šiuolaikinių technologijų ir kitų mokomųjų priemonių ir kt.

Išvados

1. Socialinis pedagogas apibūdinamas kaip vaiko gerovės mokykloje atstovas, pagrindinis jo užtarėjas kritinėse situacijose, kuris privalo laiku pastebėti, įvertinti ir spręsti vaikų bei paauglių mokyklos nelankymo, pakitusios mokymosi motyvacijos, netinkamo elgesio, bendravimo ir kitas problemas. Jo paskirtis - būti tarpininku tarp vaiko ar paauglio ir kitų specialistų, ieškant efektyvių pagalbos būdų. Socialinis pedagogas koordinuoja socialinės pedagoginės pagalbos teikimą, telkia mokyklos pagalbos komandą, rengia pagalbos teikimo planą, koordinuoja jo įgyvendinimą mokykloje ir už jos ribų bei pats teikia pagalbą vaikams, kai neužtenka klasės auklėtojo ar pedagogo kompetencijos.

2. Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad silpną mokymosi motyvaciją lemia nepasitikėjimas savo jėgomis, kadangi nesuprasdami kaip atlikti užduotis, paaugliai visai jų neatlieka. Paaugliams susidaro įspūdis, kad kitiems mokytis sekasi geriau.

- Pagrindiniai kiekybinio tyrimo rezultatai atskleidė, kad veiksniai, lemiantys mokymosi motyvacijos kaitą, - asmeninės charakterio savybės, nuobodžios pamokos, prasti santykiai su mokytojais. Paauglių nuomone, mokytis nesiseka, kadangi pedagogai negeba gerai išaiškinti pamokos medžiagos, patys paaugliai negali sukaupti dėmesio ir ramiai išsėdėti pamokoje. Įtakos turi ir neobjektyvi pedagogų taikoma vertinimo sistema.

- Kokybinio tyrimo duomenimis paauglių mokymosi motyvacija silpnėja dėl prastų tarpusavio santykių tarp pedagogų ir mokinių, socialinio pobūdžio problemų šeimoje, netinkamai organizuojamų ir vedamų pamokų, didelio namų darbų krūvio. Asmeninės paauglių savybės, turinčios įtakos mokymosi motyvacijai silpnėti: valios stoka, tingėjimas, dėmesio problemos, uždarumas, tikslo neturėjimas, žema savivertė bei nepasitikėjimas savimi. Pagrindinės pedagogų savybės, lemiančios menką mokymosi motyvaciją: nelygiavertis bendravimas su mokiniais, išankstinis neigiamas nusistatymas prieš mokinius ar vieną iš jų, motyvacijos pedagogo darbui trūkumas ir kt.

3. Atskleista, kad tik nedidelė dalis paauglių savarankiškai kreipiasi pagalbos į mokyklos socialinį pedagogą. Bendrauja su specialistu dėl prasto pažangumo, drausmės problemų, norėdami pasitarti renginių organizavimo klausimais. Paauglių nuomone, socialinis pedagogas nieko negali pakeisti, kad pakeltų jų menką mokymosi motyvaciją. Skatindamas paauglius mokytis, specialistas domisi jų dalyvavimu pamokose, skirdamas papildomo laiko.

- Kokybinio tyrimo duomenimis individuali socialinio pedagogo veikla prasideda nuo pokalbių. Jie konsultuoja paauglius ir kitus pedagogus, klasės auklėtojus, tėvus, jiems aktualiais klausimais, atlieka savęs pažinimo testus, pasirašo su paaugliais trumpalaikius susitarimus iškilusiems sunkumams bei problemoms įveikti. Individualių darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos

paaugliais metodų ir formų pasirinkimą lemia asmeninės charakterio savybės, konkreti problema, dėl kurios paauglys kreipiasi pagalbos.

- Anketinėje apklausoje dalyvavę paaugliai siūlo pakitusią mokymosi motyvaciją kelti taikant naujus mokymosi metodus, būdus ir formas, atnaujinant mokymosi priemones, atsisakant dalies namų darbų, dėstant daugiau praktišku, gyvenime pritaikomų mokomųjų dalykų, užtikrintant mokomosios medžiagos įsisavinimą. Taip pat akcentuoja poreikį keisti pedagogus, kurie būtų jaunesni, draugiškesni, įdomūs, kaip asmenybės, patys besidomintys mokomuoju dalyku.

- Kokybiniame tyrime dalyvavę socialiniai pedagogai siūlo išorinius pokyčius. Jų nuomone, tikslinga keisti visą švietimo sistemą, atnaujinti dabartines ugdymosi programas. Aktualu keisti pasenusius mokymosi metodus, būdus ir darbo formas, taikyti daugiau šiuolaikinių technologijų. Itin svarbu plėtoti bendradarbiavimo santykius tarp pedagogų ir tėvų, ieškant efektyvių kelių jų įtraukimui į paauglių ugdymosi procesą. Pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliai akcentavo, jog norint kelti jų mokymosi motyvaciją, reikėtų mažinti namų darbų krūvį, organizuoti įdomias, įtraukiančias pamokas, naudoti daugiau šiuolaikinių technologijų ir kitų mokomųjų priemonių.

INDIVIDUALIOS SOCIALINIO PEDAGOGO VEIKLOS SU PAKITUSIOS MOKYMOSI MOTYVACIJOS PAAUGLIAIS MODELIAVIMO PROJEKTINĖ DALIS

1. Projekto aprašymas

1.1. Projekto anotacija (*trumpas projekto pristatymas nuo 1000 iki 2000 spaudos ženklų*)

Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiose programose (2008) nurodoma, jog mokykloje paaugliai praleidžia daug laiko ir joje yra plėtojamas žmogaus, kaip asmenybės, tapsmo procesas. Mokykla turi akivaizdžią įtaką vaiko emociniam, socialiniam bei kultūriniam vystymui(si). Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiose programose siekiama, kad paauglys taptų teigiamai save vertinanti, motyvuota, bendraujanti ir bendradarbiaujanti, aktyvi, kritiškai mąstanti, pasirengusi mokytis visą gyvenimą asmenybė.

Šiomis dienomis viena aktualiausių mokykloje vykdomų ugdymo proceso problemų yra pakitusi paauglių mokymosi motyvacija, kuri pasireiškia nenoru mokytis, blogu lankomumu, interesų siaurumu. Mokyklos nelankymas dažnai turi ilgalaikių pasekmių. Situacija kelia rūpestį tėvams, pedagogams, visuomenei. Lietuvoje kaip ir visame pasaulyje pakitusios mokymosi motyvacijos problema nėra nauja, bet pradėjus įgyvendinti privalomojo pagrindinio ugdymo iki tam tikro amžiaus politiką, ji tapo aktuali.

Norint sukurti tinkamą paauglių socialinę gerovę mokykloje sukurti socialinio pedagogo etatai mokyklose. Socialinis pedagogas - tai vaiko gerovės atstovas, gebantis dirbti ugdymo funkcijas atliekančiose įstaigose, vykdamas ankstyvosios prevencijos, pagalbos prevencijos ir reabilitacijos programas, teikiantis veiksmingą pagalbą probleminio elgesio ar kitų sunkumų turintiems mokiniams, todėl projektinės veiklos metu specialistas yra pajėgus teikti efektyvią pagalbą pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliams (Petrie, 2011, Kviešienė, 2003, Leliūgienė, 2002, Revenkienė, 2010).

1.2. Projekto tikslas

Sudaryti sąlygas paauglių mokymosi motyvacijos kaitai socioeducaciniame procese, taikant įvairius poveikio būdus.

1.3. Projekto uždaviniai

1. Skatinti paauglius domėtis mokymosi motyvacija ir jos reikšme ugdymosi procese bei kituose gyvenimo etapuose;
2. Plėtoti paauglių galimybes įsitraukti į projektinę veiklą, dalintis žiniomis, kurti naujas mokslo žinias;
3. Skatinti paauglių ir socialinių pedagogų glaudesnę bendradarbiavimą mokyklos aplinkoje bei už jos ribų;
4. Sudaryti galimybes socialiniams pedagogams dalintis savo gerąja patirtimi, kurti naujas pagalbos teikimo, profesinės veiklos kryptis projektų metu.

2. Projekto poreikio pagrindimas

2.1. Situacijos (problemos) analizė: atlikti tyrimai, kiti duomenys

R. Civinsko, V. Levickaitės, I. Tamutienės (2006), LR švietimo ir mokslo ministerijos parengtos „Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencija“ tyrimo ataskaitos (2007) duomenimis, paauglių nenoras mokytis ir jo įveikimas bendrojo lavinimo mokykloje yra sudėtinga socialinė, šiuolaikinio ugdymo problema, kuriai spręsti visame pasaulyje skiriamas didelis dėmesys. Kadangi mokymasis tampa vis sudėtingesnė, įvairių gebėjimų reikalaujančia veikla, pastebima, kad Lietuvoje nėra daug mokslinių tiriamųjų darbų, atskleidžiančių, kaip mokyklų socialiniai pedagogai dirba su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais.

Šio magistro darbo tyrimo rezultatai atskleidė, kad silpną mokymosi motyvaciją lemia paauglių nepasitikėjimas savo jėgomis, asmeninės charakterio savybės, nuobodžios pamokos, didelis namų darbų krūvis, prasti santykiai su mokytojais ir/ar klasės draugais, mokytojų taikomi dėstymo metodai, būdai ir formos, socialinio pobūdžio problemos šeimoje.

Atskleista, jog individuali socialinio pedagogo veikla apsiriboja pokalbiais. Specialistai konsultuoja paauglius ir kitus pedagogus, klasės auklėtojus, tėvus, jiems aktualiais klausimais, atlieka savęs pažinimo testus, pasirašo su paaugliais trumpalaikius susitarimus iškilusiems sunkumams bei problemoms įveikti, todėl aktualu rasti naujus būdus ir formas, kuriuos socialiniai pedagogai galėtų taikyti individualiai dirbdami su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais.

2.2.Nacionaliniai ir/ar tarptautiniai (ES) dokumentai, pagrindžiantys projekto reikalingumą

- 1.Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija (1995).
- 2.Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011). http://www.sac.smm.lt/images/file/e_biblioteka/Lietuvos%20Respublikos%20svietimo%20istatymas.pdf (žiūrėta 2015-04-18).
- 3.Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimas „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (2003).
- 4.Europos Bendrijų komisija. Mokymosi visą gyvenimą memorandumas (2001).
- 5.Lietuvos Respublikos seimo nutarimas 2012 m. gegužės 15 d. Nr. XI-2015. Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva2030“ patvirtinimo. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=425517&p_query=&p_tr2=2 (žiūrėta 2014-12-07).

3. Projekto tikslinės grupės

3.1.Projekto tikslinės grupės

Pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliai

Mokyklų socialiniai pedagogai

Iš viso (M) (V) Šiaulių, Radviliškio, Pakruojo bei Panevėžio miesto mokyklų paaugliai ir socialiniai pedagogai, dalyvavę magistro darbo tyrime

4. Projekto planas ir veiklos

Veikla	Įgyvendinimo laikas 2015-2016 m.m.
Socialinių pedagogų apskritojo stalo diskusija „Mokymosi motyvacijos kaitos galimybės. Mes – iniciatoriai ar stebėtojai?“	Rugsėjis
Paaugliams skirta viktorina „Mažas žingsnelis – didelės galimybės“	Spalis
Mini projektas „Draugas draugui“	Lapkritis
Mini projektas „Aš galiu“	Gruodis
Mini projektas „Mokymosi motyvacija – kas tai?“	Sausis
Karjeros konsultanto paskaita	Vasaris
Darbo biržos konsultanto paskaita	Kovas
Universiteto/ kolegijos lektoriaus paskaita	Balandis
Edukacinė išvyka į Tartu AHHA mokslo centrą	Gegužė

5. Planuojami rezultatai

5.1.Projekto poveikis tikslinėms grupėms

Tikimasi, kad socialiniai pedagogai atras naujų savo veiklos galimybių. Taip pat profesinėje veikloje pradės taikyti daugiau ir skirtingų pagalbos teikimo modelių, remdamiesi savo kolegų gerąja patirtimi, ar bendrai sukurtais naujais veiklos modeliais. Paaugliai, pasižymintys pakitusia mokymosi motyvacija, bus įtraukti į projektinę veiklą, kurios metu pagilins teorines ir praktines mokslo žinias, turės galimybių pabendrauti su motyvuotais bendramoksliais, kartu atlikti grupines užduotis, namų darbus. Paaugliai gilins žinias apie mokslo ir žinių svarbą profesiniame gyvenime, konsultuodamiesi su karjeros konsultanto, darbo biržos specialistais, universiteto ar kolegijos lektoriais. Moksliniais atradimais domėsis išvykoje į Tartu mokslo centrą.

5.2.Projekto metu planuojami sukurti inovaciniai produktai (metodai, programos, mokomoji medžiaga, publikacijos, etc.)

Socialinių pedagogų efektyvios pagalbos teikimo gairės 2015-2016 m.m. (projektas)

Lankstinukai paaugliams apie mokymosi motyvaciją. (mini projektų metu)

Padalomoji informacija paaugliams apie profesinį orientavimą. (paskaitų metu)

Publikacija mokyklų erdvėje bei internetiniuose portaluose apie mokymosi motyvaciją ir jos svarbą. (mini projektų metu)

5.3.Projekto tęstinumas

Pagal galimybes ir projekto rezultatus numatoma tęsti dar vienerius metus.

5.4.Numatomas poveikis

5.4.1. horizontaliu lygiu (politikai, teisės aktai, viešumas, etc.)

Tikimasi inicijuoti teisės aktų kaitą, kad būtų užtikrintas tinkamas institucinis ugdymas kiekvienam paaugliui bei teikiama kokybiška, efektyvi socialinio pedagogo pagalba mokykloje, būtų numatyta tėvų atsakomybė vaikų ugdymo(si) procese.

5.4.2. vertikaliu lygiu (praktiškai)

Naujų metodų, veiklos formų taikymas socialinio pedagogo veikloje. Gilesnės ir išsamesnės paauglių žinios apie mokymosi motyvacijos įtaką mokslo rezultatams, mokyklinių žinių svarbą ateityje bei profesinį orientavimą.

6. Numatomos išlaidos

Eilės nr.	Projekto išlaidos	2015 m.	2016 m.	Išlaidos iš viso
1.	Administracinės projekto išlaidos	10 eurų	5 eurai	15 eurų
2.	Apskritojo stalo diskusijai skirtos išlaidos	30 eurų	-	30 eurų
3.	Mini projektų administracinės išlaidos	30 eurai	15 eurų	45 eurai
4.	Viktorinos išlaidos	20 eurų	-	20 eurai
5.	Lektorių paskaitų išlaidos	-	30 eurų	30 eurų
6.	Edukacinės išvykos išlaidos	-	435 eurai	435 eurai
	Iš viso:	90 eurų	485 eurai	575 eurai

7. Finansavimo šaltiniai

Šaltinis	Suma
1. Paramos lėšos	25 eurai
2. Pareiškėjo ir partnerių lėšos	350 eurų
3. Nacionalinės lėšos (valstybės biudžeto, savivaldybės biudžeto lėšos)	150 eurų
4. Privačios lėšos	50 eurų
5. Kiti šaltiniai (įvardinti) (gali būti potencialūs finansavimo fondai)	-

Literatūra

1. Ames, C. A. Motivation: What Teachers Need to Know. http://web.uncg.edu/soe/bf_course669/docs_session_6/motivtion-whatteachersneedtoknow.pdf (žiūrėta 2014-07-13).
2. Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencija. Tyrimo ataskaita. (2007). http://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/436_1119a5cf3763a21c8222e6c5d9d25dce.pdf (žiūrėta 2014-08-01).
3. Balcetis, E., Dunning, D. (2006). See what you want to see: Motivational influences on visual perception. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(4), 612-625.
4. Barkauskaitė, M., Mišeikytė, K. (2006). Mokinių adaptacijos ypatumai kritinių ugdymo(si) etapų metu. *Pedagogika*, 84, 127-134.
5. Barkauskaitė, M., Rodzevičiūtė, E. (2004). Nenoro mokytis priežastys mokinių ir mokytojų požiūriu. *Pedagogika*, 73, 89-93.
6. Barkauskaitė, M., Motiejūnienė, E. (2004). Mokymosi motyvacijos problema ir jos sprendimo galimybės. *Pedagogika*, 70, 38-43.
7. Barkauskaitė, M. (2001). *Paaugliai: sociopedagoginė dinamika*. Monografija. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
8. Bendorienė, A. [et.al]. (Sud.) (2005). *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Alma littera.
9. Berns, R. M. (2009). *Vaiko socializacija. Šeima, mokykla, visuomenė*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
10. Boekaerts, M. (2002). Motivation to learn. <http://www.ibe.unesco.org/publications/EducationalPracticesSeriesPdf/prac10e.pdf> (žiūrėta 2015-01-12).
11. Carlton M. (2003). Motivating Learning in Young Children. http://www.nasponline.org/resources/home_school/earlychildmotiv_ho.aspx (žiūrėta 2014-05-28).
12. Center on Education Policy (2012). *Student Motivation – An Overlooked Piece of School Reform*. Washington.
13. Charles, C. M. (1999). *Pedagoginio tyrimo įvadas*. Vilnius: Alma littera.
14. Civinskas, R., Levickaitė, V., Tamutienė, I. (2006). *Vengiančių lankyti mokyklą vaikų problemas ir poreikiai*. Kaunas: Garnelis.
15. Čiužas, R. (2007). Mokytojo ir mokinio vaidmenų kaita edukacinės paradigmos virsmo sąlygomis. *Pedagogika*, 87, 64-69.
16. Dereškevičius, P., Rimkevičienė, V., Targamadžė, V. (2000). *Mokyklos nelankymo priežastys*. Vilnius: Žuvėdra.
17. Europos Bendrijų komisija. (2001). *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas*. Vilnius: Logotipas.
18. Green paper (2009). Promoting the learning mobility of young people. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0329:FIN:EN:PDF> (žiūrėta 2014-05-16).

19. Hämäläinen, J. (2003). The Concept of Social Pedagogy in the Field of Social Work. *Journal of Social Work*, 3(1), 69-80.
20. Indrašienė, V., Suboč, V. (2010). Mokinių mokymosi motyvacijos silpnėjimo veiksniai. *Socialinis darbas*, 9(1), 107-113.
21. Indrašienė, V. (2004). *Socialinio ugdymo technologijos: mokomoji knyga*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
22. Jensen, E. (1999). *Tobulas mokymas*. Vilnius: AB OVO.
23. Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
24. Juul, J. (2010). *Paaugliai: kai auklėjimas nebepadeda*. Ramiai per audringus laikus. Vilnius: Tyto alba.
25. Kardelis, K. (2005). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Edukologija ir kiti socialiniai mokslai. Šiauliai: Liucijus.
26. Karmaza, E., Grigutytė, N., Karmazė, E. (2007). *Smurtas mokykloje: prevencijas ir pagalba*. Metodinės rekomendacijos. Vilnius: ŠCA.
27. Kokybiškai dirbančių mokyklų vertinimo modelio sukūrimo studija. (2012). http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/2012_Projekto_Gera_mokykla_studija1.pdf (žiūrėta 2014-08-10).
28. Knowles, M. (2003). *The Adult Learner: A Neglected Species*. London: Gulf Publishing Company.
29. Kreikenbom, M. (2010). Motyvacijos vadovas. http://www.smk.lt/uploads/images/projektai/101025/moleya_LT_high.pdf (žiūrėta 2014-07-13).
30. Kvieskienė, G., Indrašienė, V. (2008). *Socialinio darbo ypatumai vaikų globos namuose*. Metodinė priemonė. Vilnius: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
31. Kvieskienė, G. (2005). *Pozityvioji socializacija*. Monografija. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
32. Kvieskienė, G. (2003). *Socializacija ir vaiko gerovė*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
33. Kvieskienė, G., Indrašienė, V., Targamadzė, V., Valeckienė, D., Merfeldaitė, O. ir kt. (2006). Pedagoginės psichologinės pagalbos mokykloje veiksmingumas (mokyklų psichologų, socialinių pedagogų, specialiųjų pedagogų, mokytojų padėjėjų funkcijos: mokyklose pagal pareigines instrukcijas ir realų darbo turinį): Tyrimo ataskaita. http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/ppp_mokykl_veiksmingumas.pdf (žiūrėta 2014-07-23).
34. Lahelma, E. (2002). School is for Meeting Friends: Secondary School as Lived and Remembered. *British Journal of Sociology of Education*, 23, 367-381.
35. Lehmann, I. (2009). *Motyvacija: kaip tėvai galėtų padėti savo vaikams*. Vilnius: Gimtasis žodis.

36. Leliūgienė, I. (2003). *Socialinė pedagogika*. Kaunas: Technologija.
37. Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerija. (1992). *Lietuvos Švietimo koncepcija*. Vilnius: Leidybos centras.
38. Lietuvos Respublikos seimo nutarimas 2012 m. gegužės 15 d. Nr. XI-2015. *Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva2030“ patvirtinimo*. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=425517&p_query=&p_tr2=2 (žiūrėta 2014-12-07).
39. Lietuvos Respublikos seimo nutarimas 2003 m. liepos 4 d. Nr. IX-1700. *Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatos*. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=215471&p_query=&p_tr2= (žiūrėta 2014-12-07).
40. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2011). *Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas*. http://www.sac.smm.lt/images/file/e_biblioteka/Lietuvos%20Respublikos%20svietimo%20istatymas.pdf (žiūrėta 2014-08-10).
41. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas. (2001). *Dėl socialinio pedagogo kvalifikacinių reikalavimų ir pareiginių instrukcijų patvirtinimo*. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=161532&p_query=&p_tr2= (žiūrėta 2014-07-28).
42. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas. (2004). *Dėl socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo*. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=404471&p_query=&p_tr2= (žiūrėta 2014-04-12).
43. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas. (2004). *Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata*. <http://www.upc.smm.lt/ekspertavimas/biblioteka/failai/samprata.pdf> (žiūrėta 2014-07-28).
44. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2008). *Socialinio pedagogo rengimo standartas*. Profesinio išsilavinimo lygis – penktasis. Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
45. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas. (2005). *Dėl vaikų sugrąžinimo į mokyklas gairių patvirtinimo*. <http://www.infolex.lt/lite/ta/51293> (žiūrėta 2014-08-10).
46. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas. (2008). *Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos*. http://portalas.emokykla.lt/bup/Puslapiai/pradinio_irpagrindinio_ugdymo_bendrosios_programos_isakymas_2.aspx (žiūrėta 2014-07-16).
47. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas. (2011). *Dėl socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo*. http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=404471&p_query=&p_tr2= (žiūrėta 2014-07-28).
48. Littlejohn A. (2001). Motivation. Where does it come from? Where does it go? *English Teaching Professional*, 19, 5-8.

49. McCaslin, M. (2006). Student Motivationl dynamics in an era of school reform. *The Elementary School Journal*, 106, 479-491.
50. Merkys, G. (1995). *Pedagoginio tyrimo metodologijos pradmenys*. Paskaitų konspektas. Šiauliai: Šiaulių pedagoginis institutas.
51. Misiukevičienė, O., Putauskienė, A. (2009). *Socialinio pedagogo darbo vadovas*. Praktinės metodinės rekomendacijos. Vilnius: Baltos lankos.
52. Myers, D. G. (2000). *Psichologija*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
53. Monkevičienė, O., Stankevičienė, K. (2008). *Pedagogo kompetencijos*. Mentorius rengimo vadovėlis. Dėstytojo knyga. Kaunas: Technologija.
54. Navaitis, G. (2001). *Psichologinė parama paaugliui*. Vilnius: Kronta.
55. Revenkienė, G. (2010). Socialinio pedagogo galimybės, teikiant pagalbą elgesio problemų turintiems paaugliams. Magistro darbas. http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:E.02~2010~D_20100709_101453-00229/DS.005.0.01.ETD (žiūrėta 2014-08-10).
56. Reece, I., Walker, St. (1997). *Teaching, training and learning. A practical Guide*. Great Britain: Business Education Publishers.
57. Ryan, R. M., Deci, E. L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54–67.
58. Robinson, K. (2006). The Role of Schools in Society: A Future Vision of Education. *Education Review*, 24(1), 17-22.
59. Rumšienė, J. (2012). Mokinių, turinčių kalbos sutrikimų, mokymosi motyvai. Magistro darbas. http://vddb.library.lt/fedora/get/LTeLABa0001:E.02~2012~D_20120913_09432051224/DS.005.0.01.ETD (žiūrėta 2014-08-12).
60. Rupkuvienė, S. (Sud.) (2008). *Empiriniai socioedukaciniai tyrimai*. Mokymosi motyvacijos ir vaikų globos namų ugdytinių problemos (straipsnių rinkinys). Vilnius: Ciklonas.
61. Rupšienė, L. (2000). *Nenoras mokytis – socialinis pedagoginis reiškiny*s. Monografija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
62. Paget, B., Eagle, G., Citarella, V. (2007). *Social Pedagogy and the Young People's Workforce: A Report for the Department for Education and Skills*. Sheffield: CPEA Ltd.
63. Petrie, P. (2011). *Communication Skills for Working with Children and Young People: introducing social pedagogy*. (3rd ed.) London: Jessica Kingsley Publishers.
64. Petrie, P., Boddy, J., Cameron, C., Heptinstall, E., McQuail, S., Simon, A., Wigfall, V. (2009). *Pedagogy – a holistic, personal approach to work with children and young people, across services*. Briefing Paper. London: Thomas Coram Research Unit.

65. Petrie, P., Chambers, H. (2009). *Richer lives: creative activities in the education and practice of Danish pedagogues: a preliminary study: report to Arts Council England*. Project Report. London: Thomas Coram Research Unit.
66. Petty, G. (2006). *Šiuolaikinis mokymas*. Praktikos vadovas. Vilnius: Tyto alba.
67. Pivorienė, R. V., Sturlienė, N. (2005). *Mūsų klasė: knyga klasės auklėtojais*. Vilnius: Tyto alba.
68. Saukienė, I. (2008). Tikroji mokyklos nelankančių vaikų statistika. <http://www.delfi.lt/news/daily/education/tikrojimokyklosnelankanciuvaikustatistika.d?id=16909008&rsslk=true++61k-> (žiūrėta 2014-08-10).
69. School Social Work Association of America. (2005). *SSWAA's organizational mission statement*. <http://www.sswaa.org/> (žiūrėta 2014-08-12).
70. Schunk D. H., Meece, R. J., Pintrich, P. R. (2002). Motivation in education: Theory, research and applications. *Pearson Education*, 7, 64–78.
71. Senge, P. (2008). *Besimokanti mokykla*. Vilnius: Versa.
72. Sharan, Sh., Tan, I. G. (2013). *Mokyklų darbo organizavimas, siekiant užtikrinti veiksmingą mokymąsi*. Vilnius: Magistras.
73. Shipp, J. (2011). How to Motivate Teenagers. Part 2. <http://www.vinsdad.com/2011/01/how-to-motivate-teenagers-part-2.html> (žiūrėta 2014-05-16).
74. Smith, M. (2012). Social Pedagogy from a Scottish Perspective. *International Journal of Social Pedagogy*, 1, 46-55.
75. Smith, M. (2009). Social work as social education: the possibilities of social pedagogy in Scotland. *European Journal of Social Education*, 16/17, 229-239.
76. Štuopytė, E. (2010). Socioedukacinė veikla: jos formos ir būdai siekiant socialinės aprėpties. *Socialiniai mokslai*, 2(68), 103-111.
77. Švietimo aprūpinimo centras. (2012). *Kas yra gera mokykla?* http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/2012%20SPA_Nr3_Kas%20yra%20gera%20mokykla.pdf (žiūrėta 2014-12-07).
78. Targamadžė, V. (2010). *12-14 metų mokinių mokymo(si) didaktinės problemos ir jų sprendimo galimybės*. Tyrimo ataskaita. http://www.alternatyvusisugdymas.lt/uploads/2009/12/10_09_03_AU_galimybiu_studija.pdf (žiūrėta 2014-07-28).
79. Targamadžė, V., Rakauskienė, V. (2007). V-XII klasių mokinių mokymosi motyvacijos edukacinių veiksnių modeliavimo eskizas. *Socialinis ugdymas*, 4(15), 51-66.
80. Telešienė, A. Kompiuterizuota kokybinių duomenų analizė su NVIVO ir TEXT ANALYSIS SUITE. http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_II_I_3_2_2.html (žiūrėta 2015-02-13).
81. Tumlovskaja, J., Nenartovičienė, R. (2013). Mokinių mokymosi motyvacija - ką ir kaip tobuliname? *Švietimo naujienos*, 10 (332), 9-13.

82. Vaiko teisių konvencija (1989). http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=19848&p_query=&p_tr2= (žiūrėta 2014-08-10).
83. Varneckienė, A. (2008). Mokymosi motyvai vyresniame mokykliniame amžiuje. Klaipėda. *Empiriniai socioeducaciniai tyrimai. Mokymosi motyvacijos ir vaikų globos namų ugdytinių problemos (straipsnių rinkinys)* (p.87-91).
84. Vosylienė, E. (2009). *Socioeducacinis darbas su vaiku*. Metodinė priemonė. Vilnius: Baltos lankos.
85. Wlodkowski R. J. (2010). Motivation for Learning: Parents Can Help. <http://www.cta.org/Parents-and-Community/Family-Involvement/Motivation-for-Learning.aspx> (žiūrėta 2015-01-12).
86. Žukauskienė, R. (2002). *Raidos psichologija*. Vilnius: Margi raštai.

THE FORMATION OF THE INDIVIDUAL ACTIVITIES OF SOCIAL PEDAGOGUES WORKING WITH TEENAGERS WHO LACK MOTIVATION IN LEARNING

The Master's Degree Thesis

Summary

In this master's thesis theoretical analysis of individual social pedagogue's activities working with changed learning motivation teenagers has been disclosed.

The aim has been formulated – to model the socio-educational impact patterns of individual social pedagogues' activity for changed motivation teenagers. 112 teenagers attending schools in Šiauliai, Radviliškis, Pakruojis and Panevėžys have been questioned in the quantitative research. Also 7 social pedagogues and 5 changed learning motivation teenagers, who work or attend different types of educational institutions.

Empirical part consists of a questionnaire and self-structured interview questions related to the ideas of the project „Good school” and aim of the master's thesis analysis and scopes. Questionnaire for teenagers consists of 25 questions that were aimed to reveal reasons for attending and skipping school; factors that influence learning motivation increase or decrease; possibilities of receiving help at school together with suggestions what to change in order to strengthen teenagers learning motivation. Also there were 19 interview questions for pedagogues prepared. What is more, 17 questions for changed learning motivation teenagers were formulated. These were meant to reveal reasons for facing difficulties at school, reasons for learning motivation increase and decrease, help methods, manners and forms, possibilities of individual help support. It was also preferable to receive respondents' offers on how to improve social pedagogue activities, what to change in education process and etc., in order for teenagers to get learning motivation back.

The most significant conclusions of empirical research are the following:

1. Weak learning motivation is related to lack of self-esteem. The main factors that influence change of learning motivation are – mood, boring lessons, relations with lecturers and their teaching manner. Learning is unsuccessful because pedagogues cannot explain theory of each class properly and teenagers themselves cannot concentrate and remain quiet through the lesson. It is also influenced by incorrect pedagogue's evaluating system.
2. Individual activity of the pedagogue starts from conversations. They consult teenagers and other pedagogues, together with head teachers and parents, with actual questions; perform self-knowing tests, sign temporal agreements with teenager in order to solve emerged difficulties and problems. Methods and forms of individual work with changed learning motivation teenagers are selected according to characteristic and specific problem that urges to apply for social pedagogue's help.
3. Respondents suggest to improve changed learning motivation by applying new teaching methods, manners and forms by renewing teaching methods, i.e., replacing home work with teaching of more practical, in daily life applied tutoring themes that would ensure its perception. According to social pedagogues, it is essential to change all education system, renew current teaching programs. It should be relevant to change old teaching methods, manners and forms and start evolving more contemporary technologies. It is crucial to pay attention to cooperation relationship between pedagogues and parent, in order to find the most efficient way of involving them in teenagers (self)-raising process.

Keywords: social pedagogue, individual work, changed learning motivation, activity modeling.

PRIEDAI

Mielas moksleivi,

Šiaulių universiteto Socialinės gerovės ir negalės studijų fakultetas, dalyvaudamas projekte „Gera mokykla“, vykdo kompleksinį tyrimą, įtraukdamas ir paauglius. Gauti atsakymai padės numatyti mokyklų veiklos tobulinimo kryptis. **Tavo nuomonė labai svarbi.** Anketa yra **ANONIMINĖ. Tinkančius atsakymus pažymėk X.**

Tu esi: Vaikinas;   **Tu gyveni:** Mieste;   **Tavo amžius:** .....
 Mergina;   Rajone;   **Kelintoje klasėje mokaisi?** .....

1. Ar noriai lankai mokyklą?
  - Taip;
  - Nelabai;
  - Ne;

2. Kokią mokyklą lankai?
  - Gimnaziją;
  - Progimnaziją;
  - Pagrindinę mokyklą;
  - Jaunimo mokyklą;
  - Profesinę mokyklą;

3. Mokykloje tau **patinka**, nes ...
  - Nori mokytis;
  - Sužinai naujų įdomių dalykų;
  - Susitinki su klasės draugais;
  - Patinka įdomiai vedamos pamokos;
  - Gera klasės auklėtoja;
  - Jauki, graži mokykla;
  - Kita (*įrašyki*) .....

4. Mokykloje tau **nepatinka**, nes ...
  - Nesiseka mokytis;
  - Nesutari su klasės draugais;
  - Tavęs niekas nemėgsta;
  - Nesutari su mokytojais;
  - Negali su niekuo normaliai bendrauti;
  - Kita (*įrašyki*) .....

5. Tu mokaisi, nes ...
  - Nori įgyti naujų žinių;
  - Skatina tėvai;
  - Skatina mokytojai;
  - Skatina draugai;
  - Kita (*įrašyki*) .....

6. Pažymėk, kokie tavo santykiai su:

	Geri	Patenkinami	Blogi
Klasės draugais	•	•	•
Klasės auklėtoja	•	•	•
Mokytojais	•	•	•
Mokyklos administracija	•	•	•
Šeimos nariais	•	•	•

7. Kokie mokytojai dalykai tau **patinka**? Kodėl? .....
8. Kokie mokytojai dalykai tau **nepatinka**? Kodėl? .....
9. Kada kyla nenoro mokytis problema ir kokia pagrindinė jos priežastis? .....
10. Kiek pastangų įdedi mokydama(-s)?
- Labai daug;
  - Mažai;
  - Visiškai neįdedu pastangų;
11. Kaip manai, **kodėl** tau nesiseka mokytis?

Nesukaupiu dėmesio/nepajėgiu ramiai išsėdėti pamokoje;	Mokytojai negeba gerai išaiškinti pamokos medžiagos;
Netinkamai elgiuosi pamokų metu;	Mokytojai neteisingai vertina;
Turiu skaitymo sunkumų;	Mokytojai netinkamai elgiasi;
Turiu rašymo sunkumų;	Bijau mokyklos;
Turiu skaičiavimo sunkumų;	Dažnai keičiu mokyklą;
Sunkiai suvokiu informaciją pamokų metu;	Neturiu sąlygų mokytis;
Neturiu pakankamai mokymosi gebėjimų;	Mokykloje nesijaučiu saugus;
Turiu sveikatos problemų;	Blogi santykiai šeimoje;
Pastoviai nesusidoruju su mokymosi apimtimi;	Patiriu patyčias;
Nepasitikiu savo jėgomis;	Patiriu psichologinį, fizinį, seksualinį smurtą;
Nematau mokymosi prasmės;	Nesutariu su pedagogais;
Turiu žalingų įpročių;	Nesutariu su bendraklasiais;
Tėvai neskatina mokytis;	Nesutariu su mokyklos administracija;
Nepatinka klasės draugai;	Nepatinka klasės aplinka;

12. Kas lemia tavo silpną mokymosi motyvaciją mokykloje?

- Mokymosi rezultatai vertinami neteisingai;
- Veikla mokykloje neturi įtakos gauti norimą darbą ateityje;
- Neatlieki namų darbų laiku;
- Jei nesi užtikrintas, kaip atlikti užduotį, visai jos nealieki;
- Mokymasis mokykloje šiuo metu tau visai nerūpi;
- Tau atrodo, kad kitiems mokytis sekasi geriau;
- Mokytis mokykloje tau per sunku;
- Būdamas mokykloje jautiesi kvailas;
- Būdamas su draugais turi įdomesnės veiklos nei mokykloje;
- Kita
(*įrašyk*).....

13. Pažymėk, kas turi įtakos tavo mokymosi motyvacijai?

Nuotaika	Per sunki mokymosi programa
Mokyklos mikroklimatas	Prastos sąlygos mokytis namuose
Klasės mikroklimatas	Nuobodžios pamokos
Santykiai su bendraamžiais	Neteisinga vertinimo sistema
Santykiai su šeimos nariais	Pamokos naujumas/įdomumas
Santykiai su mokytojais	Mokytojo dėstymo būdas
Asmeninės charakterio savybės	Per didelis mokymosi krūvis
Mokymosi sunkumai	Žinių patikrinimo baimė
Kita (<i>įrašyk</i>)	

14. Ko reikėtų, kad tavo mokymosi motyvacija būtų didesnė?
- Palengvinti mokymosi programą;
  - Kad mokytojai skirtų daugiau dėmesio;
  - Griežtesnių mokytojų ir aiškesnių jų reikalavimų;
  - Naujų mokymosi priemonių;
  - Mažiau namų darbų;
  - Kita
(*įrašyk*).....
15. Kai būna sunku mokytis ar nesiseka mokykloje, ar sulauki pagalbos?
- Taip;
  - Ne;
16. Į ką kreipiesi pagalbos, kai iškyla su mokymu(si) susijusių problemų? .....
17. Ar tenka bendrauti su mokyklos socialiniu pedagogu?
- Taip;
  - Ne;
18. Jei atsakei **TAIP**, kaip tau padeda socialinis pedagogas? .....
19. Kaip socialinis pedagogas **galėtų** tau padėti?
- Jis nieko negali pakeisti;
  - Galėtų, jei daugiau domėtusi ir mokytojai bei tėvai;
  - Organizuodamas projektinę veiklą;
  - Organizuodamas popamokinę veiklą;
  - Kita (*įrašyk*) .....
20. Pažymėk, kaip socialinis pedagogas tave skatina mokytis:
- Domisi tavo dalyvavimu pamokose;
  - Stengiasi sudominti mokomąją medžiagą;
  - Palengvina mokomąsias užduotis;
  - Skiria papildomų užduočių;
  - Pagiria ir apdovanoja už pasiekimus moksle;
  - Skiria daugiau dėmesio;
  - Kita (*įrašyk*) .....
21. Ką **TU** galėtum pakeisti, kad grįžtų noras mokytis? .....
22. Kas turėtų pasikeisti namuose, kad kiltų tavo mokymosi motyvacija? .....
23. Ką **galėtų** ar **turėtų** padaryti mokyklos socialinis pedagogas, kad vėl norėtum mokytis? .....
24. Ką reikėtų pakeisti mokykloje, kad norėtum joje mokytis? .....
25. Pabaik mintį: „**Norėčiau mokytis, jeigu...**“ .....

Dėkojame už atsakymus!

Anketą parengė Indrė Kulbienė

SOCIALINIŲ PEDAGOGŲ INTERVIU KLAUSIMAI

Interviu tikslas – modeliuoti individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais socioedukacinio poveikio būdus.

Interviu data:

Interviu atlieka: Indrė Kulbienė

1. Kokia jūsų lytis?
2. Kokia yra jūsų kvalifikacinė kategorija?
3. Koks yra jūsų darbo stažas?
4. Kokia yra jūsų darbo vieta?
5. Dėl kokių priežasčių mokiniui sunkiai sekasi mokytis?
6. Su kokiomis ugdymo(si) proceso problemomis dažniausiai susiduria paaugliai?
7. Kaip Jums atrodo, kas **kelia** mokinių mokymosi motyvaciją? Kodėl?
8. Dėl kokių priežasčių **silpnėja** paauglių mokymosi motyvacija? Kodėl?
9. Kokios paauglio asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijos silpnėjimui?
10. Kokios pedagogo savybės lemia mokymosi motyvacijos silpnėjimą?
11. Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių paaugliai į Jus kreipiasi pagalbos savarankiškai?
12. Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių Jūsų pagalbos prašo klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija?
13. Kokius būdus, metodus, darbo formas dažniausiai taikote dirbdami su pakitusios (silpnos) mokymosi motyvacijos paaugliais?
14. Kaip dažnai bei kokius **individualius** darbo metodus taikote?
15. Kokie veiksniai lemia individualaus darbo metodų pasirinkimą su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?
16. Trumpai apibūdinkite, kaip vyksta Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais planavimas.
17. Kokios yra Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais **sėkmės** priežastys?
18. Kokios yra Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais **nesėkmės** priežastys?
19. Kaip siūlytumėte spręsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

PAAUGLIŲ INTERVIU KLAUSIMAI

Interviu tikslas – modeliuoti individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais socioedukacinio poveikio būdus.

Interviu data:

Interviu atlieka: Indrė Kulbienė

1. Kokia jūsų lytis?
2. Koks jūsų amžius?
3. Kelintoje klasėje mokaisi?
4. Kokioje mokykloje mokaisi?
5. Kaip manai, dėl kokių priežasčių tau sunkiai sekasi mokytis?
6. Kas lemia, kad **silpnėja** tavo mokymosi motyvacija? Kodėl?
7. Kokie ugdymo programos aspektai dažniausiai trukdo mokytis?
8. Kokios tavo asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijos silpnėjimui?
9. Kokios pedagogo savybės lemia tavo mokymosi motyvacijos silpnėjimą?
10. Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių kreipiesi pagalbos į mokyklos socialinį pedagogą savarankiškai?
11. Kaip manai, dėl kokių priežasčių klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija prašo socialinio pedagogo pagalbos tau?
12. Kokius būdus, metodus dažniausiai taiko socialinis pedagogas, padėdamas įveikti iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?
13. Kokiais veiksmais socialinis pedagogas tau padeda įveikti iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?
14. Kokios, tavo nuomone, **nesėkmės** priežastys įveikiant tau iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?
15. Kokios yra **sėkmės** priežastys?
16. Kas **kelia** tavo mokymosi motyvaciją? Kodėl?
17. Kaip siūlytum spręsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

SOCIALINIŲ PEDAGOGŲ INTERVIU NR. 1

Interviu data: 2014-02-05.

Lytis: Moteris

Tyrėjas: Laba diena. Esu Indrė Kulbienė. Rašau magistro darbą tema: „Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“. Tyrimo metodu pasirinkau interviu. Pradėkime.

Tyrėjas: Kokia yra Jūsų kvalifikacinė kategorija?

Socialinis pedagogas: Mano kvalifikacinė kategorija yra socialinis pedagogas.

Tyrėjas: Jūsų darbo stažas?

Socialinis pedagogas: 2 metai.

Tyrėjas: Darbo vieta?

Socialinis pedagogas: Dirbu gimnazijoje.

Tyrėjas: Dėl kokių priežasčių mokiniui sunkiai sekasi mokytis?

Socialinis pedagogas: Jeigu, pavyzdžiui, visą laiką patiria nesėkmę tam tikram dalyke, pavyzdžiui, lietuvių kalboje. Gauna dvejetus, visai net nebesinori stengtis dėl geresnio pažymio. Galvoja, kad bus blogai. Patys tėvai nesidomi mokiniu. Taip pat daug kas priklauso nuo mokinio nesusikaupimo pamokų metu. Kalbant apie pedagogus – tai, tiesiog, statiškas požiūris į mokinį.

Tyrėjas: Su kokiomis ugdymosi proceso problemomis dažniausiai susiduria paaugliai?

Socialinis pedagogas: Kai aš su jais kalbuosi, jie visą laiką man sako, kad yra nuobodžios pamokos arba nesudomina mokytojai.

Tyrėjas: Kaip Jums atrodo, kas kelia mokinių mokymosi motyvaciją? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Tai, turbūt, pagrindinė esmė ir yra patirta mokinio sėkmė. Jeigu jis patiria sėkmę, vadinasi ir toliau bando mokytis geriau.

Tyrėjas: Dėl kokių priežasčių silpnėja paauglių mokymosi motyvacija? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Viena iš priežasčių galėtų būti, kad nesutaria tam su tikru mokytoju. Turi neigiamą požiūrį į mokyklą. Galvoja, kas man iš tos mokyklos? Aš išvažiuosiu dirbti į Angliją. Pavyzdžiui, gali ir tėvai, ir aplinkiniai taip pat sudaryti neigiamą požiūrį apie mokyklą. Taip pat jeigu mokiniui yra neįdomu, jeigu yra, tarkim, šeimos problemų

Tyrėjas: Kokios paauglio asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijos silpnėjimui?

Socialinis pedagogas: Galbūt viena iš pagrindinių būtų valios stoka, tingėjimas.

Tyrėjas: Kokios pedagogo savybės lemia mokymosi motyvacijos silpnėjimą?

Socialinis pedagogas: Į mokinį žiūrėjimas iš aukšto. Tai yra nelygiaverčiai bendraujant, nelankstumas. Statiškai žiūri į patį mokslą, į patį mokinį.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių paaugliai į Jus kreipiasi pagalbos savarankiškai?

Socialinis pedagogas: Nedažnai. Tarkim kalbant apie mokymąsi, nesiseka kažkokioj pamokoj, tai kažkur apie kartą į mėnesį. Turiu aš pati daug ką išklausti, kartais nereikšmingų dalykų, nesusijusių su mokslu: tai santyčiai su draugais, tėvais, mokytojais.

Tyrėjas: Tai sakykim dėl tokių priežasčių į Jus ir kreipiasi?

Socialinis pedagogas: Taip, tarkim nesutaria su klasės draugais, nesutaria su mokytojais, dėl socialinės paramos ir panašiai.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių Jūsų pagalbos prašo klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija?

Socialinis pedagogas: Iš tikrųjų, pagalbos mokyklos mokytojai prašo dažnai. Administracija taip pat dažnai. O kreipiasi, kas yra susiję su mokymu, su lankomumu, dėl nesutarimų su klasės draugais. Tėvai kreipiasi rečiau. Dažniau kreipiasi klasės auklėtoja, tačiau, jei kreipiasi, tai dėl nesutarimų su mokiniais, dėl patyčių, dėl socialinės paramos. Aišku dėl mokymosi motyvacijos stokos ir panašiai.

Tyrėjas: Kokius būdus, metodus, darbo formas dažniausiai taikote dirbdami su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Atliekame, tarkim, su mokiniu savęs pažinimo testus, pomėgių testus. Tuos testus analizuojame. Jeigu kalbame individualiai, pokalbio metu bandau išsiklausti, ką planuoja veikti ateityje, ir kaip tie mokslai bus susiję su jo ateitimi. Kaip tai yra svarbu. Kad reikės įstoti mokyti ir pažymys daug ką lemia.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir kokius individualius darbo metodus taikote?

Socialinis pedagogas: Tai dažniausiai būna kalbėjimas. Įvairių testų darymas. Jeigu konsultuojam, išsikeliam problemą ir analizuojam, kaip tą problemą galima išspręsti. Įvairių alternatyvų ieškojimas.

Tyrėjas: Kokie veiksniai lemia individualaus darbo metodų pasirinkimą su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Daug kas priklauso, manau, nuo pačio mokinio. Jo savybių. Ar pats mokinys noriai prašo pagalbos. Jei matom, kad yra užsidaręs. Galbūt, jam reikia psichologinės pagalbos. Priklausomai nuo mokinio, ieškom priėjimo prie jo.

Tyrėjas: Trumpai apibūdinkite, kaip vyksta Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais planavimas.

Socialinis pedagogas: Tai jeigu aš sužinau kažką apie mokinį, ką man reikia išspręsti, tam tikrą problemą. Tai visų pirma, susitinku su pačiu mokiniu, pasikalbu, pasakau jam dėl ko jis čia yra. Galbūt, jis pats numano, dėl ko yra atėjęs. Taip pat numatom, ką žadam daryti, kad išspręstume tam tikrą problemą. Nusimatom, kokių veiksmų bus imamasi. Jeigu jis neįvykdo susitarimų, kokių mes

esam susitarę, gali būti tėvų iškvietimas, ar pranešimas tėvams, ar apsilankymas pas psichologą, nes mokykloje toki turime. Apribojimas telefono, jeigu ten yra kas su telefonu susiję.

Tyrėjas: Kokios yra Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais sėkmės priežastys?

Socialinis pedagogas: Galbūt, lankstumas. Neturiu susidariusių išankstinių nuostatų apie mokinį. Bandau išklaudyti mokinį, jo poziciją, o jo neteisti.

Tyrėjas: Kokios yra Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais nesėkmės priežastys?

Socialinis pedagogas: Net nežinau. Būna kartais situacijų, nežinai ką daryti. Yra kompleksinės problemos: tai, tarkim, jeigu yra mokymosi nesėkmė, tai dėl tos problemos ten yra kalta ir šeima, ir draugai ir visa. Kartais nežinome, ką daryti, ir ką kreiptis. Gal kartais patiklumas ir negebėjimas užtikrintai motyvuoti mokinį.

Tyrėjas: Kaip siūlytumėte spręsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

Socialinis pedagogas: Na, iš tikrųjų, tai yra topinis klausimas, bet, galbūt, reikėtų keisti visą švietimo sistemą. Tėvai turėtų daugiau įsitraukti į ugdymo procesą

Tyrėjas: Dėkoju Jums labai.

SOCIALINIŲ PEDAGOGŲ INTERVIU NR. 2

Interviu data: 2014-02-12.

Lytis: Moteris

Tyrėjas: Laba diena. Esu Indrė Kulbienė. Rašau magistro darbą tema: „Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“. Tyrimo metodu pasirinkau interviu. Pradėkime.

Tyrėjas: Kokia yra Jūsų kvalifikacinė kategorija?

Socialinis pedagogas: Socialinis pedagogas.

Tyrėjas: Jūsų darbo stažas?

Socialinis pedagogas: 2 metai.

Tyrėjas: Jūsų darbo vieta?

Socialinis pedagogas: Pagrindinė mokykla.

Tyrėjas: Dėl kokių priežasčių mokiniui sunkiai sekasi mokytis?

Socialinis pedagogas: Mokiniui sunkiai sekasi mokytis - įvairios tos priežastys. Aš galvoju taip, nes vis dėl to gali trukdyti motyvacijos trūkumas, ar, traukim, tėvų požiūris į mokslą. Tarkim, situacija yra tokia, kad šeimoje yra sunki situacija, ir ten yra rizikos šeima, tačiau mokinys, matydamas tokį pavyzdį, to nenori ir stengiasi mokytis. Taigi čia vėl yra niuansai, bet, manyčiau, kad tai lemia ir patys tėvai, ir mokinio motyvacija. Kaip pats pedagogas prieina prie mokinio ir teikia informaciją vaikui. Kaip jis yra priimamas mokykloje. Be abejo, ar jis ateina, kaip problema į klasę, ar kaip lygus su visais. Tai labai daug ką lemia.

Tyrėjas: Su kokiomis ugdymosi proceso problemomis dažniausiai susiduria paaugliai?

Socialinis pedagogas: Aš manau, kad su medžiagos taikymu, ir kad mokytojai, iš tikrųjų, informaciją pateikia šių dienų mokiniui, ne jam priimtinu būdu. Tai apsunkina jo įsisavinimą ir, manyčiau, kad šitos priežastys yra svarbios ir aktualiausias.

Tyrėjas: Kaip Jums atrodo, kas kelia mokinių motyvaciją? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Tiesiog pačio mokinio, pati motyvacija. Tai yra, kaip paskatinti norą mokytis, uždegti mokinį. Manau, kad pats pedagogas turi, visų pirma, domėtis savo dalyku ir degti tuo. Kad aš, va moku matematiką, moku istoriją ir čia yra viskas faina. Pačio mokinio patiriama sėkmė, kad aš gavau 10 ir aš galiu, vis dėl to, įveikti.

Tyrėjas: Dėl kokių priežasčių silpnėja mokymosi motyvacija? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Viskas labai surišta: mokinių ir mokytojų santykiai - tai labai svarbu, kaip mokytojas vertina mokinį, nes yra įvairiausių situacijų, įvairiausių pedagogų. Kaip žiūri į patį mokinį. Imkime pavyzdį, mokytojas, kuris turi labai daug žinių, bet jis, kaip pasakyti, buvo užsidegęs tuo laikotarpiu, tarkim, tarybiniais laikais, ir dabar, lyginant, labai skiriasi mokytojų požiūriai. Jis, atsisėdęs statiškai informaciją pateikia, ir, tarsi, su tokia mintim yra mokoma, kad pats

jis turi susirašyti ir viskas. Kaip tu tą medžiagą pateiksi – nesvarbu. Svarbu pateikti ir tegu jis žinosi. Kitas dalykas yra šių dienų mokytojų informacijos pateikimas. Kada yra įtraukiami įvairiausi metodai, kada mokinys gali praktiškai pajusti tuos dalykus, kuriuos jis mokosi. Ir taip paskatinti motyvaciją. Pačio mokinio aplinka, iš tikrųjų, kurioje auga, ir kokius bendraamžius jis turi. Nes vėl gi, jeigu tu... Šiandien vyrauja labai daug „chebrų“ ir kabutėse sakant, jeigu ta „chebra“, kurioje tu esi, mokslas - tai čia yra lieva. Aišku pačių tėvų požiūris. Jeigu nekreipia, tiesiog, mokinys nejaučia motyvacijos iš tėvų. Vis dėl to tada reikia stengtis. Kad vis dėl to stengiuosi dėl savęs, o ne dėl kitų. Tokio suvokimo, kam tu eini į mokyklą, to aiškaus numatymo jeigu nėra, tai vėl gi, jo motyvacija silpnėja.

Tyrėjas: Kokios paauglio asmeninės savybės lemia mokymosi motyvacijos silpnėjimą?

Socialinis pedagogas: Manau, kiekvienas mokinys yra individualybė. Ir kiekviena savybė yra jo skirtinga, tai gali būti labai daug niuansų. Tarkime, mokinio nesugebėjimas sukaupti dėmesio, nesugebėjimas tam tikrų dalykų įsisavinti. Tos pačios vidinės jėgos siekti tikslo nėra. Ta valia gal yra per silpna tą visą informaciją įsisavinti.

Tyrėjas: Kokios pedagogo savybės lemia mokymosi motyvacijos silpnėjimą?

Socialinis pedagogas: Pedagogo savybės: sutingėjimas. Gal taip būtų galima įvardinti. Pedagogas, tiesiog, ateina į klasę dirbti su mokiniais. Nebeturi tos ugnelės arba niekada jos neturėjo. Tas stabdo visą tą motyvacijos procesą. Tampa statiškas ir, manau, kad pats nedegimas to noro...

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių paaugliai į Jus kreipiasi pagalbos savarankiškai?

Socialinis pedagogas: Iš tikrųjų, kaip dažnai čia įvairiai būna. Būna, kad, tiesiog, į mėnesį kartą ateina pasiguosti, pasipasakoti, kaip sekasi. Dažniausia problema tai, kad ateina mokiniai ir klausia prieš egzaminus, ką daryti. Kai pasimetęs žmogus tokiais atvejais dar dėl mokytojų nesutarimų, ateina pats mokinys ir sako, nu va tas mokytojas, aš nežinau sutarti,. Atrodo sako, vat neisiu aš į pamokas. Tada kalbiesi, analizuoji visą situaciją. Stengiesi padėti tam mokiniui atrast kelią. Taip pat kalbiesi su pačiu pedagogu, nes vis dėl to tai yra ženklas, kad kažkas yra negerai. Ir pats ugdymosi procesas nukentės tokiais klausimais.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių Jūsų pagalbos prašo klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija?

Socialinis pedagogas: Priklauso nuo tikslinės grupės, kuri ateina pas mane. Tarkim, mokyklos bendruomenė. Tai mūsų bendravimas ir kontaktavimas yra nuolatinis. Visada ateina su kažkokiomis problemomis, su kažkokiais klausimais, su patarimo ieškojimu. Nenutrūkstamas procesas. Su tėvais, tai priklauso nuo situacijos. Mokinio yra tėvų, kurie dažnai kontaktuoja ir klausia, kaip sekasi. Kalbamės, kur vaiko atžvilgiu yra problema, ir nori ją išsiaiškinti. Tada yra labai stiprus kontaktavimas. Bet jeigu nėra motyvacijos, yra tokia situacija, kad vaikas kažką atliko netinkamo mokyklos teritorijoje, tada to mokinio tėvai nėra itin motyvuoti domėtis. Jau yra sunkiau spęsti

problemas. Retesnis toks bendravimas yra su tėvais jie patys atitolina tą ryšį. Kaip besistengtum, kaip beieškotum to kelio, jeigu kažkuris iš tėvų nenorės prieiti prie tavęs, tai ir nepadėsi.

Tyrėjas: Kokius būdus, metodus, darbo formas dažniausiai taikote dirbdami su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Šiuo atžvilgiu galėčiau pasakyti savo mokykloje taikome tokį dalyką: su mokiniu dirbame individualiai. Su kiekvienu, tiesiog, kalbame apie esamą situaciją, apie tai, kokia yra prasmė, ir kam to reikia. Lygiai taip yra dirbama ir grupelėmis, kada yra vedamos diskusijos. Taikomi tam tikri metodai, kaip paskatinti tą motyvaciją ir kaip pajauti, štai šito ir reikia. Na panašiai, kad pajustų, išbandytų realią situaciją. Taip bandom įgyvendinti šitą dalyką.

Tyrėjas: Kaip dažnai bei kokius individualius darbo metodus taikote?

Socialinis pedagogas: Dažniausiai tai konsultacijos, informavimas. Tokios funkcijos yra. Iš tikrųjų tai vyksta praktiškai kiekvieną dieną, ir kiekvieną pertrauką.

Tyrėjas: Kokie veiksniai lemia individualaus darbo metodų pasirinkimą su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Tai lemia gebėjimas, kaip prieiti prie mokinio. Kiekvienas mokinys yra individualus ir turi atrasti tą būdą, kad jis išsileistų į savo pasaulį. Išleistų priimti tą pagalbą. Tai kiekvienas dalykas atsižvelgia į patį mokinį: su juo kalbiesi, bendrauji ir pradedi pažinti jį, jo poreikius, jo norus. Per tai stengiesi prieiti prie jo, laviruoji, kad to mokinio poreikiai būtų išpildyti ir pasiekti jo tikslai.

Tyrėjas: Trumpai apibūdinkite, kaip vyksta Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais planavimas.

Socialinis pedagogas: Planavimas vyksta. Pirmas susitikimas, išanalizuojama situacija, kokia yra ir tada dėliojamas planas, kaip toliau būtų galima dirbti.

Tyrėjas: Kokios yra Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais sėkmės priežastys?

Socialinis pedagogas: Aš manau, kad tai yra ta sėkmė, lemia tada, kada pats mokinys priima pagalbą. Kada jis pats suvokia tą situaciją, tai, aš manau, kad čia yra sėkmė.

Tyrėjas: Kokios yra Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais nesėkmės priežastys?

Socialinis pedagogas: Tai aš manau, kad neatradimas. Negali prieiti prie mokinio ir jam padėti, išaiškinti, kas yra ne taip. Ką galima keisti. Na, tiesiog, iš mano pusės, nesugebėjimas prieiti prie mokinio, nesugebėjimas atrasti kelio iki jo.

Tyrėjas: Kaip siūlytumėte spręsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

Socialinis pedagogas: Aš manau, kad mūsų švietimo sistemos kaita būtų vienintelis sprendimas.

Tyrėjas: Dėkoju Jums už interviu.

SOCIALINIŲ PEDAGOGŲ INTERVIU NR. 3

Interviu data: 2014-02-19.

Lytis: Moteris

Tyrėjas: Laba diena. Esu Indrė Kulbienė. Rašau magistro darbą tema: „Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“. Tyrimo metodu pasirinkau interviu. Pradėkime.

Tyrėjas: Kokia yra Jūsų kvalifikacinė kategorija?

Socialinis pedagogas: Socialinis pedagogas.

Tyrėjas: Jūsų darbo stažas?

Socialinis pedagogas: Du metai.

Tyrėjas: Jūsų darbo vieta?

Socialinis pedagogas: Jaunimo mokykla.

Tyrėjas: Dėl kokių priežasčių mokiniui sunkiai sekasi mokytis?

Socialinis pedagogas: Manau, kad nesusikaupimas pamokos metu. Sunkiai suvokia informaciją pamokų metu ir neturi motyvacijos mokytis.

Tyrėjas: Su kokiomis ugdymosi proceso problemomis dažniausiai susiduria paaugliai?

Socialinis pedagogas: Mokytojai nesugeba gerai išaiškinti neįdomios pamokos medžiagos taip, kad vaikai aiškiai suprastų ir įsisąmonintų informaciją.

Tyrėjas: Kaip Jums atrodo, kas kelia mokinių mokymosi motyvaciją? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Mokinių mokymosi motyvaciją kelia mokytojų, tėvų, klasės draugų geras įvertinimas, pagyrimas, paskatinimas. Mokytojas, parašęs gerą įvertinimą, pagyrimą, vaiką paskatina mokytis, ir siekti toliau gerų rezultatų. Grįžus namo mokinį pagiria tėvai už gerus pasiekimus. Tėvai visada džiaugiasi už savo vaiką. Na, o klasės draugai turi polinkį rungtyniauti ir konkuruoti dėl geresnio įvertinimo, paskatinimo ar dėmesio.

Tyrėjas: Dėl kokių priežasčių silpnėja paauglių mokymosi motyvacija? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Neteisingas mokytojų įvertinimas lemia paauglių dėmesio nesutelkimą į savo mokomą dalyką. Atsiranda blogi santykiai su mokytojais. Taip pat didelę įtaką iš mokytojų ir tėvų - negaunami paskatinimai mokytis, suaugusiųjų abejingumas, dėmesio stoka vaiko atžvilgiu. Manau, tai būtų pagrindinės priežastys, kodėl silpnėja paauglių mokymosi motyvacija.

Tyrėjas: Kokios paauglio asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijos silpnėjimui?

Socialinis pedagogas: Neryžtingumas, nenoras siekti savo tikslo. Dažnos įvairios mokslo nesėkmės, įtampos jautimas, kantrybės stoka.

Tyrėjas: Kokios pedagogo savybės lemia mokymosi motyvacijos silpnėjimą?

Socialinis pedagogas: Nusistatymas prieš vieną ar kitą paauglį. Pamokas dėsto tik tiek, kad išdėstytų. Na, neatlieka savo pareigų. Nėra to malonaus bendravimo su paaugliais.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių paaugliai į Jus kreipiasi pagalbos savarankiškai?

Socialinis pedagogas: Paaugliai pagalbos kreipiasi labai retai. Gal kartą per mėnesį. Bet ir tai kreipiasi tik tie mokiniai, kuriems sunkiau sekasi mokytis.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių Jūsų pagalbos prašo klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija?

Socialinis pedagogas: Beveik kiekvieną dieną prašo tai viena ar kita mokytoja pagalbos. Nesusitvarko su paaugliais pamokų metu. Auklėtojai retai, kai reikia informacijos daugiau sužinoti apie savo auklėtinį, kaip jam sekasi mokytis ar netrukdo pamokų metu. Tėvai labai retai kreipiasi į mane pagalbos. Daugiau aš į juos kreipiuosi.

Tyrėjas: Kokius būdus, metodus, darbo formas dažniausiai taikote dirbdami su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Dažniausiai tai būna individualus darbas su paaugliu. Sprendžiame įvairiausias problemas. Dažniausias metodas būna kalbėjimasis.

Tyrėjas: Kaip dažnai bei kokius individualius darbo metodus taikote?

Socialinis pedagogas: Na kaip čia pasakius. Kiekvienam paaugliui skirtingai. Su vienais daugiau tenka dirbti, su kitais mažiau. O metodai dažniausiai būna konsultacijos.

Tyrėjas: Kokie veiksniai lemia individualaus darbo metodų pasirinkimą su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Manau, būtų pačio paauglio požiūris į socialinį pedagogą. Ar jis nori priimti jo pagalbą. Tiek iš manęs, tiek iš kitų pedagogų.

Tyrėjas: Trumpai apibūdinkite, kaip vyksta Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais planavimas?

Socialinis pedagogas: Pirmiausia pasikviečiu paauglį konsultacijai. Aptariame, kokia problema iškilo, o tada jau vėliau planuojame, kaip tą problemą išspręsimė.

Tyrėjas: Kokios yra Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais sėkmės priežastys?

Socialinis pedagogas: Jei paauglys priima mano pagalbą, mes kartu sprendžiame iškilusią problemą.

Tyrėjas: Kokios tada būtų nesėkmės priežastys?

Socialinis pedagogas: Manau, laiko stoka paauglio problemoms spęsti.

Tyrėjas: Kaip siūlytumetę spręsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

Socialinis pedagogas: Siūlyčiau daugiau pedagogams bendrauti su paauglių tėvais. Taip pat daugiau pastangų turėtų įdėti ne tik pedagogai, dirbantys su paaugliais, bet ir jų tėvai.

Tyrėjas: Dėkoju Jums už interviu.

SOCIALINIŲ PEDAGOGŲ INTERVIU NR. 4

Interviu data: 2014-02-26.

Lytis: Moteris

Tyrėjas: Laba diena. Esu Indrė Kulbienė. Rašau magistro darbą tema: „Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“. Tyrimo metodu pasirinkau interviu. Pradėkime.

Tyrėjas: Kokia yra Jūsų kvalifikacinė kategorija?

Socialinis pedagogas: Vyresnysis socialinis pedagogas.

Tyrėjas: Jūsų darbo stažas?

Socialinis pedagogas: Socialinio pedagogo 10 metų, o bendro pedagoginio - 23 metai.

Tyrėjas: Jūsų darbo vieta?

Socialinis pedagogas: Radviliškio Vaižganto progimnazija.

Tyrėjas: Dėl kokių priežasčių mokiniui sunkiai sekasi mokytis?

Socialinis pedagogas: Aš manyčiau, dėl įvairiausių. Dėl socialinių priežasčių, psichologinių priežasčių. Tėvų nesirūpinimas. Daugiausia priežasčių, tai tos, kurios ateina iš šeimos, namų.

Tyrėjas: Su kokiomis ugdymosi proceso problemomis dažniausiai susiduria paaugliai?

Socialinis pedagogas: Vaikai nemoka mokytis. Jaučiasi neįvertinti mokykloje, neįvertinti mokytojų. Vaikams dažnai būna per sunku mokytis, kad per dideli mokymosi krūviai. Nespėja, nedrįsta mokytojo klausti. Neateina į konsultacines valandas, tiesiog, problema sunki. Aišku ir būna mokytojų kompetencijos stoka, vaiko emocinės problemos, santykių šeimoje įvairiausių.

Tyrėjas: Kaip Jums atrodo, kas kelia mokinių mokymosi motyvaciją? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Geras klasės mikroklimatas, geri santykiai su auklėtoju, mokytoju, klasės draugais ir geros gyvenimo sąlygos namuose.

Tyrėjas: Dėl kokių priežasčių silpnėja paauglių mokymosi motyvacija? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Dėl išvardintų prieš tai. Ir nesutarimai su klasės draugais, bendri nesutarimai su mokytojais, mokytojų autoriteto neturėjimas. Mokytojas vaikus įžeidinėja. Įvairiausių, gyvenimo sąlygos namuose: nepritekliai, palikti vaikai, kurių tėvai išvyksta į užsienį. Gyvenimas su seneliais.

Tyrėjas: Kokios paauglio asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijos silpnėjimui?

Socialinis pedagogas: Uždarumas. Vaikas, turintis psichologinių problemų. Dažnai bendraamžių nepriėmimas į savo ratą, patyčios, įvairios socialinės problemos, nepritekliai, sunki materialinė padėtis šeimoje.

Tyrėjas: Kokios pedagogo savybės lemia mokymosi motyvacijos silpnėjimą?

Socialinis pedagogas: Pedagogo, pirmiausia, kompetencijos stoka. Po to, nepagarba mokiniui. nesupratimas jauno žmogaus. Mokytojų amžius ne visada, bet kartais įtakoja. Vyresnio amžiaus mokytojai dažnai nelabai ko benori patys, tai ir vaikai nenori nieko.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių paaugliai į Jus kreipiasi pagalbos savarankiškai?

Socialinis pedagogas: Dažniausiai pas mane kreipiasi ne dėl mokymosi motyvacijos. Šiaip, turbūt, dėl patyčių, dėl elgesio su bendraklasiais.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių Jūsų pagalbos prašo klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija?

Socialinis pedagogas: Auklėtojai dažniausiai dėl lankomumo, dėl mokyklos nelankymo be priežasties. Mokytojai dėl netinkamo elgesio pamokų metu. Administracija dėl visų anksčiau išvardytų problemų.

Tyrėjas: O tėvai kreipiasi pagalbos?

Socialinis pedagogas: Rečiau. Tėvai kreipiasi, jeigu vaikai išreiškia bendravimo problemas. Kreipiasi dėl patyčių. Dėl mokymosi motyvacijos beveik ne. Aš į juos kreipiuosi.

Tyrėjas: Kokius būdus, metodus, darbo formas dažniausiai taikote, dirbdami su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Dažniausiai individualūs pokalbiai.

Tyrėjas: Kap dažnai, bei kokius individualius darbo metodus taikote?

Socialinis pedagogas: Į šį klausimą atsakau kaip ir į ankstesnį.

Tyrėjas: Kokie veiksniai lemia individualaus darbo metodų pasirinkimą su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Tiesiog žiūrime individualiai į kiekvieną vaiką, ir kokios pagalbos tam vaikui reikia. Dėl mokymosi motyvacijos žiūrime, ar jis tingi, ar jis konfliktuoja su bendraamžiais.

Tyrėjas: Trumpai apibūdinkite, kaip vyksta Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais planavimas.

Socialinis pedagogas: Tai dažniausiai būna prieš pusmečio pabaigą. Kam gresia neigiami pažymiai, kviečiamės vaikus, kviečiamės tėvus. Jei tai nepadeda, tada kalbame vaiko gerovės posėdyje ir su vaikais, ir su tėvais kartu. Jei vaikas turi neigiamų pažymių pusmetyje, po to sudarome su mokiniu pažangumo sutartį. Numatome išipareigojimus, ką darysime, kad pagerėtų rezultatai. Visa tai aptariame vaiko gerovės komisijos posėdyje.

Tyrėjas: Kokios yra Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais sėkmės priežastys?

Socialinis pedagogas: Sėkmės priežastys? Čia viskas nuo vaiko priklauso. Jeigu jau išėjo dėl kažkokių priežasčių tas vienas neigiamas pažymys, tai ta sėkmė dažniausiai būna garantuota. Jis tikrai pasitaisys ir jau čia užteks tų gebėjimų, kur mokytojai skirs tokias užduotis, kad galėtų

įvertinti vaiką teigiamai. Ir jis padarys pažangą sekantį pusmetį. O tu, kurių mokymosi motyvacija yra jau visiškai, mes sakom vos ne „nulinė“, tai tos sėkmės pasiekti yra sunku.

Tyrėjas: Kokios tada būtų nesėkmės priežastys?

Socialinis pedagogas: Dažniausiai nesėkmės, kai vaikas visiškai nenori mokytis, neturi motyvacijos. O visa tai ateina iš šeimos: tėvų nepriežiūra, tėvų nesirūpinimas. Viskas prasideda nuo to. Labai retai kada būna nesėkmė, neturi gebėjimų ir jam reikia specialisto pagalbos.

Tyrėjas: Kaip siūlytumėte spręsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

Socialinis pedagogas: Pirmiausia keisti mokymosi programas, nes jos yra pakankamai sunkios. Labai išplėtos. Ne kiekvienam mokiniui yra įveikiama ir mokinys susiduria su sunkumais. Dažnas mokinys susidūręs su tokiais sunkumais, jam krinta mokymosi motyvacija dėl to, kad jis nebegali nieko padaryti. Jam trūksta gal gebėjimų, kad galėtų tą programą įveikti tiek, kiek iš jo reikalaujama. Visko labai daug. Viskas vienu metu. Tiesiog, per daug. kažką reikėtų susiaurinti.

Tyrėjas: Dėkoju už interviu.

SOCIALINIŲ PEDAGOGŲ INTERVIU NR. 5

Interviu data: 2014-03-06.

Lytis: Moteris

Tyrėjas: Laba diena. Esu Indrė Kulbienė. Rašau magistro darbą tema: „Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“. Tyrimo metodu pasirinkau interviu. Pradėkime.

Tyrėjas: Kokia yra Jūsų kvalifikacinė kategorija?

Socialinis pedagogas: Socialinė pedagogė.

Tyrėjas: Jūsų darbo stažas?

Socialinė pedagogė: 4 metai.

Tyrėjas: Jūsų darbo vieta?

Socialinis pedagogas: Pagrindinė mokykla.

Tyrėjas: Kaip manote, dėl kokių priežasčių mokiniui sunkiai sekasi mokytis?

Socialinis pedagogas: Na, manau, kad priežasčių yra keletas. Pirmiausia, aišku, pats mokinys dažnai nenori mokytis. Draugų įtaka lemia tai, kad mokiniai nenori mokytis, nes turi, ką veikti kieme su draugais ar kitais bendraamžiais. Ne visada tėvai paskatina vaikus mokytis. Na ir aišku, mokytojai tiek nesudomina pamokų metu, kad jie norėtų labai stipriai mokytis.

Tyrėjas: Su kokiomis ugdymosi proceso problemomis dažniausiai susiduria paaugliai?

Socialinis pedagogas: Manau, kad dauguma pedagogų netaiko ar nepakankamai taiko šiuolaikinius mokymosi metodus. Ir tie mokiniai, paaugliai, tiesiog, nenori kalti mintinai medžiagos. Jie nori dirbti su interaktyviomis lentomis, naudotis kompiuterinėmis technologijomis. Sakykim, mokymasis mintinai jų netraukia. Juos, tiesiog, atstumia, ir tai, manau, kad yra pagrindė ugdymo proceso problema. Pamokos metu, kaip vyksta pamoka, ir kokiais metodais yra remiamasi.

Tyrėjas: Kaip Jums atrodo, kas kelia mokinių mokymosi motyvaciją? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Manau, kad įdomiai vedamos pamokos tikrai domina mokinius. Jeigu jiems tai yra įdomu, jie gali pasireikšti, išsakyti savo nuomonę. Jeigu tose pamokose galima patiems veikti ir kažką bandyti, o ne kalti mokomąją medžiagą mintinai.

Tyrėjas: Dėl kokių priežasčių silpnėja paauglių mokymosi motyvacija? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Na tai atvirkščiai, kai jiems reikia labai daug medžiagos išmolti mintinai, tiesiog, tie vaikai nemato, kur galėtų tas žinias pritaikyti ateityje. Jiems jos nereikalingos. Bent jau šiai dienai. Tai dėl to ir krenta mokymosi motyvacija.

Tyrėjas: Kokios paauglio asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijos silpnėjimui?

Socialinis pedagogas: Asmeninės savybės? Na, vaikas turi būti stiprus, ryžtingas, užsispyręs. Jis turi žinoti savo tikslą, ko jis siekia, ir ko jis nori.

Tyrėjas: Jeigu neturi tikslo tai silpnėja ta motyvacija?

Socialinis pedagogas: Nebūtinai. Bet, sakykim, tikslo turėjimas labai padeda pakelti tą mokymosi motyvaciją. Veda vaiką į priekį, taip kad jis nesustotų mokytis ir nedingtu esama mokymosi motyvacija.

Tyrėjas: Kokios pedagogo savybės lemia mokymosi motyvacijos silpnėjimą?

Socialinis pedagogas: Sakyčiau, kad pedagogas, kuris visą laiką vienodai elgiasi pamokų metu ir neturi charizmos, ir, tiesiog, negeba patraukti vaikų į savo pusę, išdėsto savo mokomąją medžiagą, bet nėra įdomus kaip asmenybė. Ir, sakykim, domėtusi kažkuo papildomai. Ne tik tuo dalyku, kurį dėsto mokykloje.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių paaugliai į Jus kreipiasi pagalbos savarankiškai?

Socialinis pedagogas: Savarankiškai labai retai. Jeigu pora kartų per mėnesį, tai jau normalu. Nemanau, kad dažniau. O dažniausiai, sakyčiau, kreipiasi dėl to, kad turi kažkokių sunkumų su klasės draugais arba kažkokios problemos yra su pedagogais. Nesutaria ir reikia trečio žmogaus įsikišimo kažkokiai problemai padėti išspręsti.

Tyrėjas: Dėl mokymosi motyvacijos turbūt labai retai kreipiasi?

Socialinis pedagogas: Dėl mokymosi motyvacijos, tai tokių tiesioginio kreipimosi nebūna. Ne, kreipiasi dažniau dėl kitų priežasčių. Sakykim, jos irgi turi įtakos tai mokymosi motyvacijai.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių Jūsų pagalbos prašo klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija?

Socialinis pedagogas: Dažniausiai kreipiasi klasės auklėtoja ar dalykų mokytojai. Tėvai nėra labai dažni svečiai. Ir administracija gal tik išimtiniais atvejais, kai kas ypatingo atsitinka, tada kreipiasi. O auklėtojos ir mokytojai, na, jiems aišku reikia, kad vaikas neprarastų noro mokytis. Kažkokiai bėdai atsitikus namuose, tai informuoja, kad vaiką pastebėti, ar daugiau dėmesio skirti, ar kažkaip pašnekėti. Galbūt auklėtoja ar mokytojai ne visada tinkami asmenys, su kuriais vaikas gali pasikalbėti ir tas problemas išspręsti, išsiaiškinti. Tokiais dažniausiai klausimais kreipiasi. Dėl lankomumo kreipiasi. Pasitaiko atvejų.

Tyrėjas: Kokius būdus, metodus, darbo formas dažniausiai taikote, dirbdami su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Na grupinius rečiau taikom. Dažniau taikomi individualūs metodai ir formos. Būtent dėl to, kad kiekvieno vaiko problema yra skirtinga. Norima prie to vaiko priėti, kad jis atsivertų, atsiskleistų ir būtų galima jam padėti. Stengiamasi dirbti individualiai.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir kokius individualius darbo metodus taikote?

Socialinis pedagogas: Manysčiau, kad dažniausiai tai individualūs darbo metodai taikomi. O šiaip tai. pirmiausia pokalbis taikomas. Kartais duodu vaikams testą vieną kitą išspręsti. Pasižiūrime, kokie rezultatai, ir aptariame. Gal tiek iš tų pagrindinių.

Tyrėjas: Kokie veiksniai lemia individualaus darbo metodų pasirinkimą su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Kaip ir minėjau, tai kiekvieno vaiko skirtinga situacija ir problema kitokia. Vadinas reikia kitokio priėjimo. Grupėje ne visada pavyksta su keletu vaikų problemą spręsti. Dažniausiai pagal vaiko turimą problemą. Ar auklėtoja su kokia problema kreipiasi, pasirenkamas tas individualus darbo metodas.

Tyrėjas: Trumpai apibūdinkite, kaip vyksta Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais planavimas.

Socialinis pedagogas: Na, pirmiausia išsiaiškiname, kokia problema ir ko iš manęs, kaip iš socialinio pedagogo, tikimasi. Kuo aš galėčiau padėti. Aišku tada vyksta pokalbis su šalimis, kurios liečia ta problemą. Su mokiniu pačiu vyksta pokalbis. Jeigu reikia, vyksta pokalbis su klasei auklėtoja, su mokytojais ar su tėvais. Ir tada, tiesiog, prašau paties vaiko padėti man, padėti jam. Pasiūlyti, kaip jis siūlytų spręsti problemą. Bandom aptarti, ar tai įmanoma. Na, kritiškai pažvelgti į tą problemą, sprendimo būdą. Ar galima taip įgyvendinti. Nusimatom, sakykim, punktus, ką pirmiausia darysim, kad ta problema būtų išspręsta.

Tyrėjas: Dviese sprendžiate?

Socialinis pedagogas: Taip. Prašau pasiūlyti, kaip galime išspręsti tą problemą. Jeigu jis nieko negali pasiūlyti, bandau aš ar auklėtoja, ar dalyko mokytojas. Tiesiog bandom punktais susirašyti nuo ko pradėsime, kad problemą būtų galima išspręsti.

Tyrėjas: Kokios yra Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais sėkmės priežastys?

Socialinis pedagogas: Manau, kad gebėjimas rasti priėjimą prie vaiko. Ne visada sėkmingai. Galbūt kartais su klaidomis. Kartais vieno pašnekesio neužtenka, bet manau, kad gebėjimas priesti prie vaiko iš skirtingų pusių.

Tyrėjas: Na, o nesėkmės priežastys kokios būtų?

Socialinis pedagogas: Sakyčiau daugiau tos priežastys yra iš aplinkos. Galbūt tėvų nusistatymas, ar draugų požiūris netinkamas. Sunku pakreipti vaiką, nes kaip vienas esi, ne visada turi palaikymą. Vienam prieš vėją papūsti yra sunku. Tai ne visada pavyksta. Labai daug iš aplinkos priešiška nusiteikusių asmenų, ar požiūrių nesutapimas lemia, kad sunku padėti vaikui.

Tyrėjas: Kaip siūlytumėte spręsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

Socialinis pedagogas: Galbūt daugiau reikėtų projektinės veiklos, profesinio orientavimo. Reikėtų, būtent, kad vaikai turėtų viziją, ko jiems reikės ateityje. Viena yra jau žinantys, kuo norėtų būti profesijos srityje, kiti, kurie neapsisprendę. Jie mano, kad jiems niekas nereikalinga ir nėra čia ko mokytis. Na svarbu atverti akis, parodyti per projektus, ar, sakykim, kokias nors edukacines išvykas

į verslo įmones, į ligonines, į kitas įstaigas, pavyzdį, kaip žmonės dirba. Kokios yra kiekvienos profesijos subtilybės. Galbūt tai padėtų, sudomintų mokinius. Visur reikia žinių. Ir, tiesiog, tas profesijos vidaus atskleidimas 11-12 klasės mokiniams padeda rasti kelius, kuo norėtų būti ir motyvuoti tai veiklai, kad jis jos siektų. Tos srities, į kurią norėtų patekti suaugęs.

Tyrėjas: Dėkoju Jums už interviu.

SOCIALINIŲ PEDAGOGŲ INTERVIU NR. 6

Interviu data: 2014-03-13.

Lytis: Moteris

Tyrėjas: Laba diena. Esu Indrė Kulbienė. Rašau magistro darbą tema: „Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“. Tyrimo metodu pasirinkau interviu. Pradėkime.

Tyrėjas: Kokia yra Jūsų kvalifikacinė kategorija?

Socialinis pedagogas: Socialinis pedagogas.

Tyrėjas: Jūsų darbo stažas?

Socialinis pedagogas: 7 metai.

Tyrėjas: Jūsų darbo vieta?

Socialinis pedagogas: Profesinė mokykla.

Tyrėjas: Dėl kokių priežasčių mokiniui sunkiai sekasi mokytis?

Socialinis pedagogas: Manychiau, dėl praeityje likusių mokymosi spragų. Napatirta mokymosi sėkmė.

Tyrėjas: Su kokiomis ugdymosi proceso problemomis dažniausiai susiduria paaugliai?

Socialinis pedagogas: Daugiausia, sakyčiau, dėl dėmesio išlaikymo.

Tyrėjas: Kaip Jums atrodo, kas kelia mokinių mokymosi motyvaciją? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Tai būtų skatinimas, pastebėjimas, mokinio pagyrimas. Šie paskatinimai veikia kiekvieną žmogų.

Tyrėjas: Dėl kokių priežasčių silpnėja paauglių mokymosi motyvacija? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Manychiau, dėl per sunkios mokymosi programos. Mokytojai dirba senais, neįdomiais metodais.

Tyrėjas: Kokios paauglio asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijos silpnėjimui?

Socialinis pedagogas: Nerimastingumas, žema savivertė, nepasitikėjimas savo jėgomis.

Tyrėjas: Kokios pedagogo savybės lemia mokymosi motyvacijos silpnėjimą?

Socialinis pedagogas: Tai nenoras pedagogams keistis. Dirba senais metodais. Klasės nevaldymas, silpnas IT taikymas.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių paaugliai į Jus kreipiasi pagalbos savarankiškai?

Socialinis pedagogas: Maždaug kartą per savaitę. Daugiausia dėl susidariusių pažangumo spragų. Prašo tarpininkauti ieškant išeities iš susidariusios situacijos.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių Jūsų pagalbos prašo klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija?

Socialinis pedagogas: Priežastys būna įvairios. Kiekvieną savaitę sprendžiame maždaug po 3-5 atvejus.

Tyrėjas: Kokius būdus, metodus, darbo formas, dažniausiai taikote dirbdami su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Tai daugiausia konsultacinius. Dalyvauju pamokose. Stebiu mokytojo ir mokinio veiklą.

Tyrėjas: Kaip dažnai bei kokius individualius darbo metodus taikote?

Socialinis pedagogas: Dažniausiai taikomas yra diskusijos metodas.

Tyrėjas: Kokie veiksniai lemia individualaus darbo metodų pasirinkimą su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Na, tai turbūt, mokinio asmeninės savybės.

Tyrėjas: Dažniausiai?

Socialinis pedagogas: Dažniausiai. Kadangi kiekvienas yra individualus ir turi savo asmenines savybes.

Tyrėjas: Trumpai apibūdinkite, kaip vyksta Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais planavimas.

Socialinis pedagogas: Iš anksto sudaromas veiklos planas. Po pamokų aptariamos sėkmės ir nesėkmės. Fiksuojama mokinių pažanga.

Tyrėjas: Kokios yra Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais sėkmės priežastys?

Socialinis pedagogas: Na, tai tikriausiai visų pedagogų būtų toks begalinis noras visada įgyti paauglių pasitikėjimą.

Tyrėjas: Kokios būtų nesėkmės priežastys?

Socialinis pedagogas: Susitarimų nesilaikymas. Šeima nesidomi, arba nėra autoriteto šeimoje. Tėvai žemesnio išprusimo už savo vaikus.

Tyrėjas: Kaip siūlytumėte spręsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

Socialinis pedagogas: Siūlyčiau keisti ugdymo programas, kad mokiniams būtų įdomios pamokos. Čia yra svarbiausia.

Tyrėjas: Dėkoju Jums už interviu.

SOCIALINIŲ PEDAGOGŲ INTERVIU NR. 7

Interviu data: 2014-03-20.

Lytis: Moteris

Tyrėjas: Laba diena. Esu Indrė Kulbienė. Rašau magistro darbą tema: „Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“. Tyrimo metodu pasirinkau interviu. Pradėkime.

Tyrėjas: Kokia yra Jūsų kvalifikacinė kategorija?

Socialinis pedagogas: Mano kvalifikacinė kategorija yra socialinis pedagogas.

Tyrėjas: Jūsų darbo stažas?

Socialinis pedagogas: 4 metai.

Tyrėjas: Kokia yra Jūsų darbo vieta?

Socialinis pedagogas: Pagrindinė mokykla.

Tyrėjas: Dėl kokių priežasčių mokiniui sunkiai sekasi mokytis?

Socialinis pedagogas: Na, tai galėtų būti emocinės problemos, žemas vaiko intelektas. Taip pat mokymosi negalės. Na ir blogi santykiai šeimoje. Taip pat mokykloje. Nesutarimai kažkokie tarpusavyje.

Tyrėjas: Su kokiomis ugdomosi proceso problemomis dažniausiai susiduria paaugliai?

Socialinis pedagogas: Manau, pagrindinė būtų - vidinė problema. Per mažas kūrybingumo ugdymas mokykloje. Humanistai kūrybingumą laiko vertingu dėl emocinės naudos. Taip pat neįdomios pamokos, per kurias pedagogai mokinių nesudomina.

Tyrėjas: Kaip Jums atrodo, kas kelia mokinių mokymosi motyvaciją? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Sakyčiau, gal žinojimas, kas lemia sėkmę ir nesėkmę. Tyrinėjimas savo gebėjimų. Taip pat mokinių entuziazmas, medžiagos tinkamumas ir kaip ją pateikia pedagogai. Pamokos organizavimas, įvairovė pamokose. Na ir pedagogų ir mokinių abipusis grįžtamasis ryšys.

Tyrėjas: Dėl kokių priežasčių silpnėja paauglių mokymosi motyvacija? Kodėl?

Socialinis pedagogas: Priežasčių yra nemažai. Tarkim, neigiami jausmai: baimė, nerimas, poreikių tenkinimo monotoniškumas, mokytojo elgesys pamokoje. Pavyzdžiui, sunkios savarankiškai įveikiamos užduotys. Nepatinka mokiniui mokytojo elgesys, bendravimo stilius.

Tyrėjas: Kokios paauglio asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijos silpnėjimui?

Socialinis pedagogas: Savybės galėtų būti tokios: mokinys iš prigimties yra pasyvus. Paprasčiausiai tingi mokytis. Taip pat vertinimų nuostatų neturėjimas.

Tyrėjas: Kokios pedagogo savybės lemia mokymosi motyvacijos silpnėjimą?

Socialinis pedagogas: Pirmiausia tai būtų mokytojo kompetencijos stoka. Neišmanymas savo dalyko, nesugebėjimas sukurti palankią mokymosi aplinką. Na, dar būtų negebėjimas bendrauti su mokiniu.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių paaugliai į Jus kreipiasi pagalbos savarankiškai?

Socialinis pedagogas: Kreipiasi retai. Į mėnesį gal kokius 2 kartus. O priežastys, tai dažniausiai dėl mokykloje patirtų patyčių. Taip pat, jog yra problemos šeimoje. Dėl nesutarimų su mokytojais ar klasės auklėtoju. Na, ir dėl socialinės paramos.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių Jūsų pagalbos prašo klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija?

Socialinis pedagogas: Klasės auklėtoja kreipiasi gana dažnai. Priežastys - tai norėjimas sužinoti kuo daugiau apie savo auklėtinius, kaip jiems sekasi mokytis, ar praleidinėja pamokas. Mokytojai kreipiasi kiekvieną dieną. Dažniausiai tai dėl to, kad pamokos metu mokiniai trukdo vesti pamoką, nesusikaupia, triukšmauja. Tėvai pas mane nesikreipia. Dažniausiai aš į juos kreipiuosi, kai yra iškilusi kokia nors problema, susijusi su jų vaiku. Mokyklos administracija kreipiasi gana dažnai, tai dėl pertraukų metu įvykstančių kokių nors problemų.

Tyrėjas: Kokius būdus, metodus, darbo formas dažniausiai taikote dirbdami su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Vienas pagrindinių metodų būtų konsultacija. Duodame patarimų, suteikiu tam tikrą pagalbą, kokios vaikui reikia. Dar vienas metodas būtų šviečiamoji - informuoju ir kalbuosi su tėvais. Taip pat individualūs darbo metodai.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir kokius individualius darbo metodus taikote?

Socialinis pedagogas: Na tai priklauso nuo kiekvieno mokinio. Kokia problema iškilo, bet dažniausiai tai vyksta konsultacijos.

Tyrėjas: Kokie veiksniai lemia individualaus darbo metodų pasirinkimą su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais?

Socialinis pedagogas: Viskas priklauso nuo pačio mokinio, ar jis noriai priima mano pagalbą, ar reikia kitų specialistų pagalbos prašyti.

Tyrėjas: Trumpai apibūdinkite, kaip vyksta Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais planavimas.

Socialinis pedagogas: Pirmiausia ką aš darau, tai pasikviečiu vaiką pas save į konsultaciją. Toliau aptariame problemą ir planuojame, kaip tą problemą išspręsti. Na, vėliau laikiu teigiamų rezultatų. Jeigu jų nesulaukiu, tada kreipiuosi pagalbos į kitus specialistus. Viskas priklauso nuo problemos sunkumo ir jos sprendimo būdų.

Tyrėjas: Kokios yra Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais sėkmės priežastys?

Socialinis pedagogas: Sėkmės priežastys, sakyčiau, gal mokėjimas susidraugauti su mokiniu, kad jis manimi pasitikėtų. Kad galėčiau jam suteikti reikiamą pagalbą.

Tyrėjas: Kokios yra Jūsų individualaus darbo su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais nesėkmės priežastys?

Socialinis pedagogas: Pati didžiausia nesėkmė - tai gali būti nežinojimas, kaip padėti vaikui išspręsti tam tikrą problemą. Taip pat per didelis pasitikėjimas mokiniu. Ir jei mokinys nenori priimti mano pagalbos, tai tokios, sakyčiau, būtų nesėkmės priežastys.

Tyrėjas: Kaip siūlytumėte spręsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

Socialinis pedagogas: Na, daugiau tėvus įtraukti į mokyklos veiklą, jog tėvai daugiau domėtusi savo vaiku. Padėtų jam. Taip pat priskirčiau ugdymo programos keitimą, kad mokomoji medžiaga mokinius sudomintų .

Tyrėjas: Dėkoju Jums už interviu.

PAKITUSIOS MOKYMOŠI MOTYVACIJOS PAAUGLIŲ INTERVIU NR. 1

Interviu data: 2014-02-04.

Lytis: Vaikinas

Tyrėjas: Laba diena. Esu Indrė Kulbienė. Rašau magistro darbą tema: „Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“. Tyrimo metodu pasirinkau interviu. Pradėkime.

Tyrėjas: Kelintoje klasėje mokaisi?

Justas: 7b

Tyrėjas: Kokia yra tavo mokykla?

Justas: Vyturio progimnazija.

Tyrėjas: Kaip manai, dėl kokių priežasčių tau sunkiai sekasi mokytis?

Justas: Mhm... tinginystė.

Tyrėjas: Kas lemia, kad silpnėja tavo mokymosi motyvacija? kodėl?

Justas: Namų darbų nedarymas ir triukšmavimas per pamokas.

Tyrėjas: Kokie ugdymo programos aspektai dažniausiai trukdo mokytis?

Justas: Neįdomūs tekstai. Na, per ilgi ta prasme tekstai.

Tyrėjas: O mokytojai paaiškina visą medžiagą?

Justas: Paaiškina.

Tyrėjas: Kokios tavo asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijos silpnėjimui?

Justas: Mhm.

Tyrėjas: Kokios tavo savybės?

Justas: Tinginystė.

Tyrėjas: Kokios pedagogo savybės lemia, kad tavo mokymosi motyvacijos silpnėja?

Justas: Temos neišaiškinimas. Jeigu nesuprantu ir kaip ir viskas.

Tyrėjas: Neišaiškina temos? Nesupranti jos? Tau padeda mokytojas per pamoką ar nepadedą?

Justas: Būna, kad padeda. Būna, kad nepadedą, jeigu labai daug vaikų ten kelia rankas. Būna, kad nespėja padėti, tiesiog, visiems ir baigiasi pamoka.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių kreipiesi pagalbos į mokyklos socialinį pedagogą savarankiškai?

Justas: Nesikreipiu.

Tyrėjas: Kaip manai, dėl kokių priežasčių klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija prašo socialinio pedagogo pagalbos tau?

Justas: Pagalbos neprašo. Nebent patarimų duoda, kaip pagerinti mano elgesį per pamokas ir susikaupimą.

Tyrėjas: Tavo tėvai kreipiasi į socialinį pedagogą kokios nors pagalbos?

Justas: Patys ne. Bet kai iškviečia, paprašo patarimų.

Tyrėjas: O auklėtoja kreipiasi dėl kokių nors priežasčių?

Justas: Dėl pastabų.

Tyrėjas: Kokios dažniausiai pastabos būna?

Justas: Triukšmauju per pamoką.

Tyrėjas: Kokius būdus, metodus dažniausiai taiko socialinis pedagogas, padėdamas įveikti iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Justas: Iškviečia tėvus ir tada aptariam visą mano mokymąsi ir iškeliam susitarimus.

Tyrėjas: Kokiais veiksmais socialinis pedagogas tau padeda įveikti iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Justas: Padarom susitarimus. Tarkim, parodyti namų darbus būtinai mokytojai prieš pamoką, kad tikrai padariau.

Tyrėjas: Ar tu juos tingi daryti? Ar tu nenori daryti? Ar turi kitokių užsiėmimų?

Justas: Na, būna darai vienus namų darbus ir juos padarai. Paskui aptingsti, kai jau vienus padarai ir kiti būna sunkiau. Tai kartais padarai, kartais ne.

Tyrėjas: Kokios, tavo nuomone, nesėkmės priežastys, įveikiant tau iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Justas: Tai tinginystė ir namų darbų nedarymas.

Tyrėjas: Bet galėtų tau padėti tėvai, ar neprašai jų pagalbos?

Justas: Kad man nereikia jų pagalbos. Kartais pats tingiu daryti namų darbus. Per kai kurias pamokas išeina išsisukti, o per kai kurias – ne. Ir tada gaunu pastabą.

Tyrėjas: Namuose turi kokios nors įdomesnės veiklos?

Justas: Tarkim man istorija nuobodi pamoka. Aš ją pirmiausia padarau, ir tada prie kompiuterio prisėdu, arba į kiemą išeinu. Jeigu prie kompiuterio užsižaidi, kieme užsibūni, ir kai jau grįšti daug valandų. Pavalgai, nusiprausi ir einu miegoti.

Tyrėjas: O kaip manai, kokios yra sėkmės priežastys?

Justas: Būna, kad pačiam kyla noras mokytis. Tada visus namų darbus padarai ir dar papildomai padarai, kas užduota. Tada gauni papildomą pažymį ir, tiesiog, mokslas, pažymiai - visi pagerėja.

Tyrėjas: Kas kelia tavo mokymosi motyvaciją? Kodėl?

Justas: Siekiu profesijos. Ir ta profesija yra tikrai geresnėje mokykloje, negu aš mokinuosi. Ir aš bandau tos profesijos siekti, kad mano pažymiai būtų geresni.

Tyrėjas: Turi savo tikslą, kurį nori pasiekti?

Justas: Taip

Tyrėjas: Kokia tai profesija?

Justas: Šita profesija yra silpnesnėse mokyklose. kažkas su kompiuteriais.

Tyrėjas: Kaip siūlytum spręsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

Justas: Atidžiau mokytojams tikrinti namų darbus, ar visi mokiniai padarė. Ir, tiesiog, gal įdomiau viską aiškinti, kad būtų mokiniams patiems įdomu.

Tyrėjas: Ačiū Jums už interviu.

PAKITUSIOS MOKYMOŠI MOTYVACIJOS PAAUGLIŲ INTERVIU NR. 2

Interviu data: 2014-02-04.

Lytis: Mergina

Tyrėjas: Laba diena. Esu Indrė Kulbienė. Rašau magistro darbą tema: „Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“. Tyrimo metodu pasirinkau interviu. Pradėkime.

Tyrėjas: Kiek tau metų?

Lina: 14.

Tyrėjas: Kelintoje klasėje mokaisi?

Lina: Aštuntoje.

Tyrėjas: Kokia tavo mokykla?

Lina: Progimnazija.

Tyrėjas: Kaip manai, dėl kokių priežasčių tau sunkiai sekasi mokytis?

Lina: Todėl sunkiai sekasi mokytis, nes tingiu ir nėra noro mokytis.

Tyrėjas: Kas lemia, kad silpnėja tavo mokymosi motyvacija? Kodėl?

Lina: Ttingiu.

Tyrėjas: Kokie ugdymo programos aspektai dažniausiai trukdo mokytis?

Lina: Nebūna įdomi medžiaga.

Tyrėjas: Kokios tavo asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijos silpnėjimui?

Lina: Tingėjimas.

Tyrėjas: Kokios pedagogo savybės lemia tavo mokymosi motyvacijos silpnėjimą?

Lina: Nemoka išaiškinti.

Tyrėjas: Ar nesuprantamai išaiškina?

Lina: Ir nemoka, ir nesuprantamai.

Tyrėjas: Ar ateina dažnai padėti išaiškinti, kai nesupranti dėstamos medžiagos?

Lina: Taip paaiškina, kai pakeli ranka, o jei nepakeli, man nieko neaiškina.

Tyrėjas: Kaip dažnai ir dėl kokių priežasčių kreipiesi pagalbos į mokyklos socialinį pedagogą savarankiškai?

Lina: Dėl erzinimo.

Tyrėjas: Ar dažnai kreipiesi? Kaip dažnai?

Lina: Kreipiuosi du-tris kartus.

Tyrėjas: Kaip manai, dėl kokių priežasčių klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija prašo socialinio pedagogo pagalbos tau?

Lina: Neprašo.

Tyrėjas: Neprašo nei klasės auklėtoja, nei tėvai, nei mokyklos administracija? Dėl tavęs nusiskundimų neturi?

Lina: Ne.

Tyrėjas: Kokius būdus, metodus dažniausiai taiko socialinis pedagogas, padėdamas įveikti iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Lina: Pakalba.

Tyrėjas: Su socialiniu pedagogu kalbate?

Lina: Apie kokia nors problemą.

Tyrėjas: Kokiais veiksmais socialinis pedagogas tau padeda įveikti iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Lina: Na, kaip ir sakiau, daug kalbamės.

Tyrėjas: Kokios, tavo nuomone, nesėkmės priežastys įveikiant tau iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Lina: Nenoras mokytis. Jeigu norėčiau, galėčiau gerai mokytis.

Tyrėjas: Kokios yra sėkmės priežastys?

Lina: Sėkmės, kai pats pasistengi. Ir dabar yra geografijos geresni pažymiai. Pirmą pusmetį tingėjau. Dabar jau nebe.

Tyrėjas: Kas kelia tavo mokymosi motyvaciją? Kodėl?

Tyrėjas: Kas gali padėti pakelti tau mokymosi motyvaciją? Gal tėvai, pedagogai?

Lina: Tėvai.

Tyrėjas: O kaip tėvai tau padeda kelti mokymosi motyvaciją?

Lina: Pasikalbame. Paprašo, kad netingėčiau mokytis. Tada sako, tau nupirksiu, ko reikia.

Tyrėjas: O kaip pedagogai padeda?

Lina: Man pasako, jei tu gerai mokysies, tavo gera bus ateitis.

Tyrėjas: Kaip siūlytum spęsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

Lina: Kad per pamokas klausytų, netriukšmautų, o per pertraukas tegu daro, ką nori.

Tyrėjas: Na, per pertraukas irgi turėtų nebūti triukšmo, kaip manai?

Lina: Tegul po pamokų, jei susipyksta. Kad mokykloje nesimuštų. Tegul po pamokų mušasi.

Tyrėjas: Ačiū už interviu.

PAKITUSIOS MOKYMOŠI MOTYVACIJOS PAAUGLIŲ INTERVIU NR. 3

Interviu data: 2014-02-20.

Lytis: Vaikinas

Tyrėjas: Laba diena. Esu Indrė Kulbienė. Rašau magistro darbą tema: „Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“. Tyrimo metodu pasirinkau interviu. Pradėkime.

Tyrėjas: Kiek tau metų?

Tomas: man yra 15 metų

Tyrėjas: Kelintoje klasėje mokaisi?

Tomas: Aštuntoje.

Tyrėjas: Kokioje mokykloje mokaisi?

Tomas: Vyturio progimnazijoje.

Tyrėjas: Kaip manai, dėl kokių priežasčių tau sunkiai sekasi mokytis?

Tomas: Man sunkiai sekasi mokytis, dėl to, kad aš per pamokas galvoju apie kiemą. Apie tai, kaip praleisti laiką su draugais, o ne tai, kad mokytis. Nebent man patinka, kai būna kūno kultūra. Tik tai pasižaisti ir tada viskas užsimiršta.

Tyrėjas: Kas lemia, kad silpnėja tavo mokymosi motyvacija? Kodėl?

Tomas: Gal kompiuteris. Per daug laiko kieme būnu, nesimokymas.

Tyrėjas: Kokie ugdymosi programos aspektai dažniausiai trukdo mokytis?

Tomas: Per daug skaitymo, neįdomu.

Tyrėjas: Kokios tavo asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijos silpnėjimui?

Tomas: Tingėjimas. Nenoras mokytis iš pačio ryto. Kartais ateini neišsimiegojęs ir praguli ant suolo.

Tyrėjas: Kaip manai, kokios pedagogo savybės lemia tavo mokymosi motyvacijos silpnėjimą?

Tyrėjas: Kaip dažnai, ir dėl kokių priežasčių kreipiesi pagalbos į mokyklos socialinį pedagogą savarankiškai?

Tomas: Nelabai kreipiuosi. Tik dėl pamokų. Man mokytojai padeda. Pasako ateiti į konsultacinį, aš ir ateinu. O su mokymu, tai nieko nėra.

Tyrėjas: Kaip manai, dėl kokių priežasčių klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija prašo pagalbos socialinio pedagogo pagalbos tau?

Tomas: Neprašo.

Tyrėjas: Kokius būdus, metodus dažniausiai taiko socialinis pedagogas, padėdamas įveikti iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Tomas: Aptariame problemas.

Tyrėjas: Kalbatės, turbūt, individualiai?

Tomas: Taip.

Tyrėjas: Kokiais veiksmais socialinis pedagogas tau padeda įveikti iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Tomas: Kalbamės, planuojame, kaip spręsimė problemą.

Tyrėjas: Kokios, tavo nuomone, nesėkmės priežastys, įveikiant tau iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Tomas: Didžiausia - tai tingėjimas. Noras užsiimti įdomesniais dalykais.

Tyrėjas: Kokios yra sėkmės priežastys?

Tomas: Kai gaunu pagirimų iš tėvų, mokytojų - tada kyla noras mokytis.

Tyrėjas: Kas kelia tavo mokymosi motyvaciją? Kodėl?

Tomas: Daugiausia tėvai. Sako, jei gerai mokysiuos, bus gera ateitis. Arba, jei gaunu gerą pažymį, mane pagiria.

Tyrėjas: Kaip siūlytum spręsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

Tomas: Mažiau užduotų namų darbų ir kad mokytojais vestų įdomesnes pamokas.

Tyrėjas: Ačiū už interviu.

PAKITUSIOS MOKYMOŠI MOTYVACIJOS PAAUGLIŲ INTERVIU NR. 4

Interviu data: 2014-02-20.

Lytis: Vaikinas

Tyrėjas: Laba diena. Esu Indrė Kulbienė. Rašau magistro darbą tema: „Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“. Tyrimo metodu pasirinkau interviu. Pradėkime.

Tyrėjas: Kiek tau metų?

Paauglys: 17.

Tyrėjas: Kelintoje klasėje mokaisi?

Paauglys: Dešimtoje.

Tyrėjas: Kokia tavo mokykla?

Paauglys: Gimnazija.

Tyrėjas: Kaip manai, dėl kokių priežasčių tau sunkiai sekasi mokytis?

Paauglys: Tai dėl to, kad mokytojai mažai dėmesio skiria.

Tyrėjas: Kas lemia, kad silpnėja tavo mokymosi motyvacija? Kodėl?

Paauglys: Tai gal išsiblašymas. Ir šiaip labai nuobodu. Tingiu.

Tyrėjas: Kokie ugdymosi programos aspektai dažniausiai trukdo mokytis?

Paauglys: Tai išsiblašymas.

Tyrėjas: Ugdymo programos aspektai? Per ilgi tekstai, galbūt, yra?

Paauglys: Nuobodžios pamokos. Kad reikia skaityti ilgiausiai. Biški man neįdomu. Kai skaitau, galvoju visai apie kitą.

Tyrėjas: Kokios tavo asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijos silpnėjimui?

Paauglys: Tingėjimas.

Tyrėjas: Kokios pedagogo savybės lemia tavo mokymosi motyvacijos silpnėjimą?

Paauglys: Pakartokite klausimą.

Tyrėjas: Kokios pedagogo savybės lemia tavo mokymosi motyvacijos silpnėjimą?

Paauglys: Taip kaip ir sakiau. Nekreipia dėmesio į mane visiškai prie savo mokinių.

Tyrėjas: Kokių savo mokinių? Turi kažkokią savo grupę?

Paauglys: Taip turi savo grupę. Tie, kurie atsiskyre nuo pagrindinių klasiokų. Visą laiką mokytojai būna prie jų, nes „tipo“ jie nuskriaustieji.

Tyrėjas: Kaip dažnai, ir dėl kokių priežasčių kreipiesi pagalbos į mokyklos socialinį pedagogą savarankiškai?

Paauglys: Kartais kreipiuosi.

Tyrėjas: Pavyzdžiui, kiek kartų per mėnesį?

Paauglys: Tris kokius.

Tyrėjas: O dėl kokių priežasčių kreipiesi?

Paauglys: Tai dėl to, kad mokytoja ką nors man pasako. Dar dėl ko nors.

Tyrėjas: Kaip manai, dėl kokių priežasčių klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija prašo socialinio pedagogo pagalbos tau?

Paauglys: Tėvai tai neprašo tikrai.

Tyrėjas: Ar auklėtoja prašo socialinio pedagogo pagalbos?

Paauglys: Taip. Nueina pasako ką nors, kad nurašytų.

Tyrėjas: Dėl ko kreipiasi klasės auklėtoja?

Paauglys: Dėl to, kad nesimokau.

Tyrėjas: O mokytojai dėl ko kreipiasi?

Paauglys: Dėl to, kad neklausau per pamokas.

Tyrėjas: Triukšmauji?

Paauglys: Valgau. Arba išvis neateinu į pamokas.

Tyrėjas: Telefonu žaidi?

Paauglys: Telefonu. Tai čia pagrindinis dalykas.

Tyrėjas: O mokyklos administracija, ar prašo pagalbos?

Paauglys: Ne.

Tyrėjas: Kokius būdus, metodus dažniausiai taiko socialinis pedagogas, padėdamas įveikti iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Paauglys: Paprašau ir duoda pasiaiškinimą parašyti. Ir viskas. Dar kalba su mumis.

Tyrėjas: Kokiais veiksmais socialinis pedagogas tau padeda įveikti iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Paauglys: Skundžia.

Tyrėjas: Kaip padeda socialinis pedagogas? Pavyzdžiui, pusmečio gale ar turi neigiamų pažymių?

Paauglys: Jo.

Tyrėjas: Ir ką tada daro socialinis pedagogas?

Paauglys: Pasikviečia pas save. Tėvams mano paskambina, pasako.

Tyrėjas: O kaip spręsite problemą? Nieko neplanuojate?

Paauglys: Nu sako, kad nueiti pas mokytojus. Paprašyti, kad leistų atsiskaityti, pasitaisyti.

Tyrėjas: Kokios, tavo nuomone, nesėkmės priežastys, įveikiant tau iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Paauglys: Išsiblaškyimas, tingėjimas, dažnas pamokų praleidimas.

Tyrėjas: Kokios yra sėkmės priežastys?

Paauglys: Tai dėl to, kad greičiau norisi pabaigti tą mokyklą ir „išsineždinti“ iš ten.

Tyrėjas: Kas kelia tavo mokymosi motyvaciją? Kodėl?

Paauglys: Dėl to, kad biški nebūčiau „dundukas“ .

Tyrėjas: Kas pakelia tavo mokymosi motyvaciją? Gal tėvai, pedagogai?

Paauglys: Tėvai pagyrimą duoda. kažkaip tai geriau jautiesi.

Tyrėjas: Ir tada kyla noras mokintis?

Paauglys: Nu taip. Tada praleidžia pro akis, jei nenuėinu į kažkokią pamoką.

Tyrėjas: Kaip siūlytum spręsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

Paauglys: Sakyčiau, reikėtų sudominti juos kažkuo šiuolaikišku. Ne tai, kad viskas tas pats kiekvienais metais: senamadiška. kažką naujo duoti mokiniams.

Tyrėjas: Dėkoju už interviu.

PAKITUSIOS MOKYMOŠI MOTYVACIJOS PAAUGLIŲ INTERVIU NR. 5

Interviu data: 2014-02-20.

Lytis: Vaikinas

Tyrėjas: Laba diena. Esu Indrė Kulbienė. Rašau magistro darbą tema: „Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“. Tyrimo metodu pasirinkau interviu. Pradėkime.

Tyrėjas: Kiek tau metų?

Paauglys: 17 metų.

Tyrėjas: Kelintoje klasėje mokaisi?

Paauglys: Dešimtoje.

Tyrėjas: Mokykla, kurioje mokaisi?

Paauglys: Gimnazija.

Tyrėjas: Kaip manai, dėl kokių priežasčių tau sunkiai sekasi mokytis?

Paauglys: Nu tingėjimas. Turbūt, kažką noriu veikti kitą, negu mokytis. Tiesiog neįdomu sėdėti pamokoje.

Tyrėjas: Kas lemia, kad silpnėja tavo mokymosi motyvacija? Kodėl?

Paauglys: Silpnėja. Na, tiesiog, nėra noro mokytis.

Tyrėjas: Kokie ugdymosi programos aspektai dažniausiai trukdo mokytis?

Paauglys: Trukdo mokytis?

Tyrėjas: Ar įdomios pamokos būna?

Paauglys: Kaip kada. Žiūrint, kokia pamoka. Daug užduoda namų darbų. Daug skaityti reikia per pamokas. Daug pastraipų rašyti...

Tyrėjas: Kokios tavo asmeninės savybės turi įtakos mokymosi motyvacijos silpnėjimui?

Paauglys: Gal tokių neturiu.

Tyrėjas: Ar tingi mokytis?

Paauglys: Tingiu.

Tyrėjas: Kokios pedagogo savybės lemia tavo mokymosi motyvacijos silpnėjimą?

Paauglys: Ne visai suprantamai išaiškina pamoką. Kažką supranti, kažko – nesupranti.

Tyrėjas: Kaip dažnai, ir dėl kokių priežasčių kreipiesi pagalbos į mokyklos socialinį pedagogą savarankiškai?

Paauglys: Na, kai kas nors skriaudžia mane.

Tyrėjas: Ar dažnai kreipiesi? Į mėnesį kiek kartų?

Paauglys: Į mėnesį kokius 4 kartus.

Tyrėjas: Kaip manai, dėl kokių priežasčių klasės auklėtoja, mokytojai, tėvai, mokyklos administracija prašo socialinio pedagogo pagalbos tau?

Paauglys: Klasės auklėtoja prašo, jeigu, pavyzdžiui, išeina koks neigiamas pažymys. Kad pasišnekėtų su manimi, kas yra ne taip.

Tyrėjas: O mokytojai?

Paauglys: O mokytojai... Per pamokas trukdau.

Tyrėjas: Ką darai per pamokas? Kaip tu trukdai pamoką?

Paauglys: Telefonu žaidžiu. Nepasidedu. Su kortom žaidžiu, su draugais šneku.

Tyrėjas: O tėvai, ar prašo pagalbos?

Paauglys: Tėvai neprašo.

Tyrėjas: O mokyklos administracija?

Paauglys: Kaip kada.

Tyrėjas: O dėl kokių priežasčių mokyklos administracija prašo pagalbos?

Paauglys: Būna, pasitaiko, kai mokykloj kažką padarau.

Tyrėjas: Ar turi nors vieną pavyzdį?

Paauglys: Pavyzdį. Lempas daužau. Gėrimas, rūkymas.

Tyrėjas: Tai mokykloj būdamas ir rūkai, ir geri?

Paauglys: Taip. Ir išgeriu, ir parūkau, ir pamiegu.

Tyrėjas: Kokius būdus, metodus, dažniausiai taiko socialinis pedagogas, padėdamas įveikti iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Paauglys: Jeigu išeina neigiamas pažymys, liepia eiti pas mokytojas, kad atsiskaityčiau darbus, kurių nepadaręs.

Tyrėjas: Kalbatės su socialiniu pedagogu? Ar tik pasako nueik ten ir susitvarkyti?

Paauglys: Pasišnekame.

Tyrėjas: Kokiais veiksmais socialinis pedagogas tau padeda įveikti iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Paauglys: Kokiais veiksmais? Tėvams paskambina, pasako. Tėvai namie kažką pasako, kad irgi geriau mokyčiausi. Dar ką nors. Pabara biški.

Tyrėjas: Kokios tavo nuomone, nesėkmės priežastys, įveikiant tau iškilusias mokymosi motyvacijos problemas?

Paauglys: Nesėkmės, turbūt, kad nėra noro mokytis.

Tyrėjas: Kokios yra sėkmės priežastys?

Paauglys: Sėkmės, kad greičiau pabaigti 12 klasių.

Tyrėjas: Kas kelia tavo mokymosi motyvaciją? Kodėl?

Paauglys: Turbūt draugai padeda. Tėvai nieko.

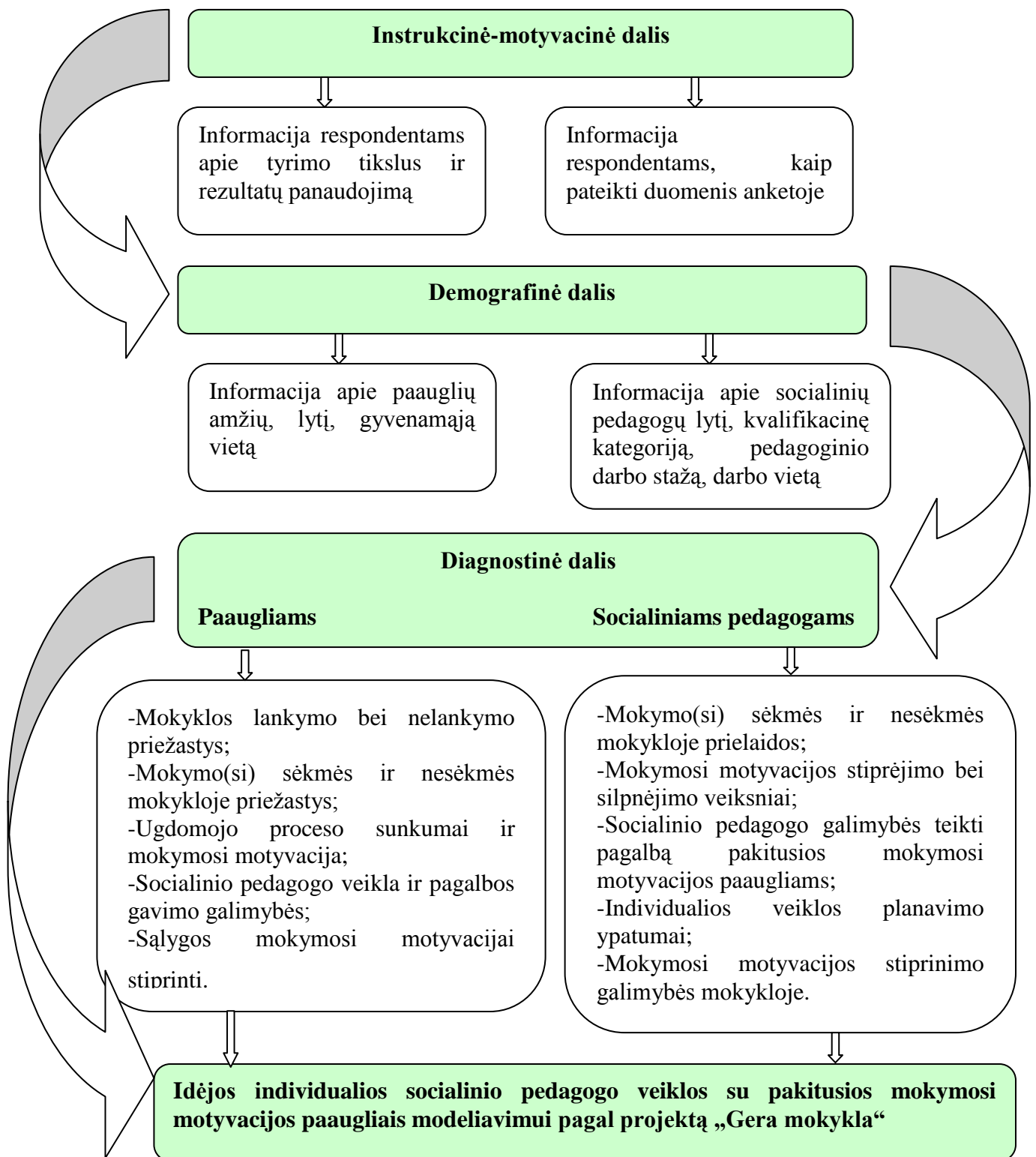
Tyrėjas: Kaip siūlytum spęsti paauglių mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą mokykloje?

Paauglys: Ką nors naujo jiems pateikti. Pavyzdžiui, pusę pamokos dirbtume, pusę pamokos – sėdėtume.

Tyrėjas: Ačiū už interviu.

„Individualios socialinio pedagogo veiklos su pakitusios mokymosi motyvacijos paaugliais modeliavimas“ tyrimo instrumentų struktūra, kuri pavaizduota 1 pav.

1 pav. Tyrimo instrumentų struktūra

Paaugliams patinkantys mokomieji dalykai

Mokomasis dalykas	Respondentų skaičius	Priežastys
Kūno kultūra	41	Nes linksmas mokytojas; nes sportuojame, man kaip hobis; nes mėgstu tuo užsiimti; būna smagu; nes nereikia mokytis ir man sekasi; nes patinka sportuoti; nes griežtas mokytojas ir pats aktyvus; smagios pamokos; mokytojas moko įdomiausiai.
Matematika	22	Nes sekasi ir patinka šis mokslas; nes viską gerai suprantu; patinka skaičiai; smagios pamokos; per matematiką viskas aiškiai išdėstoma; šis dalykas domina ir jaučiuosi jame stiprus; įdomios pamokos.
Istorija	20	Nes sužinai istorinę praeitį; patinka mokytojų informacijos pateikimas; tai susiję su ateitimi, dabartine veikla; smagios pamokos; viską suprantu ir mokytojas labia gerai bendrauja; sužinai naujų dalykų, kas vykdavo praeityje; įdomios pamokos.
Anglų k.	20	Todėl, kad gerai suprantu; nes puikiai sekasi ir geri mokytojai; nes mokytojas lengvai bendrauja; man gerai sekasi ir mokytojas moko įdomiausiai; nes sudomina ir jaučiuosi stiprus.
Chemija	19	Nes gerai sekasi ir patinka šis mokslas; susipažįstame su įvairiais pavojais, kuriuos galime sutikti gyvenime; geriausiai suprantu šią pamoką; darome bandymus, eksperimentuojame ir tai mane traukia; labia įdomu ir geros mokytojos; man sekasi, įdomu; sužinom daug įdomių dalykų; įdomiai vedamos pamokos.
Dailė	17	Nes mėgstamiausia ir geriausiai suprantu; nes galiu piešti; nes galiu išreikšti save; šis dalykas leidžia atsiverti labiau nei kiti; nes būna smagu, įdomu; geros mokytojos; gerai išaiškina pamokas; nes kai pieši – pailsi; tai susiję su mano ateitimi ir dabartine veikla; nes piešdami atsipalaiduojam.
Biologija	15	Nes sužinai daug ką apie gyvūnus, organizmus; mėgstamiausia ir geriausiai suprantu; nes įdomu ir geros mokytojos; gerai išaiškina pamokas.
Fizika	13	Nes įdomus mokslas; įdomios pamokos; išmoksti naujų dalykų, žinių; nes gerai sekasi ir patinka; geri mokytojai.
Geografija	13	Gerai mokytojai ir įdomios pamokos; smagios pamokos; sužinai naujų dalykų.
Muzika	12	Nes mėgstamiausia ir geriausiai suprantu; mokytojai lengvabūdiški; nes gera pamoka; tai susiję su mano ateitimi ir dabartine veikla; nes patinka dainuoti; nes įdomiausiai moko.
Lietuvių kalba	11	Nes gerai išdėsto; nes mokytoja labia stipri, gera; nes gerai sekasi; įdomiai vedamos pamokos; suteikia daug informacijos.
Etika	11	Nes sužinome daug gerų dalykų; nes įdomus dalykas; nes įdomiai praveda pamokas; įdomios pamokų temos.
Informacinės technologijos	9	Nes tai kaip hobis; nes išmokstu naujų dalykų; nes įdomu; nes man prireiks ateityje; nes geriausiai sekasi.
Technologijos	7	Nes gaminame maistą; nes leidžia atsiverti labiau nei kiti dalykai; nes išmokstu įvairiai megzti, siūti.
Rusų k.	3	Nes gerai sekasi; nes įdomios pamokos.
Tikyba, vokiečių k., žmogaus sauga, pilietiškumo pagrindai	Po 1	Nes tai smagios pamokos; nes mokytojai įdomiai veda pamokas; nes lengva pamoka.

Paaugliams nepatinkantys mokomieji dalykai

Mokomasis dalykas	Respondentų skaičius	Priežastys
Matematika	26	Nes sunkiai sekasi; reikia daug pastangų; visiškai nieko nesuprantu; nepatinka mokytojai ir sunku mokytis; nesutariu su mokytojais ir nesiseka; pakankamai sunki pamoka; nelabai gerai išdėsto dalykus; neįdomi ir reikia daug kalti; mokytoja prastai dirba; neišaiškina kaip reikiant.
Fizika	24	Nes nelabai suprantu; reikia įsiminti sunkius, nesuprantamus žodžius, skaičiuoti pagal sudėtingas formules; nesuprantu kai kurių temų; sunkus mokslas; nes nesiseka; per sunku; griežti mokytojai; mokytoja nemoka pateikti informacijos.
Chemija	18	Nes mokslai per sunkūs ir mokytojai griežti; nes sunku mokytis ir reikia daug pastangų; nepatinka mokytojai; nes nelabai sutariu su mokytojais ir nesiseka; reikia daug kalti; nemėgstu mokytojos; nieko nesuprantu; mokytoja neišaiškina; nėra įvairovės pamokose; reikia įsiminti sunkius žodžius ir sudėtingas formules.
Lietuvių k.	17	Nes sunkiai sekasi; nes nepatinka mokytojos; sunku daug mokintis; pamokos nuobodžios, nesudomina manęs; nes nesiseka; nes nėra įvairovės mokantis; per sunkus kursas; reikia įsiminti sunkius, nesuprantamus žodžius; labia nuobodi pamoka; nes nesuprantu; nes nesiseka iš prigimties.
Geografija	16	Nes nesuprantu; nes mokytojos neišaiškina pamokų; neįdomiai dėsto; per sunku daug mokintis; nesiseka šis dalykas; nepatinka mokytoja; neįdomios pamokos ir žemi pažymiai; mokytoja griežta ir gerai nepaaiškina; nesuprantu kai kurių temų.
Rusų k.	15	Nes mokytojai aiškiai neišaiškina; nepatinka kalba; sunkiai sekasi mokytis; nesutariu su mokytoja ir nesuprantu; sekasi prasčiau; sunku daug mokintis; nes man nelabai sekasi užsienio kalbos.
Dailė	14	Nes nemoku piešti; nes kasdien rašome atsiskaitomuosius; nes nepatinka mokytoja; nes mokomės ne į temą, retai piešiame; bloga mokytoja; nes reikia piešti ir nesutariu su mokytoja; mokytoja griežta ir nemoka išaiškinti.
Anglų k.	12	Nes reikia įsiminti sunkius, nesuprantamus žodžius; nes nesuprantu tos kalbos; nes blogiau sekasi nei kiti dalykai; nes ji neįdomi; sunkiai sekasi suprasti; mokytojos nelabai gerai išdėsto dalykus.
Biologija	7	Nes reikia daug pastangų; nes nepatinka mokytoja ir reikia daug mokytis; nes nesuprantu kai kurių temų; nes pamokos neįdomios, nuobodžios; mokytoja niekada nepasiruošia savo pamokai; reikia daug kalti.
Istorija	5	Nes reikia daug pastangų; nes nepatinka mokytoja.
Kūno kultūra	5	Nes nesinori sportuoti; nes reikia daug bėgioti; nes nepatinka sportas.
Vokiečių k.	3	Nes pamokos nuobodžios; nes manęs nesudomina; nes ji neįdomi.
Ekonomika	2	Nes nepatinka mokytojai, kurie dėsto; nes galima pamoką sujungti su matematika ir pilietiškumu.
Informatika, etika, muzika, technologijos	Po 1	Nes technologijos sunki pamoka.

Nesėkmės mokymosi procese veiksniai ir priežastys, (%)

Kaip manai, kodėl tau nesiseka mokytis?	Vidurkis (M)	Vaikinai (%)	Merginos (%)	Bendri duomenys (%)
Nesukaupiu dėmesio/nepajėgiu ramiai išsėdėti pamokoje	0,43	44	42	43
Netinkamai elgiuosi pamokų metu	0,17	24	9	17
Turiu skaitymo sunkumų	0,07	7	7	7
Turiu rašymo sunkumų	0,12	17	7	12
Turiu skaičiavimo sunkumų	0,13	17	9	13
Sunkiai suvokiu informaciją pamokų metu	0,13	11	15	13
Neturiu pakankamai mokymosi gebėjimų	0,18	19	18	18
Turiu sveikatos problemų	0,07	7	7	7
Pastoviai nesusidoraju su mokymosi apimtimi	0,17	17	16	17
Nepasitikiu savo jėgomis	0,29	19	40	29
Nematau mokymosi prasmės	0,11	11	11	11
Turiu žalingų įpročių	0,09	13	5	9
Tėvai neskatina mokytis	0,37	2	5	4
Nepatinka klasės draugai	0,11	9	13	11
Mokytojai negeba gerai išaiškinti pamokos medžiagos	0,47	41	53	47
Mokytojai neteisingai vertina	0,25	31	18	25
Mokytojai netinkamai elgiasi	0,21	20	22	21
Bijau mokyklos	0,09	7	11	9
Dažnai keičiu mokyklą	0,03	2	4	3
Neturiu sąlygų mokytis	0,04	4	4	4
Mokykloje nesijaučiu saugus	0,12	11	13	12
Blogi santykiai šeimoje	0,06	4	7	6
Patiriu patyčias	0,10	7	13	10
Patiriu psichologinį, fizinį, seksualinį smurtą	0,06	7	4	6
Nesutariu su pedagogais	0,06	6	4	5
Nesutariu su bendraklasiais	0,13	13	13	13
Nesutariu su mokyklos administracija	0,05	7	2	5
Nepatinka klasės aplinka	0,21	22	20	21
Kita	0,04	4	4	4

Veiksniai, turintys įtakos mokymosi motyvacijai, (%)

Kas turi įtakos tavo mokymosi motyvacijai?	Vidurkis (M)	Vaikinai (%)	Merginos (%)	Bendri duomenys (%)
Nuotaika	0,66	67	65	66
Mokyklos mikroklimatas	0,13	11	14	13
Klasės mikroklimatas	0,12	11	12	12
Santykiai su bendraamžiais	0,29	4	35	20
Santykiai su šeimos nariais	0,28	24	32	28
Santykiai su mokytojais	0,44	44	44	44
Asmeninės charakterio savybės	0,48	49	47	48
Mokymosi sunkumai	0,20	22	18	20
Per sunki mokymosi programa	0,18	24	12	18
Prastos sąlygos mokytis namuose	0,08	11	5	8
Nuobodžios pamokos	0,53	47	58	53
Neteisinga vertinimo sistema	0,13	15	11	13
Pamokos naujumas/įdomumas	0,28	24	32	28
Mokytojo dėstymo būdas	0,43	42	44	43
Per didelis mokymosi krūvis	0,36	42	30	36
Žinių patikrinimo baimė	0,19	16	2	9